

Nimbyn muunnelmia

Yhteinen hyvä ja oma etu etelä-haagalaisten mielipiteissä alueen kaavamuutoksesta

Veikko Oskari Eranti

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiologia

Pro gradu -tutkielma

Helmikuu 2011

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty

Laitos – Institution – Department

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalitieteiden laitos

Tekijä – Författare – Author

Veikko Oskari Eranti

Työn nimi – Arbetets titel – Title

Nimbyn muunnelmia. Yhteinen hyvä ja oma etu etelä-haagalaisien mielipiteissä alueen kaavamuutoksesta

Oppiaine – Läroämne – Subject

Sosiologia, yleinen linja

Työn laji – Arbetets art – Level

Pro gradu

Aika – Datum – Month and year

14.2.2011

Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages

97 + 2s. liitteet

Tiivistelmä – Referat – Abstract

Tässä pro gradu-tutkielmassa tutkitaan yhdestä Helsingissä tehdystä kaavamuutoksesta jätettyjä kirjallisia mielipiteitä. Työ jäsentyy (not in my backyard) käsitteen ympärille. Työssä tutkitaan, mihin yhteisiin hyviin vedoten haagalaiset vastustavat alueensa täydennysrakentamista ja kuinka legitiimiä suora omaan taloudelliseen tai muuhun etuun vetoaminen on jätetyissä mielipiteissä.

Nimby-käsite on kotoisin Yhdysvalloista, liberaalin politiikka-käsityksen maasta ja on alkujaan ollut jokseenkin vähäosaisten muodostaman ympäristöliikkeen taisteluhuuto. Käsitteen siirtyminen suomalaista täydennysrakentamiskaavaa jäsentäväksi käsitteeksi ei ole sujunut ongelmitta. Työssä osoitetaan termin ongelmallisuuden johtuvan osittain tästä siirtymästä. Termiin liittyvät ristiriidat helpottavat, kun käsitettä käytetään kuvailevana käsitteenä ja pyrkii tietoisesti eroon sen leimaavasta puolesta.

Nimby-tutkimuksen valtavirrasta poiketen tässä työssä lähestytään käsitettä "nimbyjen" itsensä lähtökohdista. Tästä seuraten yksi tämän työn tuloksista on uudenlainen erilaisten nimby-tyyppien luokittelu. Tutkittujen mielipiteiden perusteella on olemassa 1) Nimby tiukasti paikkaan sidonnaisena ilmiönä eli "paikallinen nimby", 2) Nimby markkina-argumentaationa eli "markkinanimby", 3) Nimby edustuksen ongelmana eli "edustusnimby" ja 4) Nimby liberaalin demokratiakäsityksen määrittämänä vaikuttamisena eli "liberaali nimby".

Työn keskeiset teoreettiset työkalut toimittavat ranskalaiset Luc Boltanski ja Laurent Thévenot oikeuttamisen maailmojen teoriallaan ja sen laajennuksella, Thévenot'n käsityksellä poliittisen elämän kieliopeista. Suurin osa haagalaisista oikeuttaa kaavamuutoksen vastustamisensa johonkin yhteisen hyvän määritelmään vedoten. Tällaisista mielipiteistä valtaosa hyödyntää *kodin* maailman keinoja: vetoaa alueen perinteiseen miljööseen, vehreyteen ja toivoo muuttumattomuutta. Myös *markkinoiden* maailmaan vetoava taloudellinen argumentaatio ja tehokkuutta painottava *teollinen* argumentaatio ovat yleisiä, kuten muissakin Suomea koskevissa tutkimuksissa on havaittu. Kodin maailman suurempi osuus ja paikallisuuden vahvempi merkitys on yksi tämän työn havainnoista.

Työn tulosten puoli liittyy poliittiseen toimintaan ja poliittiseen kulttuuriin. Nimby-liikkeet mielletään Pierre Rosanvallonin seuraten vastademokraattisiksi toimijoiksi. Mielipiteistä suuri osa, yli 40 prosenttia operoi ensisijaisesti omaan etuun vetoavan liberaalin kieliopin piirissä. Tämä on kiinnostava mahdollinen muutos suomalaisessa poliittisessä kulttuurissa, joka vaatii selvästi lisää tutkimusta.

Avainsanat – Nyckelord – Keywords

Nimby

Poliittinen sosiologia

Kaupunkitutkimus

Lauren Thévenot

Julkisen oikeuttamisen analyysi

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Kaavoitus, osallistuminen ja Etelä-Haaga	5
2.1 Osallistumisen kehitys ja hallintomallin muutos Suomessa	5
2.2 Kaavoitus erilaisten intressien kamppailuna	9
2.3 Helsingin kaavoitusprosessi ja Isonnevan alueen kaava	11
3 Nimby	15
3.1 Mikä on nimby?	16
3.2 Nimby Suomessa	21
4 Yhteiselämän kieliopit ja oikeuttamisen maailmat	26
4.1 Julkisen oikeuttamien kielioppi ja oikeuttamisen maailmat	27
4.2 Liberaali kielioppi ja läheisten sidosten kielioppi	34
5 Haagalaisten mielipiteet	38
5.1 Aineiston yleiskuvaus	38
5.2 Mitä mielipiteissä vaaditaan?	42
5.3 Vaateet ja julkiset oikeutukset	46
6 Oma etu ja side kaupunkiin: liberaali kielioppi ja läheiset sidokset	63
6.1 Liberaali kielioppi	63
6.2 Läheisten sidosten kielioppi	70
6.3 Tekniset mielipiteet ja julkisen oikeuttamisen ylivalta	74
7 Uusi nimby ja vastademokratia	77
7.1 Neljä nimbyä ja yhteinen hyvä	77
7.2 Rosanvallan ja vastademokratia	85
8 Yhteenveto	88
9 Lähteet	92

1 Johdanto

Isonnevantie kulkee läpi Etelä-Haagan. Sen varrelle sijoittuvat monet alueen maamerkeistä ja palveluista: Haagan peruskoulu, kirjasto, alueen asukkaiden talkootyöllä rakentama urheilukenttä, VPK.

Itse alue edustaa mukavaa Helsinkiä. Etelä-Haaga ei ole varsinaista keskustaa – muualla asuvilla helsinkiläisillä ei ole juurikaan syitä tuntea aluetta tai käydä siellä.

Asukkailleen se on kuitenkin rakas paikka. Alue sijaitsee järjellisen matkan päässä keskustasta, asuntojen hintataso on sijaintiin nähden kohtuullinen. Lähin ratikkapysäkki on melkein kävelymatkan päässä. Alue on rakennettu juuri ennen elementtirakentamisen ja betonibrutalismen suurinta kukoistusta, joten se on mukava, kiemurainen mutta avara, talot vaaleita ja matalahkoja. Joka puolella on puita, jotka lokakuun alkupuolella ovat värjäytyneet ruskean, oranssin, keltaisen ja vihreän sävyihin.

Isonnevantien varrella asuu nimbyjä¹.

Keitä ovat nämä nimbyt? Koloistaan heränneitä edistyksen vihollisia? Demokratiaa pilkkanaan pitäviä kiusankappaleita? Yleensä eivät. Isonnevantien asukkaat ovat alueestaan pitäviä haagalaisia, jotka mielellään näkisivät, ettei alueelle tehtäisi kovin radikaaleja muutoksia.

Muuttumattomuus on valitettavasti asia, johon Helsingin kaupungilla ei ole varaa. Kaupungin on kasvettava, löydettävä taloja uusien helsinkiläisten lepuuttaa itseään rankan työpäivän jälkeen, löydettävä leikkipaikkoja pienille jaloille ja käsille, löydettävä ulkoilumaita ja harrastuspaikkoja.

On saatava lisää lapsiperheitä, joiden molemmat vanhemmat käyvät töissä ja maksavat veronsa. Mikäli Helsinki ei löydä paikkoja näille ihmisille, Espoo, Vantaa, Kirkkonummi, Nummi-Pusula ja Lahti kyllä tarjoavat. Etelä-Haaga on väljä, puistomainen alue keskustan kupeessa. Etelä-Haagassa olisi hyvin tilaa vaikkapa 900 uudelle asukkaalle.

---

¹ Not in my backyard, ei minun takapihalleni. Käsite määritellään tarkemmin ja sen historiaa selvitetään luvussa 3.

* * *

Oikeastaan kukaan ei ole nimby. Yksikään ihminen ei herätessään pohdi sängyssään, mihin nimbyytensä tänään ohjaisi. Vasta konflikti, normaalin rakenteen murtuminen, omien odotusten ja toisten suunnitteleman tulevaisuuden välinen ristiriita tekee ihmisestä nimbyn. Isonnevantien asukkaat muuttuvat nimbyiksi vasta kuullessaan, että tien varrelle suunnitellaan satojen uusien helsinkiläisten koteja.

Konflikti on tilanne, jossa kaksi osapuolta esittää keskenään ristiriidassa olevia vaatimuksia ja mielipiteitä. 2000-luvun Suomessa julkisissa konfliktitilanteissa oma mielipide pitää esittää perustellusti. Mikäli tässä epäonnistutaan ja vaatimusten välinen ero on liian suuri, saa konflikti aikaan repeämän sosiaalisessa kudoksessa. Tässä työssä ei tutkita näitä repeämiä.

Tässä työssä kuunnellaan haagalaisia. Keskeinen kysymys on, mihin ne haagalaiset, jotka vastustavat lisätalojen rakentamista alueelle, vetoavat? Kertoessaan asiasta mielipiteensä kaupunkisuunnitteluvirastolle alueen asukkaat yrittävät vaikuttaa suunnittelijoiden mielipiteisiin ja säilyttää juuri oman alueensa sellaisena kuin se nyt on. Mitkä ovat ne argumentaation strategiat, joiden haagalaiset ajattelevat todella voivan muuttaa todellisuutta? Minkälainen käsitys demokratiasta näistä tavoista paljastuu?

Työn aineistona ovat haagalaisten (ja muiden) vuosina 2007-2008 kaupunkisuunnitteluvirastolle jättämät kirjalliset Isonnevan alueen uutta asemakaavaa koskevat mielipiteet. Näissä mielipiteissä, joista suurin osa vastustaa alueen täydennysrakentamista tavalla tai toisella, tuodaan esiin monenlaisten vaateiden ja argumenttien kirjo, vedotaan erilaisiin jaettuihin hyviin ja ajetaan omia etuja. Yksi tutkimukseni haaroista onkin näiden argumentaatiostrategioiden läpikäyminen ja niiden vaikutusten ja syiden pohtiminen.

* * *

Toki olisi täysin epäreilua väittää kaikkia haagalaisia tai kaikkia Isonnevantien asukkaita nimbyiksi. Varsinkaan kun kukaan ei tiedä, mitä nimby tarkoittaa. Niinpä toinen tällä työllä asettamistani tehtävistä on löytää jokin vastaus tähän kysymykseen ja tarjota ainakin jonkinlainen määritelmä nimbylle ja sen aikaansaamalle käyttäytymiselle.

Toinen kysymys, johon palaan tämän työn luvussa 7, liittyy nimbyn halventavaan leimaan. Nimbyä käytetään lehdistössä ja keskustelussa yleisenä ja perusteluja kaipaamattomana haukkumasanana. Mikä tahansa käyttäytyminen saa negatiivisen leiman, jos sitä kutsutaan nimbyksi. Tämänkin pitäisi kuitenkin riippua käsitteen määrittelystä. Mikäli nimby tarkoittaisi ainoastaan alueensa mukavuudesta huolestunutta ihmistä, ei moinen leimakirveen heiluttelu varmaankaan ole paikallaan. Jotta nimby ansaitsisi negatiivisen maineensa, täytyy sinä olla kyse jostakin muustakin. Toinen vaihtoehto on, että nimby ei ollenkaan ansaitse negatiivista mainettaan.

Tämä tutkimus seisoo kahdella jalalla. Toisaalta kyse on ilmiselvästi kaupunkitutkimuksesta: tutkimuskohteena on kaupunginosa asukkaineen, ja tutkittava asia – miten asukkaiden kokemus asuinalueensa viihtyisyydestä haluttavuudesta asettuu kaupungin tahtoa kasvaa ja kehittyä vastaan – kumpuaa suoraan yleisemmistä kaupunkipolitiikkaan liittyvistä ilmiöistä ja valtion ja kuntien suhteesta suomalaisessa hyvinvointivaltiojärjestelmässä.

Toisaalta kyse on demokratian tutkimuksesta, poliittisesta sosiologiasta. Tutkimuksen aineiston, kirjalliset mielipiteet Haagan kaavamuutoksesta, ovat alueen asukkaat tuottaneet pyrkimyksessään vaikuttaa kaupunkisuunnitteluviraston työhön ja alueen suunnitteluun. Tähän heille mahdollisuuden suo vuonna 1999 päivitetty maankäyttö- ja rakennuslaki, joka nostaa kaavoituksen suomalaisessa järjestelmässä poikkeukselliseen asemaan. Muilla hallinnonaloilla kansalaisille ei anneta samanlaista mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Osa tästä tutkimuksesta on sen vaikutusten arviointia. Miten kaupunkilaiset rakentavat vaikuttamisensa, kun heiltä erikseen mielipidettä pyydetään? Ja mihin suuntaan tämä kehittää suomalaista poliittista kulttuuria, tai minkälaista poliittisen kulttuurin kehitystä tämä heijastelee? Kyse on myös poliittisen kulttuurin ja legitiimien vaikuttamisen strategioiden tutkimisesta – ehkä siis poliittisesta kaupunkisosiologiasta tai urbaanista poliittisesta sosiologiasta?

Nimbyn käsite istuu tukevasti näiden kahden keskusteleman tutkimuskohteen välissä. Nimby on demokraattiselle päätöksenteolle ominainen ilmiö – koko käsitteessä ei olisi muutoin mieltä. Toisaalta se on nimenomaan tilaan ja ihmisten yhteiselämään sidottu ilmiö. Nimbyssä on kyse kaupungeissa tapahtuvan yhteiselämän opettelusta ja pelisääntöjen määrittelystä. Tämän ja ajankohtaisuutensa takia nimby nousee luontevasti myös yhdeksi tätä työtä jäsentävistä käsitteistä.

Nimbyn käyttö tieteellisessä tekstissä ei ole suinkaan ongelmatonta. Hankaluuksia syntyy ainakin käsitteen historian takia, täsmällisen määrittelyn puutteesta ja median tavasta käyttää käsitettä. Toiset kirjoittajat (esimerkiksi Wolsink 2006) ovatkin sitä mieltä, että käsite on löysä, analyysivoimaton ja halventava ja että sen käytöstä pitäisi oikeastaan luopua kokonaan. Yritänkin tässä työssä katsoa nimbyä sellaisesta perspektiivistä ja sellaisten luokittelujen kautta, että käsitettä voitaisiin käyttää tieteellisessä analyysissä jatkossakin.

Ainakin nimbyä voidaan käyttää yleisnimityksenä tietynlaisista tilaan sijoittuvista konflikteista, sille voidaan esittää joitakin rajauksia ja sen sisältämiä arvolatauksia voidaan kriittisesti arvioida. Intuitiivisesti en halua hylätä käsitettä, sillä se tuntuu tavoittavan jotakin sellaista asukkaiden suhteesta omaan lähiympäristöönsä, jota mikään toinen termi ei samalla tavoin tavoita.

Analysoin etelä-haagalaisten jättämiä mielipiteitä kaavamuutoksesta käyttäen Laurent Thévenot'n ajatusta kolmesta yhteisyyden kieliopista: julkisen oikeuttamisen kieliopista, liberaalista kieliopista ja läheisten sidosten kieliopista (Thévenot 2011). Nämä kieliopit ovat erilaisia tapoja jäsentää sekä poliittista keskustelua että tietyn yhteisön poliittista kulttuuria. Keskityn tarkemmin julkisen oikeuttamisen kielioppiin, joka perustuu Thévenot'n ja Luc Boltanskin (Boltanski ja Thévenot 2006) kehittämään käsitykseen erilaisiin jaettuihin hyviin perustuvista oikeuttamisen maailmoista. Tässä kohtaa tämä työ on käytännössä myös poliittisen kulttuurin tutkimista. Tutkin jokaisesta jätetystä mielipiteestä, rakentaako se vetoamisensa johonkin yhteiseen hyvään vetoamiselle, oman mielipiteen ilmaisemisen vaikuttavuudelle sinänsä, vai vetoavatko asukkaat omaan vahvaan siteeseensä nimenomaan Haagan alueeseen tai kulttuuriin? Lopulta on esitettävä kysymys, millaista demokratiaa maankäyttö- ja rakennuslain suoma mahdollisuus osallistumiseen ja tämän aiheuttama nimby-käytös edustavat. Tähän kysymykseen haen vastausta Pierre Rosanvallonin (2008) vastademokratia-käsitteestä.

Koska tutkimukseni varsinaisena kohteena ei oikeastaan ole kaupunkisuunnittelu ja sen lopputulos, eikä edes kaupunkirakentaminen (prosessi, jolla ajatus kaavasta muuttuu kaupunkitilaksi, Haila 2002), en pureudu erityisen syvällisesti kaavan eri vaiheiden sisältöön enkä siihen, millä tavoin kaava muuttui prosessin aikana. Olennaisempaa on se

käsitys demokratiasta ja suunnittelukoneiston toiminasta, jota jätetyt mielipiteet heijastelevat.

Työni etenee osallistuvan kaavoituksen ja Etelä-Haagan kaavan taustoista (luku 2) nimby-käsitteen esittelyyn ja historiaan (luku 3). Luvuissa neljä, viisi ja kuusi esittelen yhteiselämän kielioppien ja oikeuttamisen maailmojen ajatuksen ja analysoin mielipiteitä niiden avulla. Luvussa seitsemän esitän uudenlaisen luokituksen nimbyllä alueen ”nimbyjen” itsensä näkökulmasta edelliseen analyysiin perustuen ja pohdin nimbyä vastademokratian muotona. Viimeinen luku toimii summaavana yhteenvetona.²

2 Kaavoitus, osallistuminen ja Etelä-Haaga

2.1 Osallistumisen kehitys ja hallintomallin muutos Suomessa

Suomen kaavoitusprosessi on kehittynyt viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana merkittävästi. Jos aikaisemmin kaavoitusta voitiin kuvailla herooiseksi prosessiksi, jossa korkeampaa tietoa ja ymmärrystä omaava maestro toteuttaa visiotaan, lähestytään viimeistään 2000-luvulla kommunikatiivisen suunnittelun ajatuksia: asukkaat pääsevät itse vaikuttamaan asuinalueensa kaavoihin, kommentoimaan tarpeitaan ja voivat loppukädessä jopa valittaa niistä oikeuteen. (Rajaniemi 2006 sit. Jauhiainen ja Niemenmaa 2006 61, 234-237,.)

Vuonna 2000 astui voimaan uusi maankäyttö- ja rakennuslaki (1999/132). Laki sääntelee rakennusasioiden lisäksi erilaisia kaavoituksen prosesseja, keskeisimpänä tämän työn kannalta asemakaavaa. Uudistettu laki suo osallisille, joita ovat esimerkiksi asemakaavoitettavan alueen asukkaat ja asukasyhdistykset, oikeuden saada tietoa kaavoituksen etenemisestä ja tulla kuulluksi jo prosessin aikana. Mahdollisesti vielä olennaisempaa muutoksena myös yksittäisillä asukkailla on oikeus valittaa lopullisesta kaavasta – tai jopa erilaisista rakennushankkeista – sekä kaavoittajalle itselleen että lopulta myös oikeusasteisiin. Tämä nostaa erityisesti erilaiset paikallisyhdistykset,

---

² Muutama kiitos on paikallaan. Tästä gradusta ei olisi tullut yhtään mitään ilman Eeva Luhtakalliota, Markku Lonkila, Tuomas Ylä-Anttilaa ja Risto Alapuroa. Ilman supergraduseminaaria (ja kaikkia sen muita osallistujia), sitä valtaisa määrää keskustelua näistä teemoista ja mahdollisuutta hioa teorialulkintaa myös itse Laurent Thévenot'n kanssa olisin kirjaimellisesti tehnyt jotain aivan muuta. Ennen kaikkea Eevan ohjauksesta ja ystävyydestä olen äärimmäisen kiitollinen.

spontaanimmat ihmisten yhteenliittymät ja jopa yksittäiset kaupunkilaiset uudella tavalla keskeisiksi toimijoiksi kunnallisessa kaavoitusprosessissa. Paitsi että osallisten mielipiteillä voi olla vaikutusta lopullisen kaavan syntyyn, voidaan toistuvilla valituksilla ja oikeusjutuilla hidastaa kaavan muuttumista todellisuudeksi merkittävästi.

Kaavoitusprosessi Suomessa (tai ainakin Helsingissä) on sisältänyt erilaisia osallistumisen muotoja jo pitkään. Voidaan sanoa, että vuonna 1999 säädetty maankäyttö- ja rakennuslaki lähinnä vakiinnutti ja kirjasi lakiin monia jo jossakin päin Suomea käytössä olleita osallistumisen muotoja. Yksi lain uudistuksen taustalla olleista ajatuksista on ollut nimenomaan vuorovaikutteisen suunnittelun edistäminen ja käytäntöjen kirjaaminen lakiin. (Haila 2002).

Maankäyttö- ja rakennuslain (1999/132) 62. pykälä määrittelee kaavoitusprosessiin osallistumisesta seuraavaa:

Vuorovaikutus kaavaa valmisteltaessa

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Osallisuuden lähtökohtana siis on, että kaavoitukseen osallisia eivät ole ainoastaan alueen asukkaat tai asukasliikkeet, vaan laajemmin ne, joiden elämään kaava saattaa vaikuttaa. Modernissa, hajautuneessa kaupungissa, jossa ”käydään työssä jossain paikassa, harrastetaan toisessa, tavataan ystäviä taas toisaalla ja asutaan muualla”, voisi muunlaista ajatusta ollakin vaikea perustella. (Bäcklund 2002, 147).

Laki sinänsä ei määrittele erilaisia toimijaryhmiä sen tarjoamien vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Mielipiteiden, huomautusten ja valitusten tekeminen ja tiedonsaantioikeus koskevat perinteisesti näissä asioissa aktiivisten asukasyhdistysten lisäksi kaikki kaupunkilaisia, valtion ja kaupungin virastoja sekä erilaisia yrityksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen kansalaiselle suoma mahdollisuus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja tarvittaessa jopa valittaa siitä oikeusasteisiin ei suinkaan

liity pelkästään tarpeeseen avata kaavoitusprosessia. Taustalla voidaan nähdä olevan myös yleisempi hallinnon muutos Suomessa sekä maailmanlaajuinen pyrkimys tuoda hallintoa lähemmäs kansalaista.

Kun EU:n (silloiset) jäsenvaltiot vuonna 1992 solmivat nk. Maastrichtin sopimuksen, sisällytettiin sinne niin sanottu toissijaisuusperiaate (subsidiarity).

Toissijaisuusperiaatteen yleisenä tarkoituksena on taata alemmalle viranomaiselle tietty riippumattomuus ylempään viranomaiseen nähden samoin kuin paikalliselle viranomaiselle keskushallintoon nähden. On siis kysymys toimivaltuuksien jakautumisesta eri viranomaisten välillä ja näin ollen periaatteesta, joka muodostaa liittovaltioiden institutionaalisen perustan. (Euroopan unioni 1992)

Føllesdalin (1998) luennan mukaan periaate on sisällytetty EU:n perussopimukseen, jotta jäsenvaltioiden ei tarvitsisi pelätä yhteisön kehittymistä kohti liittovaltiota ja vallan ajautumista keskusvallalle, pois paikallisilta viranomaisilta. Periaatetta voidaan kuitenkin tulkita myös laajemmin: voidaan ajatella, tarkoituksena olevan varmistaa, että kaikki päätöksenteko tehdään mahdollisimman lähellä niitä kansalaisia, joita ne koskettavat.

Samoihin aikoihin myös YK kiinnitti huomiota siihen, millä tasolla päätöksentekoa tehdään. Vuonna 1992 Rio de Janeiron kokouksen yhdessä sovittiin kestävän kehityksen tavoiteohjelmasta, joka kulkee nimellä Agenda 21. Suoranaisten ympäristötavoitteiden lisäksi tässä asiakirjassa on määritelty myös monenlaisia sosiaalisesti kestävän kehityksen tavoitteita. Yksi niistä on kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten toimintaryhmien mahdollisuus osallistua hallinnon päätöksiin ja kehittää osallistuvan demokratian rakenteita.

27.10. Governments should take measures to:

(a) Establish or enhance an existing dialogue with non-governmental organizations and their self-organized networks representing various sectors, which could serve to: (i) consider the rights and responsibilities of these organizations; (ii) efficiently channel integrated non-governmental inputs to the governmental policy development process; and (iii) facilitate non-governmental coordination in implementing national policies at the programme level. (Yhdistyneet kansakunnat 1992)

Agenda 21:n yksi tavoitteista oli, ettei se jäisi ohjaavaksi mutta abstraktiksi kansainväliseksi sopimukseksi. Jo sen laadinnassa noudatetaan ajatusta päätösten

tekemisestä kansalaista lähinnä olevalla tasolla. Tarkoituksena oli, että valtiot ja kaupunkiseudut kehittäisivät sopimuksen pohjalta omia paikallisia kestävän kehityksen ohjelmiaan.

Helsingissä tällaisen ohjelman laatiminen saatiin päätökseen vuonna 2002. Agenda 21- Kestävän kehityksen toimintaohjelma siirtyy abstraktista hallintoon osallistumisesta varsin konkreettiseen asukkaiden roolin määrittelyyn. Sen päätavoitteissa todetaan:

Osallisuuden ja vuorovaikutuksen lisäämisen ja kumppanuuden vahvistamisen tavoite koskee kaikkia kaupungin hallintokuntia ja tehtäväalueita.

Vuorovaikutusta ja kumppanuutta kehitetään asukkaiden, kansalaisjärjestöjen, seutuhallinnon ja yritysten kanssa sekä eri hallintokuntien välillä. Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia suunnittelussa ja päätöksenteossa parannetaan. Tähän liittyvää tiedotusta lisätään ja pyritään saamaan sen piiriin uusia kansalaisryhmiä, muiden muassa maahanmuuttajia. (Helsingin kaupunki, 2002)

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja Helsingin Agenda 21 liittyvät osaltaan suomalaisen hallintomallin Kekkosen kuolemasta ja Neuvostoliiton romahduksesta alkaneeseen muutokseen. Jos Suomea aikaisemmin hallittiin yhtenäisen, vahvan ja suvereenina pidetyn valtiokoneiston avulla, ruvettiin 1980-luvun lopulla ja ennen kaikkea 1990-luvun alkupuolella siirtymään kohti hallintomallia, jossa säätelyn sijaan painoa annetaan markkinoille ja kansalaisyhteiskunnan synnyttämille ratkaisuille, ja tämän työn kannalta vielä olennaisemmin, ”painottuvat kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan ja yritysten suora osallistuminen ja osallisuus: alhaalta lähtevä ohjaus ja verkottuminen julkisen vallan kanssa”. (Tiihonen 2006, 92.)

2000-luvun Suomessa vallitseva kaavoituskäytäntö voidaankin siis nähdä osana sekä laajaa kansainvälistä kehitystä pois ylittä auktorigeittia edustavan ja kaikkitietävän valtiohallinnon ajatuksesta kohti verkottunutta, kumppanuuksia muodostavaa ja evaluoinnin kohteena olevaa hallintoa³ että vielä erikseen suomalaisen hallintotavan modernisoitumista Kekkosen ajan jälkeen. Tässä kontekstissa maankäyttö- ja rakennuslaki edustaa jo melko pitkälle vietyä ajattelua: kansalaiset voivat haastaa

---

³ Hallinnon muutoksesta kohti itsepalveludemokratiaa on kirjoittanut enemmän mm.. Eriksson 2010.

hallinnon oikeuteen mielestään väärästä päätöksestä, vaikka eivät edes erityisesti asuisi sillä alueella, jota päätös koskee.

2.2 Kaavoitus erilaisten intressien kamppailuna

Suomessa kunnilla ja kaupungeilla on kaavoitusmonopoli. Normaalitapauksessa kaikkien kaavojen valmistelu kulkee kunnallisten virkamiesten kautta, ja muut tahot pääsevät osallistumaan projektiin tämän kehikon puitteissa. Kutakin kaavaa suunniteltaessa on lisäksi noudatettava alueen yleiskaavaa, joka on kunnanvaltuuston hyväksymä alueen maankäytön yleispiirteinen suunnitelma. (Ympäristöministeriö 2010.) Kaikkialla maailmassa näin ei kuitenkaan ole. Anne Haila (2002) vertaili Suomen, Hongkongin ja Singaporen kaavoitusprosesseja. Haila käyttää käsitettä *kaupunkirakentaminen*: siinä kokonaisuudessa, jossa raakamaa muuttuu kaupunkitilaksi, kaavoitus on vain yksi osa. Sen lisäksi ”toteutetaan kaavoja, lunastetaan, ostetaan, myydään ja luovutetaan maita rakennettavaksi, maksetaan korvauksia, tehdään sopimuksia, rakennetaan ja rahoitetaan” (2002, 96). Jokaiseen kaavaan liittyy valtava määrä erilaisia intressejä – taloudellisia, maisemallisia, asumismukavuuteen liittyviä – ja osapuolia. Haila nostaa esiin kysymyksen, kuinka paljon todellista vaikutusvaltaa kaavoitusprosessin avaaminen kansalaisille todella antaa.

Suomesta poiketen Hongkongissa ja Singaporessa yrityksillä on enemmän kaavoitusvaltaa. Kaavoitus saattaa toimia esimerkiksi siten, että aluetta kehittävä yritys tekee valmiin kaavaehdotuksen ja vie sen kaupungin virkamiesten hyväksyttäväksi. Tässä mallissa on kansalaisten kannalta ilmeisiä huonoja puolia – tietoa suunnitelmista on valmisteluvaiheessa käytännössä mahdotonta saada, eikä varsinaisia osallistumismahdollisuuksia juuri ole. Jopa tutkijoilla on ollut hankaluuksia saada tietoonsa, millä periaatteilla kaupunki lopulta hyväksyy tai hylkää kaavoitussuunnitelmia. Haila näkee tällaisessa kaavoitustavassa kuitenkin myös hyviä puolia. Suomessa kaavoja on pidetty perinteisesti melko intressivapaina, virkamiestyönä valmisteltuna pyrkimyksinä tuottaa *hyvää kaupunkia*⁴. Kaavoitukseen kuitenkin liittyy

---

⁴ Mielenkiintoisena sivuhuomiona Jordan (2000) toteaa toissijaisuusperiaatteen johtaneen EU:ssa radikaalin lainsäädännön periaatteiden reformoinnin sijaan nimenomaan pyrkimykseen kohti *parempaa lainsäädäntöä* (Better Law-Making).

aina vahvoja taloudellisia intressejä, niin rakentajien, kaupungin kuin kaavoitettavalla alueella jo valmiiksi asuvien asukkaiden tahoilla. Hongkongissa ja Singaporessa on jo lähtökohtaisesti selvää, että jokin tietty kaava on ehdotetussa muodossaan tiettyjen yritysten tahojen etujen mukainen – onhan se niiden valmistelema. Voidaan ajatella, että kaikille osapuolille on selvää kunkin kaavan edustavan tiettyjen osapuolien intressien välille solmittua kompromissia. (Haila 2002).

Kysymys intresseistä ja niiden läpinäkyvyydestä nousee olennaiseksi myös tarkasteltaessa kaavoitukseen osallistumista Helsingissä. Edustavatko tai pyrkivätkö asukkaat edustamaan ainoastaan omaa etuaan, koko kaupunginosansa etua, koko kaupungin etua – vai vetoavatko he joihinkin yleisiin periaatteisiin? Pia Bäcklund uskoo, että nimenomaan kaavoituksen avaaminen osallistumiselle valaisee kaikille osapuolille kaavojen kiistanalaista luonnetta:

”Erilaisten näkökulmien ja todellisuuksien samanaikaisen olemassaolon tunnustaminen tarkoittaa myös konfliktien hyväksymistä väistämättömäksi osaksi suunnitteluprosessia. Se, että suunnittelulla ei välttämättä voidakaan joka hetki edistää ’yhteistä hyvää kaupunkia’, ei tee suunnittelusta merkityksetöntä tai vaikeuta hyvän kaupungin rakentamista. Päinvastoin – ristiriitojen avoin esille tuominen mahdollistaa sen, että tiedetään, kenen etujen mukaisesti kulloinkin toimitaan.” (Bäcklund 2002 156).

Tämän tutkimuksen kohteena ei ole kaupunkilaisten yritys vaikuttaa prosessin poliittiseen puoleen, vaan keskittyä nimenomaan niihin argumentteihin, joilla kansalaiset yrittävät vaikuttaa virkamieskoneiston työhön mielipiteenjättöoikeuden kautta. Yksi tapa nähdä kansalaisten vaikuttaminen kaavaan valmisteluvaiheessa on mieltää se nimenomaan kamppailuksi yhteisen hyvän määrittämistä. Toisaalta, mikäli asukkaat eivät lainkaan argumentoi yhteiseen hyvään vedoten, voidaan ajatella, että kyseessä on enemmän eri intressien kamppailusta – kenen ikkunaan eteen taloja tulee, kenen ei?

Joka tapauksessa kaupunkisuunnitteluprosessi on yksi kaikkein eniten avattu ja julkisen vallankäytön prosesseja. Moneen muuhun hallinnon prosessiin ei kellä tahansa kansalaisella ole valitusoikeutta, kokonaan irrotettuna jostakin varsinaisesta väärinkohtelusta. Myöskään harvasta muusta julkisesta vallankäytöstä on erikseen tehtävä osallistumisen arviointisuunnitelmaa, jota nykyinen laki kaavoitusprosessilta edellyttää. Tämä tekee nimenomaan kaavoitusprosessin arvioinnista kiinnostavaa –

vaikkei se olisikaan täydellinen osallistuvan vahvan demokratian onnena, se on Suomen lainsäädännön isoimpia askeleita siihen suuntaan.

Prosessin avaaminen on vasta ensimmäinen osa kansalaisdemokratialle ja kansalaisten valtaa korostavalle yhteiskunnalle. Lisäksi olennaista on, käyttävätkö kansalaiset näitä oikeuksiaan, millaiseksi kansalaisten ja suunnittelukoneiston dialogi muodostuu, ja onko kansalaisten mielipiteillä todellista vaikutusta lopputulokseen.

2.3 Helsingin kaavoitusprosessi ja Isonnevan alueen kaava

Helsingissä kaikki kaavat laatii kaupunkisuunnitteluvirasto, mutta kaavoitusprosessin voi käynnistää myös maanomistaja, tontinhaltija tai jokin muu taho. Käytännössä koko Helsingin alueella on voimassaoleva yleiskaava, joka on kaupunginvaltuuston päättämä. Tähän yleiskaavaan pohjautuen ruvetaan laatimaan asemakaavaa, jossa määritellään tarkemmin kunkin alueen maankäytöstä. Jokaisesta kaavoitushankkeesta laaditaan ensin osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jossa kuvataan hankkeen eteneminen, osallisten vaikuttamismahdollisuudet ja hankkeen toteutumisen arviointi. Tässä kohtaa on myös osallisten ensimmäinen mahdollisuus vaikuttaa prosessiin: OAS on ensimmäinen julkisesti näkyville tuleva asiakirja kustakin kaavamuutoksesta. OAS linjaa osallistumismahdollisuuksien lisäksi myös kaavoituksen yleisistä periaatteista ja erityisesti määrittelee, ketkä ovat osallisia kussakin kaavassa. Laki määrittelee osalliset yleisellä tasolla (kts. luku 2.1), mutta kaupunki tiivistää osalliseksi kussakin arviointisuunnitelmassa mainittujen lisäksi "muutkin kuntalaiset eli ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin elinoloihin kaavoitus saattaa huomattavasti vaikuttaa." (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2008). Osalliseksi voi myös ilmoittautua ihan itse, ottamalla yhteyttä suunnittelijaan. (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2011)

OAS:n jälkeen (tai pienemmissä kaavoissa samanaikaisesti) nähtäville tuodaan valmisteltu kaavaluonnos. Tässä vaiheessa kaupunkisuunnittelulautakunta (eli poliittisen prosessin yksityiskohtaisempi osa) ei välttämättä ole ottanut kaavaan kantaa vielä ollenkaan. Kaavaluonnos pohjaa kuitenkin usein jo melko valmiiseen visioon, mitä alueelle on tulossa – se ei ole enää vapaata ideointia.

Kuvio 1: Kaavoitusprosessi. (Jauhiainen ja Niemenmaa 2006, 254 pohjalta)

Poliittista prosessia kaavoituksessa edustaa yksinkertaisemmissa tapauksissa kaupunginvaltuusto yleiskaavan suhteen ja kaupunkisuunnittelulautakunta tarkemman ohjauksen ja lopullisen hyväksynnän osalta. Kaavaluonnoksen jälkeiseen työstämiseen kaupunkilaiset pääsevät osallistumaan joko jättämällä kirjallisia mielipiteitä, soittamalla valmistelijalle tai osallistumalla asukastilaisuuksiin. Tärkeämpien kaavamuutosten kohdalla jo kaavaluonnos käytetään lautakunnan kautta.

Kaavaluonnoksen jälkeen virasto valmistelee kaavaehdotuksen. Tämä "on kaupunkisuunnitteluviraston viimeistelty näkemys alueesta päätöksentekoa varten." (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2011.) Myös tämä on julkisesti nähtävillä ja osalliset voivat jättää siitä muistutuksia, jotka toimitetaan kaupunkisuunnittelulautakunnalle, ja joissa esitettyyn kritiikkiin esittelijä lautakunnassa vastaa.

Kuviossa yksi esitetään kaavan valmisteluprosessi Helsingissä. Tummennetut laatikot ovat ne, joissa osalliset voivat osallistua päätöksentekoprosessiin. Tässä työssä käytän aineistona kaupunkilaisten kaavaluonnoksesta ja osallistumisen arviointisuunnitelmasta jättämiä mielipiteitä, eli tummennetuista laatikoista kahta ylintä. Tähän on kolme keskeistä syytä. Nämä mielipiteet on annettu prosessin siinä vaiheessa, jossa siihen voi vielä vaikuttaa. Muistutukset ja oikeusjutut ovat jo lähtökohtaisesti kaupunkilaisten mielestään väärin suunnitellusta kaavasta tekemiä valituksia. Mielipiteet taas voivat parhaimmillaan olla myös uusia ehdotuksia alueen järjestelystä ja todella päätyä muovaamaan esityksen sisältöä. Toiseksi mielipiteet edustavat matalan kynnyksen vaikuttamista: sellaisen voi jättää yhdellä sähköpostilla tai kirjeellä. Tämä liittyy myös kolmanteen kohtaan, mielipiteiden näennäiseen epäpoliittiseen luonteeseen.

Valituksen jättävän yksilön ei tarvitse välttämättä identifioitua osaksi minkäänlaista liikettä tai edes poliittista toimintaa. Mielipiteillä ei edes pyritä vaikuttamaan poliitikkoihin. Mielipiteet annetaan suunnittelijalle, joka ottaa niitä sitten huomioon, miten parhaaksi näkee. Nämä kyllä esitellään lautakunnalle, mutta varsinaisesti vasta muistutusvaiheessa pyritään vaikuttamaan lautakunnan työskentelyyn.

Kaavaluonnoksen jälkeen valmisteltu kaavaehdotus on viraston mielestä jo valmis, ja kansalainen asettuu silloin ikään kuin suoraan suunnittelukoneistoa vastaan.

Mielipidevaiheessa on mahdollista ajatella, että kaavaan osallistuminen on yhteistyötä, ei vastakkaisten intressien kamppailua.

Kaupunki myös vastaa kaupunkilaisten esittämiin mielipiteisiin. Nämä vastaukset olen kuitenkin rajannut tämän työn ulkopuolelle – samoin mahdollisesti erittäin kiinnostavan vertailuasetelman. Olen täydentänyt aineistoa haastattelemalla Etelä-Haagan alueen arkkitehtia Päivi Sarmajaa.

Kaavoitusta 2000-luvun Suomessa määrittelee osittain myös kaupunkiseutujen entistä kovempi keskinäinen kilpailu. Suomessa asukkaiden peruspalveluista huolehtiminen on käytännössä kuntien vastuulla. Niinpä kuntien kannattaa houkutellessa alueelleen asukkaiksi sellaisia ihmisiä, jotka tuovat kunnalle tuloja. Erityisesti ongelmassa ovat alueiden keskuskaupungit: ympäröivät, omakotitalovaltaisemmat kunnat keräävät asukkaikseen hyvin toimeentulevia ihmisiä, jotka kuitenkin hyödyntävät keskuskaupungin infrastruktuuria ja palveluita. (Vaattovaara 2006, Vaattovaara ja Lönnqvist 2003, Vaattovaara ja Kortteinen 2003, Vaattovaara ja Kortteinen 2007 ja Kortteinen ja Vaattovaara 2007⁵).

Kaupunkisuunnitteluvirasto tiivistää tässä työssä tutkittavan Isonnevan alueen kaavan keskeisen ajatuksen seuraavasti:

”Isonnevan alueelle osoitetaan haagalaiseen miljööseen soveltuvaa täydentävää asuntorakentamista Eliel Saarisen tien, Isonnevantien ja Vihdintien varsille nykyisin rakentamattomille alueille sekä osittain nykyisen Haagan urheilukentän kohdalle. Uudisrakentamisen määrä on yhteensä 36 685 k-m², mikä merkitsee noin 800–900 uutta asukasta. Tavoitteena on saada alueelle lapsiperheille soveltuvia suuria asuntoja, joista Haagassa on pulaa. Kolmen koulun ympäröimänä sijaitsevaan Haagan puistoon suunnitellaan liikuntapuisto täydentämällä nykyistä puistoa.” (Kaupunkisuunnittelulautakunnan esityslista 19.2.2009)

Etelä-Haagan alueelle siis halutaan lisää isompia asuntoja, lapsiperheille sopivia. Etelä-Haaga sijaitsee kätevästi lähellä kantakaupungin tuntumassa, mutta kuitenkin omassa lähiömäisessä rauhassaan.

Jo aiemmin mainittu Helsingin oma Agenda 21-tavoiteohjelma pitää myös sisällään ajatuksen sekä lähiöiden tiivistämisestä että sen toteuttamisesta yhteistyössä asukkaiden kanssa. Myös painotetaan alueen omaleimaisen ilmeen säilymistä:

Helsingin väestön ja työpaikkamäärän kasvuun varaudutaan tiivistämällä hallitusti kaupunkirakennetta erityisesti hyvien joukkoliikenneyhteyksien vaikutusalueilla.

Kaupunkirakenteen tiivistäminen suunnitellaan yhteistyössä asukkaiden kanssa tavoitteena asuinalueiden viihtyisyyden ja palvelutarjonnan parantaminen.

---

⁵ Näyttää siltä, että Kortteisen ja Vaattovaaran julkaisussa 2007 ovat tulkinnan kannalta olennaisten karttojen 1 ja 2 selitteet vaihtaneet paikkaa keskenään – Vaattovaara ja Kortteinen 2007 esittelee samat kartat ja selitteet toisin päin.

Erityistä huomiota kiinnitetään riittävän laajan ja toimivan viheralueverkoston, maisema- ja luontoarvojen sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan ja kaupunkikuvan säilymiseen. Luonnontilaisia rantoja ja saaristoa vaalitaan Helsingin ainutlaatuisena erityispiirteinä.

Lähiöuudistushankkeita ja rakennuskannan perusparantamista jatketaan kunkin alueen historiallisia ja maisemallisia erityispiirteitä vaalien. Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ekologisesti kestävä korjausrakentamisen menetelmiä ja ohjeistusta kehitetään. (Helsingin kaupunki 2002).

Etelä-Haaga on aikaisemmin ollut osa Helsingin maalaiskuntaa, vuodet 1920-23 osa Huopalahden kuntaa ja vuodesta 1946 osa Helsingiä. Alueelle rakennettiin huvilayhdyskuntaa, joka omalla tavallaan olikin alueen määrittävä piirre 50-luvulle asti. 1960-luvun alussa alueen huvilanomistajien yhdistys katsoi, että huvilanomistajien määrän vähentyessä yhdistyksen toiminta ei ollut enää tarkoituksenmukaista. (Pro Haaga 2008)

Alueen rakentaminen liittyy myös Helsingin projektiin kohentaa nimenomaan täydennysrakentamisella esikaupunkialueidensa houkuttelevuutta (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2006, 2008), jotta myös paremmin toimeentulevat asuisivat jatkossa Helsingissä ja jotta kaupungin ydinkeskustan ympärille ei muodostuisi Vaattovaaran ja Kortteisen (2003) esittelemää kurjistuvaa, epähoukuttelevien lähiöiden vyöhykettä.

Isonnevanalueen kaavamuutoksen ensimmäinen osallistumisenarviointisuunnitelma on liitteenä yksi, ja lautakunnalle lopulta osallistumisen jälkeen lähtenyt kaavaehdotus liitteenä kaksi.

3 Nimby

Kun Töölöön suunnitellaan asunnottomien ensisuojaa ja asuntolaa, töölöläiset nousevat julkisesti ja äänekkäästi vastarintaan. Kun Marjaniemeen suunnitellaan kehitysvammaisten asuntolaa, nousevat marjaniemeläiset kapinaan. Kun Etelä-Haagaan suunnitellaan täydennysrakentamista, täyttyy alueen arkkitehdin postilaatikko huolestuneiden haagalaisten mielipiteistä. ”Ei meidän naapuriimme!” he huutavat. NIMBY (Not In My BackYard) on tälle ilmiölle julkisuudessa annettu kutsumanimi, jota käytetään lähes poikkeuksetta halveksuvasti.

Lähes minkä tahansa omalle asuinalueelle suuntautuvan hankkeen vastustaminen leimataan mediassa ”nimbyilyksi”. Termiä käytetään julkisessa keskustelussa tarkoittamaan suunnilleen samaa kuin nurkkakuntainen ahdaskatseisuus. Nimbystä on tullut leimakirves, jolla hankkeen vastustajat voidaan tehdä naurettaviksi ja jolla voidaan oikeuttaa heidän argumenttinsa sivuuttaminen.

Käsitteellä on kuitenkin historialliset juurensa toisentyyppisissä kiistoissa, toisentyyppisessä poliittisessa kulttuurissa ja melko erilaisten liikkeiden käytössä. Eikö voisi ajatella myös, että jokaisella asukkaalla on *oikeus* puolustaa omaa asuinalueitaan? Tästä näkökulmasta kysymys nimbystä on olennaisesti myös kysymys demokratiasta ja yhteisen hyvän toteutumisesta.

3.1 Mikä on nimby?

Nimbyä käytettiin ensimmäisen kerran suunnilleen 1970-luvulta Amerikassa, jossa syntyi uudentyyppisiä ympäristöliikkeitä taistelemaan saastuneille maille rakennettujen asuinalueiden asukkaiden etujen puolesta. Näissä liikkeissä toimineille ihmisille nimby oli suoraa voimautumista, oikeuden hakemista väärin kohdelleelta järjestelmältä.

Tunnetuin esimerkki ja käsitteen mahdollinen syntypaikka on Love Canalin alemman keskiluokan alue New Yorkin osavaltiossa Yhdysvalloissa. Alue oli rakennettu saastuneelle maalle, jonka Hooker Chemical Co. oli myynyt kunnalle yhden dollarin ja vastuuvapautuksen hintaan. Kun alueella syntyvillä lapsilla alettiin havaita tavallista enemmän kehityshäiriöitä, alkoivat alueen asukkaat taistella saadakseen korvauksia ja voidakseen muuttaa pois saastuneelta maalta. Täyttä varmuutta asiasta ei tietenkään oikeastaan voida saada, mutta saatavissa olevien lähteiden mukaan juuri he ensimmäisinä käyttivät jotakin variaatiota iskulauseesta ”Not in my backyard”. (Teichner 2002; Wikipedia: Love Canal; Engelhaupt 2008, Bullard 1990, varhaisin kirjallinen maininta Livezey 1980.)

Love Canalin alueen asukasyhdistyksen silloisen puheenjohtajan Lois Gibbsin suuhun on laitettu seuraavanlainen lainaus, jolla Gibbs selittää, miksi ”Not in my Backyard” on voimauttava, ei ahdasmielinen iskulause liikkeelle: “[P]eople fighting for their own backyard is what democracy is about.” (Teichner 2002)

Termillä on (lähes) alusta asti ollut myös halventava sivumerkitys. Skandaalissa jokseenkin ryvettynyt amerikkalainen kemianteollisuus ryhtyi pikapuoliin nimittelemään nimbyiksi tehtaiden tai kaatopaikkojen sijoittamista lähialueelleen vastustavia. Kemianteollisuus siis otti termin haltuunsa ja muokkasi sen tarkoittamaan nimenomaan nurkkakuntaista muutosvastarintaa. Samankaltaiseen käyttöön sen otti myöhemmin Ison-Britannian ympäristöministeri Nicholas Ridley, joka kutsui nimbyiksi kaikenlaisten rakennushankkeiden kaikenlaista paikallista vastustamista (Wikipedia: nimby). Toisen version mukaan nimbyä olisi käyttänyt ensimmäisen kerran Amerikan ydinvoimayhtiöiden keskusliitto vastaavanlaisessa yhteydessä (Litmanen, 2008b).

Tämä näkyy myös nimby-tutkimuksessa. Iso osa vanhemmasta nimby-tutkimuksesta keskittyy antamaan vinkkejä miten alueelle voitaisiin rakentaa paikallisesta vastarinnasta huolimatta. (Yhteenvetona esim. Szasz 1994, 74 ja Gibson 2005). Myös amerikkalaisessa nimby-keskustelussa tapahtuu kuitenkin käänne. 1990-luvulla huomio kiinnittyy nimenomaan paremmin toiveentulevien alueiden harjoittamaan ongelmien ennaltaehkäisyyn. Yhdysvalloissa myös rasismi ja eri asuinalueiden rodullinen koostumus on olennainen keskustelun jäsentäjä. Nimby-konflikteja onkin analysoitu myös ”ympäristörasismina”⁶ (Hamilton 1995). Nimby-tyyppisiä kiistoja voi halutessaan löytää vieläkin kauempaa. Litmanen (2008b) ajoittaa nimby-tyyppisten kiistojen historian paljon kauemmas, Englannissa 1800-luvulla kanavasysteemin rakentamisesta koituneiden haittojen takia organisoituihin protesteihin. Laajimmassa muodossaan nimby tarkoittaa minkä tahansa omalle asuinalueelle tulevan rakennushankkeen vastustamista, mitä lienee oletettavasti tapahtunut ainakin maanviljelyksen aloittamisesta alkaen.

Not in my Backyard on siis lähtöjään työväenluokkaisen tai alemman keskiluokan ympäristöliikkeen taisteluhuuto: emme halua myrkkijätteitä takapihoillemme! Todennäköisesti kovinkaan moni ei uskaltaisi lähteä väittämään, että Love Canalin asukkaat olivat itsekkäitä ja ahdaskatseisia vaatiessaan korvauksia turmellun asuinalueensa ja kehitysvammaisina syntyneiden lastensa takia. Käsite on alkujaan,

---

⁶ Ajatus ei ilmeisesti ole myöskään perusteeton: Macey et al (2001) havaitsivat, että tummaihoisilla Los Angelesissa oli tulotasosta riippumatta veressään enemmän lyijyä. Tämän havaittiin liittyvän asumiseen lähempänä isompia liikenneväyliä.

alkuperäisessä kontekstissaan sisältänyt positiivisen latauksen, koskenut pienten ihmisten oman alueensa oikeuksien puolustamista isoa teollisuutta vastaan. Yhä edelleen suuri osa nimbyä koskevan tutkimuskirjallisuuden tutkimuskohteista on nimenomaan ympäristövaikutuksiltaan kielteisiä projekteja: tuulivoimaloita (Groothuis et al 2008), ydinvoimaloita (Levendis et al. 2006), myrkyllisen jätteen sijoituspaikkoja (Shumaway ja Jackson 2008).

Termi kuitenkin levisi laajempaan käyttöön. Leviämisessä yksi avaintoimija oli mainittu Nicholas Ridley. Hänelle nimby tarkoitti jo selkeämmin minkä tahansa rakennushankkeen vastustamista. Varsinkin Suomessa ympäristöongelmien aiheuttamien konfliktien sijaan NIMBY liittyy nykyään useammin erityyppisten sosiaalisen asuntorakentamisen projektien kohtaamaan vastarintaan. Terminä nimby on näköjään tavoittanut jotain olennaista nyky-yhteiskunnasta tai maailmasta: lähes jokainen sosiaalinen asuntotuotantohanke kohtaa ainakin jonkinlaista vastustusta (Kopomaa ja Peltonen 2008, 20).

Botetzagias ja Karamichas (2009) tutkivat kaatopaikkojen rakentamista Kreikassa. He pyrkivät analysoimaan asukkaiden vastarintaa projektia kohtaan. He kuitenkin käyttävät ilmiöstä lopulta varsin pintapuolista määritelmää: "irrational and or shortsighted /selfish" behavior on behalf of local communities." Botetzagias ja Karamichas tunnistavat kuitenkin, että asukkaat harvoin argumentoivat pelkästään nimby-argumenteilla, vaan pikemminkin pyrkivät yhdistämään puheeseensa myös "tieteelliseen, oikeudenmukaisuuteen ja hallituksen virkamiehiä kohtaan tunnettua epäluuloisuutta". (mt. 954).

Botetzagiasin ja Karamichasin määritelmä (samankaltainen määritelmä kts. Smith ja Marquez 2000, 273) toimii hyvänä yleisenä esimerkkinä tutkimuskirjallisuuden nimby-määritelmistä. Varsinkin vanhemmasta nimby-tutkimuksesta inspiroituneet kirjoittajat käyttävät varsin usein nimenomaan tällaisia määritelmiä.

Bullard (1990) ja Gibson (2005) tuovat molemmat tahoillaan esiin konventionaalisen nimby-ajattelun ongelmia. Bullardin tutkimus valottaa, miten koulutetumman keskiluokan voimautuminen nimby-tyyppiseen toimintaan siirtää ongelmia nimenomaan erilaisten alistetummassa asemassa olevien vähemmistöjen ongelmiksi. Love Canalin alue, jota esimerkiksi Engelhaupt (2008) kuvailee työväenluokkaiseksi,

on Bullardin luennan mukaan kuitenkin *valkoisista* aluetta, ja pikemminkin alempaa keskiluokkaa kuin varsinaista työväenluokkaa. Myös Wikipedia on Engelhauptin kanssa samoilla linjoilla. Gibson esittää kritiikkiä koko nimby-käsitteen periaatetta ja käyttöä kohtaan. Hänen mukaansa nimbyssä vastakkain ovat järkevä/yleisen tahdon mukainen ja järjetön/omaa intressiä ajava. Ympäristön kannalta haitallisten rakennusprojektien suhteen ollaan Gibsonin mukaan siirrytty nimby-kielteisestä ajattelusta uuteen vaiheeseen. Asukkaiden panos sijoitusprosessiin saattaa tehdä päätöksestä paljon paremman. Jos kukaan ei halua jätteenpolttolaitosta takapihalleen, ehkä se pitäisi ottaa viestinä siitä, että jäteongelmia pitäisi ratkoa jollakin toisella tavalla? Tämä ajatus on hankalammin istutettavissa erilaisia sosiaalisen asuntotuotannon hankkeita tai vaikkapa ruiskunvaihtopisteitä koskevaan keskusteluun – se yksinkertaistaa liikaa. Voidaanko yhtä helposti sanoa, että jos kukaan ei halua ruiskunvaihtopistettä omaan kaupunginosaansa, ehkä meidän ei pitäisi ylläpitää ruiskunvaihtopisteitä? Lisäksi Gibsonin käyttämä määritelmä nimbystä on omiaan aiheuttamaan käsitteellisiä sekaannuksia: hän käyttää jokseenkin sekaisen paikallisesti epätoivottu rakentamista ja yleisesti epätoivottua rakentamista, joilla on kuitenkin nähdäkseni aivan olennainen ero.

Nimbyn käytön tieteellisenä käsitteenä – jolla siis pitäisi olla tarkat rajat ja tiukka määritelmä – ovat kyseenalaistaneet myös (Wolsink 2006) ja Burningham (2000). Burningham argumentoi, että nimbystä puhuminen ei ole ollenkaan tutkijoiden tehtävä, sillä koko termiin liittyvä kielenkäyttö on valmiiksi arvottavaa ja halventavaa. Tässä näkemyksessä on varmasti myös perää: nimbyä käytetään yleisesti poliittisena lyömäaseena julkisessa keskustelussa. Tutkijoiden pitäisi ainoastaan keskittyä tunnistamaan kiistanalaisissa tapauksissa eri puolten argumentit ja syntyneen konfliktin ominaisuudet. Nimbyä käytetään tieteellisessä keskustelussa, mutta sen syntyjuuret ovat parhaimmillaankin aikalaisdiagnoosissa tai toimittajapuheessa, asukasliikkeen toiminnassa ja pr-tarkoituksessa käsikirjoitetussa halveerauksessa. Tutkimusteorian tason tutkijat ovat poimineet aikalaisanalyttisen käsitteen tutkimusta ohjaavaksi ajatusrakennelmaksi – kuten heidän on tarkoituskin. Siirto yhteiskuntapuheen lajista toiseen ei kuitenkaan ole (eikä voikaan olla) ongelmaton eikä saisi tapahtua käsitettä kunnolla problematisoimatta. Nimby on otettu sanomalehtipuheesta tutkimuskäyttöön ilman kyllin huolellista käsitteellistä analyysiä. Sitä ei ole määritelty kovinkaan tarkasti

eikä sen suhdetta muihin samantyyppisiin käsitteisiin ole pohdittu. (Sosiologisen teorian tyypeistä Noro 2000.)

Nimbyä voi kuitenkin käyttää hedelmällisesti kuvailevana käsitteenä, nimityksenä asukkaiden vahvalle vastarinnalle jotakin rakennusprojektia kohtaan. Tutkijan on joka tapauksessa hankala tehdä erotteluja erilaisten nimby-tapausten välillä ilman huolellista perehtymistä. On kuitenkin mahdollista esittää muutamia tarkennuksia ja ehtoja, jotta tietäisimme edes suunnilleen, mistä puhumme, kun puhumme nimbystä. Mikäli nimbyä tarkastellaan demokratian näkökulmasta, ei ole järkeä harjoittaa kriittisen teorian kaltaista epäilyn hermeneutiikkaa ja yrittää paljastaa syviä, viettien torjunnasta kumpuavia motiiveja (kriittisestä hermeneutiikasta esim. Heiskala 2000, 165-167), vaan pikemminkin etsiä sellaisia perusteluja nimbyksi kuvatulle toiminnalle, joita toimijat itse käyttävät. Niiden perusteella voidaan pyrkiä rakentamaan nimbystä käyttökelpoisempi käsite.

Nimbyllä tarkoitetaan useimmiten, ja tässä työssä tästä eteenpäin, paikallisia, kaavamuutoksiin, uudisrakennuksiin ja käyttötarkoituksen muutoksiin liittyviä konflikteja, joissa toisena osapuolena ovat alueen käyttäjät: asukkaat, työntekijät, läpikulkijat. Pelkät asukkaat olisi liian tiukka raja, sillä mitä tahansa aluetta saattaa aktiivisesti käyttää paljon pelkkiä asukkaita suurempi joukko koululaisia, työssäkäyviä ja vapaa-ajan viettäjiä.⁷

Nimby on kuvaavin nimitys sellaisille konflikteille, joissa kiistelyn kohteena oleva toiminto, rakennus tai kaavamuutos on sinänsä hyväksytty, mutta sen sijoituspaikasta ollaan erimielisiä. Tämän takia esimerkiksi ydinvoimaloiden sijoittamiseen liittyvät kiistat ovat mutkikkaampia, sillä monet vastustavat ydinvoimaa sinänsä, sijoituspaikasta riippumatta. Toki myös ydinvoimaloiden ja uraanikaivosten (Litmanen, 2008a) sijoittamispäätösten yhteydessä esiintyy nimby-tyyppistä vastarintaa, eikä joka ainoan toimijan motiivien ja yleisten poliittisten kantojen selvittely kussakin tilanteessa myöskään ole mahdollista.

---

⁷ Muiden kuin alueen asukkaiden osallistumisesta nimby-konflikteihin ei tietojeni mukaan ole tehty tutkimusta. Oletettavaa on, että se on melko vähäistä.

Määrittelen siis nimbyn tarkoittaman tässä työtä sellaista paikallista kamppailua, jossa ei vastusteta kiistanalaista asiaa sinänsä, vaan ainoastaan sen sijoittamista juuri tiettyyn paikkaan. Tämä ei tarkoita, etteikö muunkinlaista vastustamista voisi kutsua nimbyksi, ainoastaan että näidenkin konfliktien hahmotus tapahtuu tässä kappaleessa kuvaillun tyyppin kautta. Siihen vertaaminen paljastaa jotain myös yksityiskohdiltaan toisenlaisista kamppailuista.

3.2 Nimby Suomessa

Suomessa termin käyttö on liittynyt angloamerikkalaista maailmaa selvästi enemmän erilaisen kunnan sosiaalisten toimintojen sijoittamisen vastustamiseen. Tutkituin tapaus Suomessa on Helsingin Marjaniemen asukkaiden 1990-luvun loppupuolella käynnistämä kampanja, jonka tarkoituksena oli estää kehitysvammaisten tukiasuntojen rakentaminen kaupunginosaan (Kuparinen, 2005, 2008). Vuosina 2007 ja 2008 myös töölöläiset ovat vastustaneet ankarasti alueelle suunniteltuja asunnottomien ensisuoja ja asuntolaa (Mynttinen 2008).

Suomalaiset nimbyiksi leimatut liikkeet olleet pääosin ylemmän sosiaaliluokan alueiden toimintaa muutoksia vastaan. Nämä muutokset ovat melko usein vieläpä olleet kunnan vähempiosaisille suuntaamia tukitoimia.

Kehitysvammatuki 57 ry. sai vuonna 1997 kaupungilta tonttivaraukset kahteen Marjaniemessä sijaitsevaan tonttiin kehitysvammaisten asuntolan perustamista varten. Marjaniemeläiset ryhtyivät vuosikausien uuvutustaisteluun, valittivat kaupungille ja oikeuteen ja hankkivat tapaukselle merkittävästi mediahuomiota. Vastustus oli kuitenkin lopulta turhaa, asuntola rakennettiin juuri kaavailuille tonteille. (Kuparinen 2005).

Kuparinen haastatteli ovelta ovelle -menetelmällä yli neljäsataa marjaniemeläistä ja selvitti heidän suhtautumistaan kiistaan. Kaikki marjaniemeläiset eivät suinkaan vastustaneet asuntolan rakentamista. Ainakin marjaniemen tapauksessa kyse oli äänekkäästä vähemmistöstä, joka onnistui kaappaamaan koko mediahuomion itselleen ja esiintymään marjaniemeläisten yhteisenä edustajana. Alueen 1872 asukkaasta vain 475 allekirjoitti asuntolaa vastustavan adressin, ja heistäkin osa pikemminkin muodon

tai ryhmän kiinteyden vuoksi kuin varsinaisesta vahvasta vastustuksesta. (Kuparinen 2008, 59 ja 76-80.)

Marjaniemeläisten tutkimuksessa julkituomat syyt toiminnalleen olivat ainakin kolmenlaisia. Ensinnäkin moni puolusti Marjaniemen säilyttämistä täysin entisenlaisena: mitään muutoksia ei saisi tehdä, sillä ”alue on kiva tällaisena” (Kuparinen 2008, 63). Osan nimbystä voisi siis selittää perinteisellä muutosvastarinnalla. Tälle on kehitetty omakin kirjainsanansa: CAVE (Citizens Against Virtually Anything⁸).

Toinen marjaniemeläisten esiintuoma argumentti oli taloudellinen. Eräs haastateltava totesi sen suoraan: ”Päällimmäinen huoli on, että miten vaikuttaa kiinteistöjen arvoon. Mietin vain taloudellisia puolia.” (Kuparinen 2008, 66). Siitä tunnuttiin olevan yksimielisiä, että kehitysvammaisten asuntola alentaa Marjaniemen asuntojen hintaa. Marjaniemeläisten esittämät argumentit asuntolan rakentamista vastaan jakautuivat melko tasaisesti tonttien paikallisen käytön, kehitysvammaisista koituvan häiriön, huolen alueen imagon menetyksestä, huolen paikan epäsopivuudesta kehitysvammaisille, hankkeen yleisen kannattamattomuuden ja erilaisten kaupungin menettelytapaan liittyvien huolien kesken. (mt, 205).

Yksi nimby-käyttäytymisen perustelun tyyppi on selvästi rationaalisen valinnan kautta jäsentyvä huonosti jakautuvien kustannusten vastustaminen. Tilanteessa, jossa rakennettavan projektin, vaikka kehitysvammaisten hoitokodin, voidaan katsoa hyödyttävän jokaista kaupunkilaista, voidaan omaan kaupunginosaan sijoittuvan rakentamisen vastustamista perustella epätasaisesti jakautuvilla kuluilla suhteessa saatuun hyötyyn. Asunnottomien ensisuojan hyödyt jakautuvat kaikkien kaupunkilaisten kanssa enemmän tai vähemmän tasan, mutta sen haitat kohdistuvat huomattavasti suurempina sen kaupunginosan asukkaiden kannettaviksi, jonne se rakennetaan. Näin siis minkä tahansa vähänkin epätoivottavan rakennushankkeen vastustaminen on oikeastaan pelkästään rationaalista, mikäli oletetaan ihmisen toimivan

---

⁸ Kenties juuri NIMBY-akronyymin laajasta levinneisyydestä johtuu nimenomaan paikallisesti epätoivotun maankäytön (LULU, Locally Unwanted Land Use) tutkimuksessa laajasti esiintyvä humorististen lyhenteiden käyttö. Jo esiteltyjen lisäksi on muistettava BANANA eli Build Absolutely Nothing Anywhere Near Anything ja ympäristörasismiin viittaava PIBBY eli Put In Black's BackYard.

jollakin tavalla rationaalisen valinnan teorian mukaan. Myös tällaista käsitystä nimbystä voitaisiin käyttää kuten Weber käyttää rationaalisen valinnan teoriaa: ideaalityyppinä, jonka ei olekaan tarkoitus selittää kaikkea, mutta jota vasten peilaamalla voidaan saada tolkkua muihinkin tapauksiin (ideaalityypeistä Heiskala 2000, 50).

Vastaus kysymykseen, minne tällaiset haitalliset laitokset sitten pitäisi sijoittaa, löytyy rationaalisen valinnan kautta ajateltuna varsin yksinkertaisesti. Siellä missä asukkaat vastustavat rakennusprojekteja kaikkein vähiten, asuvat ne, joille siitä koituvat (todelliset tai kuvitellut) haitat ovat pienimmät. Jokaisen toimijan kannattaa panostaa vastustukseen vähintään sen verran, mitä on vaarassa menettää, joten ne, jotka ovat vaarassa menettää vähiten, panostavat siihen vähiten. Tällaista määritelmää on kutsuttu myös uusliberalistiseksi (Wolsink 2006).⁹

Kuparinen löysi marjaniemeläisten puheista myös varsin selviä viitteitä melko suorasta, lähes vihamielisen kielteisestä asenteesta ja pelosta kehitysvammaisia kohtaan.

"Vastustajat pitivät joka tapauksessa itsestään selvänä, että kehitysvammaisilla ja heidän asuntolallaan on kielteinen vaikutus Marjaniemen imagoon, sen arvostukseen ja viihtyisyyteen. Kehitysvammaisten arveltiin valtaavan puistot ja uimarannat, jolloin marjaniemeläisille ei jäisi enää tilaa - tai ainakaan 'ne eivät olisi enää niin mieluisia tavallisille ihmisille'. Arveltiin, että kehitysvammaisten lääkkeet ja pillerit vetävät perässään huumeväkeä rikollisuutta ja rauhattomuutta aiheuttamaan. (Kuparinen 2008, 74). Samalta sivulta löytyy myös erään haastateltavan kiteytys, miten kehitysvammaiset tekevät Marjaniemestä epämiellyttävämmän alueen:

"Ovat persoja makealle ja vaihtavat pillerejä karamelleihin. Tuovat epäsosiaalista joukkoa perässään. Lapsille on järkytys, jos tulee omalaatuista joukkoa vastaan koulumatkalla."

Kuparinen on sitä mieltä, että todellisuudessa myös yleisesti hyväksyttävämpien argumenttien takaa löytyy usein tämäntyyppisiä pelkoja tai taloudellisia huolia, mutta niitä ei sanota ääneen, sillä ne eivät ole salonkikelpoisia.

---

⁹ Inhaber (1992, 1998) on esittänyt prosessin ratkaisemista huutoäänestystä sofistikoituneemmalla tavalla – huutokaupalla. Siinä kiistelty rakennusprojekti rakennetaan sinne, missä asukkaat suostuvat ottamaan sen vastaan kaikkein pienimmällä korvauksella. Suomessa vastaavaa menetelmää on käytetty siviilipalveluskeskuksen sijoittamisessa Lapinjärvelle tarjouskilpailun kautta (Suonio ja Kukkonen 2004).

Tällaisia hyväksyttävämpiä syitä ovat mm. kaupungin väärän menettelytavan vastustaminen, turvallisuusnäkökohdat ja sen julkituominen, että kehitysvammaisille itselleen olisi oikeastaan parempi saada asuntola jonnekin muualle. Nämä muodostavat kolmannen vaateiden luokan, joita Kuparinen epäilee käytettävän pääasiassa sosiaalisesti hyväksyttävänä perusteluina edellisten argumenttien peittämiseksi.

Marjaniemeä voidaan pitää suomalaisen nimby-vastarinnan tietynlaisena tyyppitapauksena. Kukaan ei vastusta kehitysvammaisten hoitolaa sinänsä, mutta se pitäisi asukkaiden mielestä ehdottomasti sijoittaa jonnekin muualle. Lisäksi alueella asuu lähinnä varakkaita ja korkeasti koulutettuja henkilöitä, joten heillä on vaadittavat tiedolliset ja rahalliset resurssit vastustaa hanketta (Kuparinen 2008, 78). Myös omistusasumisen on todettu lisäävän todennäköisyyttä nimby-vastarintaan (Peltonen ja Litmanen 2008, 224), mikä rationaalisen valinnan teoriasta ponnistavaa nimby-ideaalityypin valossa käykin hyvin järkeen: omistusasujilla on paljon enemmän menettävää. Tässä mielessä vuokralla asujilla on varaa huomattavasti suurempaan suvaitsevaisuuteen. Mikäli sosiaaliset tai taloudelliset haitat todella iskevät alueelle, he voivat huomattavasti helpommin pakata tavaransa ja muuttaa muualle. Heillä on paljon vähemmän rahaa kiinni alueen menestyksessä.

Suvituuli Sihvola on tutkinut Kalevala Korun ja Sininauhaliiton yritystä sijoittaa päihteettömien asunnottomien asuntola Pajamäen teollisuusalueelle (Sihvola, 2008). Pajamäkeläiset ja pitäjänmäkeläiset nousivat valtaisaan vastarintaan yhdessä alueen yrittäjien kanssa, ja saivatkin asuntolan rakentamisen lopulta estettyä. Toisin kuin esimerkiksi Litmanen ja Peltonen (2008, 213) esittävät, vastarinta ei siis aina vaadi edes asumista mahdollisimman lähellä rakennettavaa laitosta.

Myös Sihvola löysi vastustuksen takaa paljolti samanlaisia argumentteja kuin Kuparinen ja veti samankaltaisia johtopäätöksiä:

”Moninaisista, usein taloudellisista, perusteluista huolimatta nimby-kiistojen taustalla vaikuttaisi useimmiten välkkyvän vierauden ja poikkeavuuden pelko. Vastustukselle etsitäänkin muita, kulttuurisesti sallitumpia tapoja, jopa itsekkäänä esittäytyminen ja omien etujen ajaminen vaikuttaisivat nykyisessä uusliberalistisessa maailmassa olevan hyväksyttävämpiä kuin omien pelkojen myöntäminen.” (Sihvola 2008, 32)

Samaa sanovat Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta –teoksen (Kopomaa et al. 2008) toimittajat Lasse Peltonen ja Tapio Litmanen nimby-kiistojen ratkaisua käsittelevässä luvussa:

”Oikeutetuilta vaikuttavat syyt voivatkin olla vain sosiaalisesti hyväksyttäviä tekosyitä luokka-, kansallisuus-, vähemmistö- tai jopa rassistisille ennakkoluuloille.” (Litmanen ja Peltonen 2008, 209).

Vierauden pelko tai joissakin tapauksissa rasismi ja ennakkoluulot ovat varmasti yksi vaikuttava tekijä, mutta ei pidä lähteä ylitulkitsemaan eikä selittämään niillä koko ilmiötä. Suomen varsin homogeenisen väestöpohjan takia erilaisilla ympäristörasismien analyysistä ponnistavilla ajatuksilla on vähemmän analyysivoimaa.¹⁰ Mikäli nimby olisikin ainoastaan ennakkoluulojen ja suoranaisten rasismien verhottu muotoilu, sitä ei pitäisi siis esiintyä ollenkaan sellaisessa tapauksessa, jossa uudisrakennukset eivät juuri muuttaisi alueen väestöpohjaa eivätkä toisi vähemmän haluttuja palveluita alueelle.

Nimbyn tutkiminen edellyttää melkoista hienovirittäytymistä aineiston kanssa. Terminä nimby on pejoratiivinen ja halventava, ja sitä on käytetty pitkään perusteluna, miksi kansalaisosallistumista suunnitteluprosessiin ei tarvitse huomioida. Tieteellisessä tekstissä on kuitenkin ainakin pyrittävä vapautumaan tällaisesta ajattelusta. Vierauden pelko ja pelkkä muutosvastarinta aiheuttavat osan nimby-tyyppisistä ilmiöistä. Taloudelliset pelot ovat varmasti toinen (esim. Kuparinen 2005). Mikäli ilmiötä katsotaan ainoastaan tuossa valossa, saadaan se kuulostamaan yhteiskunnan kokonaisedun kannalta puhtaasti negatiiviselta toiminnalta. Eikö toisesta katsantokannasta katsoen olisi mahdollista nähdä, että kansalaisilla on oikeus *syistä riippumatta* puolustaa tärkeäksi kokemiaan arvoja omalla lähialueellaan? Tai jopa että yhteinen hyvä nimenomaan toteutuu kaikkein parhaiten juuri siten, että jokainen pitää tarkkaa huolta omista eduistaan? Vähintäänkin taloudellinen argumentointi näyttää melko vastaansanomattomalta: jos hyödyt jakautuvat kaikille, miksi juuri tämän kaupunginosan asukkaiden pitäisi joutua kantamaan kustannuksista suurempi osa?

---

¹⁰ Mikäli tutkimusasetelma olisi toisenlainen, voisi Helsingissä alkaa esiintymää myös tällä tavoin järkevasti selittyvä käytöstä maahanmuuttajien keskittyessä enemmän tietyille alueille (sijoittumisesta esim. Kauppinen 2002).

Näiden syiden takia tämän työn kohteena oleva kaavamuutos on luonteeltaan nimenomaan sellainen, että sen ei ole tarkoitus muuttaa olemassa olevan alueen sosioekonomista rakennetta, vaan tiivistää olemassa olevaa. Samoin kaavan tarkoitus on rakentaa alueelle sen verran isoja asuntoja, että ne tuskin tulisivat muuttamaan alueen hintatasoa ainakaan halvemmaksi. Nimby-tutkimusta ei tietääkseni ole tehty tällaisesta perspektiivistä. Matejczyk (2001) käsitteli samantyyppistä aineistoa, erään amerikkalaisen kaupungin kaavoituslautakunnalle tulleita valituksia ja muutoshakuja vuosien varrella ja satunnaisella poiminnalla. Kaavoituskäytännöissä maiden välillä ja aineiston käsittelyssä on kuitenkin niin suuria eroja, ettei työn johtopäätöksiä voi sellaisenaan käyttää hyväksi.¹¹

Käsittelen työssäni tällaista ”tavallista” kaavamuutosta neulanvaihtopisteiden tai jätteenpolttolaitosten sijaan, sillä halusin karsia mielipiteiden joukosta pois liian ilmeisen ja helposti sivuutettavan kritiikin – löytää keskustelun, jota aihe sinänsä ei vielä polarisoisi. Mikäli nimbylle on näiden ääripäiden pois karsimisesta huolimatta mahdollista löytää toimiva ja teoreettisesti hengittävä määritelmä, rakentuu se merkittävästi vahvemmaksi ja kestävämmäksi käsitteeksi. Mikäli tällainen analyysi ja määritelmä on mahdollista rakentaa, on vaikea nähdä, mikseivät ne pitäisi myös enemmän ristiriitoja aiheuttavaan, polarisoivampaan tilanteeseen.

Seuraavassa luvussa esittelen etelä-haagalaisten mielipiteiden analyysissä käyttämäni työkalun, käsityksen yhteiselämän kieliopeista ja oikeuttamisen maailmoista.

4 Yhteiselämän kieliopit ja oikeuttamisen maailmat

Miten ihmisyyhteisöjen jäsenet onnistuvat rakentamaan yhteisyyteen (*commonality*) pohjaavaa vakautta huolimatta erilaisten maailmaan sitoutumisen tapojen aiheuttamista ristiriidoista (Thévenot 2011)? Miten yhteisöissä ratkaistaan kriisejä rauhanomaisesti? Miten keskustellaan kaikille toimijoille tärkeistä asioista, mutta säilytetään samalla mahdollisuus rauhanomaiseen rinnakkaiseloon? Nämä ovat sekä abstrakteja, yhteisön poliittisen prosessin luonnetta jäsentäviä, että kouriintuntuvan konkreettisia

---

¹¹ Siinä missä Suomessa ja varsinkin tässä nimenomaisessa kaavassa prosessi lähtee kaupungin tarpeista kaavoittaa lisää asukkaista, on Matejczykin kuvaamassa tilanteessa kyse pääosin erilaisten yritysten hakemista luvista poiketa kaavoitsemääräyksistä.

kysymyksiä. Millä tavoin julkinen keskustelu tai viranomaisen ja kaupunkilaisen välinen keskustelu rakenteistuvat? Minkälaisia erilaisia argumentaation vaihtoehtoja toimijoilla – esimerkiksi etelä-haagalaisilla kaavamutoksen edessä – on käytössään?

Ranskalaisten Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n (2006[1991]) ajatus oikeuttamisesta erilaisiin yhteisiin hyviin vedoten tarjoaa ratkaisun näihin kysymyksiin, tai ainakin analyysityökalun niiden työstämiseen. Ristiriitatilanteiden ratkaisemissa tunnutaan palautuvan johonkin seitsemästä yhteisen hyvän määritelmään. Myöhemmin Thévenot (2011) jalosti ajatusta pidemmälle: yhteisen hyvän määritelmiin nojaava käsitys yhteisön koossapysymisestä ja konfliktien ratkomisesta on vain yksi mahdollisista *yhteisyyden kieliopista*.

Nämä kieliopit toimivat ”yhteisyyden” (jota Thévenot käyttää julkisuuden tilalla, kts. 2011) jäsentävänä periaatteena, määrittävät konfliktinratkaisun käytäntöjä ja säätelevät, mitkä argumentit julkisessa tai muussa keskustelussa ovat olennaisia ja tulevat kuulluksi. Tässä luvussa esittelen nämä ajatukset sekä lyhyen tarkastelun siitä, miten tästä teoreettisesta pohjasta siirrytään aineiston analyysiin.

Thévenot'n tunnistamat yhteisyyden kieliopit ovat julkisen oikeuttamisen kielioppi, liberaali kielioppi ja läheisten sidosten kielioppi. Julkisen oikeuttamisen kieliopissa jokainen argumentti vaatii tuekseen johonkin yhteiseen hyvään vetoamisen, liberaali kielioppi rakentuu kilpailevien intressiryhmien väliselle neuvottelulle ja toimijoiden oman edun tavoittelulle, ja läheisten sidosten kieliopissa olennaisinta on henkilökohtaisella tasolla muodostettu tunteminen. (Thévenot 2011).

Käsittelen ensimmäisenä näistä julkisen oikeuttamisen kielioppia, sillä kielioppeja ja koko kielioppien rakentumisen ajastusta on helpompi esitellä siihen verraten.

4.1 Julkisen oikeuttamien kielioppi ja oikeuttamisen maailmat

Luc Boltanski ja Laurent Thévenot (2006[1991]) lähtevät liikkeelle *kriittisestä hetkestä*. Kriittisellä hetkellä tarkoitetaan tilannetta, jossa toimija ei voi enää luottaa asioiden jatkuvan niin kuin ne ovat aina jatkuneet. Esimerkiksi kun kaupunkisuunnitteluvirasto haluaa rakentaa lisää taloja alueelle, on rakentamista vastustavien asukkaiden reagoitava tilanteeseen jollakin tavalla. Syntyy tarve argumentoida ja toimia, ja teot ja argumentit vaativat taakseen oikeutuksia. Molemmilla osapuolilla on tavoitteensa ja käytössään

erilainen keinojen valikoima. (Kompaktimpi johdatus ajatteluun löytyy Boltanski ja Thévenot 1999).

Kuinka tällainen kiista on ratkaistavissa? Vastauksina tähän kysymykseen Boltanski ja Thévenot löysivät alun perin kuusi erilaista *oikeuttamisen maailmaa* – vakiintunutta ja yhteiskuntafilosofian historiaan juurrettua käsitystä yhteisen hyvän toteutumisesta, joihin vedoten kiistatilanteissa voidaan saavuttaa muutoksiin johtavia lopputuloksia turvautumatta väkivaltaan. Oikeuttamisen maailmat on rakennettu empiiristen havaintojen perusteella ja käyttäen pohjana yhtä filosofista tekstiä (Rousseau, Smith jne.) ja kunkin maailman käytäntöjä esittelevää käytännöllistä ohjekirjaa (esimerkiksi ammattiliittojen ohjeistukset vaalitivasta). Myöhemmin listaa täydennettiin vielä seitsemännellä, ekologian maailmalla (Lafaye & Thévenot 1993 sit. Thévenot, Moody & Lafye 2000). (Boltanski ja Thévenot 2006.)

Kukin oikeuttamisen maailma vastaa yhtä yhteisen hyvän määritelmää. Yhteisen hyvän rakentuminen tarkoittaa, että olennaista on viitata sellaisiin arvoihin, jotka myös kiistan toinen osapuoli jakaa (Lehtonen ja Lonkila 2008). Muuten tällaisella määritelmällä on vähemmän merkitystä. Tällaisesta yhteisen hyvän määritelmästä voidaan johtaa legitiimejä argumentteja, voidaan todeta tietyssä positiossa olevat toimijat toisia arvovaltaisemmiksi ja niin edelleen.

Seitsemän oikeuttamisen maailmaa ovat markkinoiden maailma, teollisuuden maailma, kansalaisuuden maailma, kodin maailma, maineen maailma, inspiraation¹² maailma ja ekologian maailma.

Kaikki oikeuttamisen maailmat ovat jokaisessa tilanteessa avoimia kaikille toimijoille – kuka tahansa voi vedota niihin. Tässä Boltanskin ja Thévenot'n esittämä kuvio poikkeaa merkittävästi esimerkiksi bourdieulaisesta (Bourdieu 1984, 101) lähtökohdassa, jossa ollaan ensisijaisesti kiinnostuneita pääomien komposition ja aseman kullakin kentällä mukaan määräytyneistä habituksista ja niistä elämäntyyleistä, joihin ne johtavat. Jokaisella oikeuttamisen maailmalla on oma arvons mittansa, jolla määritetään

---

¹² Englanniksi kyseessä on *Inspiration worth*, ranskaksi monde inspirée. Oikeastaan tälle parempi käännös olisi varmaankin *Innoituksen* maailma – inspiraatiolla on suomessa hivenen tarkemmin rajattu merkitys. Seurasin tekstissä kuitenkin vakiintunutta käännöstä.

toimijoiden merkitystä maailman sisällä ja jota käytetään kilpailevien argumenttien punnitsemisessa. Kussakin oikeuttamisen maailmassa saatu ”arvokkuus”, ei kiinnity yksilöön eikä ole havaittavissa toisista oikeuttamisen maailmoista. Eri asiat ovat arvokkaita eri oikeuttamisen maailmassa, ja tästä seuraten eri ihmiset ovat ”arvokkaita” ja tavoiteltuja niin kauan kuin esimerkiksi maineen maailmassa heillä on mainetta. Toisaalta arvokkuus maineen maailmassa ei kestä pidempään kuin lehtien kiinnostus – eikä tuo arvokkuutta markkinoiden maailmassa, ellei toimija itse pysty muuttamaan sitä rahaksi.

Yhteiskunta kaikessa kompleksisuudessaan ei voi järjestyä ainoastaan yhden yhteisen hyvän määritelmän ja siten yhden oikeuttamisen maailman ympärille (Boltanski & Thévenot 2006, 195). Niinpä keskustelussa hyväksytyt argumentit (ja jopa keskustelun osapuoliksi hyväksytyt toimijat) riippuvat siitä, minkä oikeuttamisen maailman kautta kutakin asiaa tarkastellaan. Boltanskilla ja Thévenot’lla eri oikeuttamisen maailmat eivät kuitenkaan ole pelkästään retorisia, vaan jokaiselle maailmalle on konstruoitavissa testi. Tämän testin avulla argumenttien pätevyyttä voidaan koetella vasten kyseessä olevan maailman arvon mittaria. Esimerkiksi markkinoiden maailmassa, jossa arvon mittari on omistaminen ja raha, testi muodostuu eri vaihtoehtojen taloudellisen kilpailukyvyyn mittaamisesta. Eniten vaurautta tuottava vaihtoehto on markkinoiden maailmassa vahvempi tai arvokkaampi. (mm. Thévenot et al. 2000, 241, Boltanski ja Thévenot 2006, 202). Testeillä voidaan siis ratkoa yhden oikeuttamisen maailman ”sisällä” tapahtuvia kiistoja. Esimerkiksi kansalaisuuden maailmasta, jossa arvon mittarina toimii kollektiivinen toiminta ja kaikkien ihmisten välinen solidaarisuus, sama asia ei välttämättä laisinkaan näyttäytyä arvokkaana.

Boltanski ja Thévenot pyrkivät eroon epäilyn hermeneutiikasta, eivät oikeastaan lainkaan kohdista pohdintoja sille, mikä kunkin toimijan ”todellinen motiivi” on. Kiinnostus kohdistuu siihen, minkälaiset argumentit koetaan missäkin poliittisessa ilmapiirissä oikeutetuiksi. Esitettyjen argumenttien luonne nähdään ainakin osittain strategisena, perusarvoihin perustuvan ns. perusargumentin tueksi kasataan muita argumentteja sen mukaan, miten ne ovat sopivia ja tarpeen. Tämä tekee oikeuttamisen maailmoista erittäin käyttökelpoisen työkalun poliittista kulttuuria tutkittaessa ja eri yhteyksissä hyväksytyjä argumentteja selvitettäessä.

Esittelen seuraavaksi nämä seitsemän oikeuttamisen maailmaa lyhyin keksityin, mutta todellisen aineiston kaltaisina esimerkein, jotta niiden esittely ei sekaantuisi varsinaiseen analyysiin. En esittele oikeuttamisen maailmojen jokaista nurkkaa ja kulmaa tässä kohtaa kahdesta syystä. Toisaalta tämän tutkielman keskiössä on maailmojen käyttö empiirisessä analyysissä eikä niiden ominaisuuksien tarkka analysointi. Toisaalta esittelen maailmoja tarkemmin aineiston analyysin yhteydessä. Olen luvussa 5 poiminut useimmiten esiintyneet oikeuttamisen maailmat omiksi kappaleikseen.

Käsitykseen oikeuttamisen maailmoista kuuluu myös ajatus materiaalisen ympäristön erilaisesta asemasta erilaisissa maailmojen mukaan luoduissa argumentaatioketjuissa. Paikallisten kiistojen ratkaisuun liittyy vahvasti se, miten alueen fyysinen ympäristö on saatu miellettyä argumenttien osaksi. Tutkimuksen kohteena olevan kiistan liittyessä täydennysrakentamiseen tämä näkyy selvästi: puistikot, tiet ja koulut ovat keskeisiä osia argumentaatiota ja näyttäytyvät eri maailmoista käsin katsottuna hyvin erilaisina.

Kuvitelkaamme siis tilanne, jossa tietyn talon eteen ollaan rakentamassa uutta taloa. Oikeuttamisen maailmojen avulla talon asukkaat voivat vastustaa talon rakentamista ainakin seuraavalla seitsemällä tavalla. Maailmojen esittely perustuu Boltanski ja Thévenot 2006, 159-211.

Markkinoiden maailma

Talon asukkaat voivat vedota asuntojensa taloudelliseen arvoon. Uusi talo pilaisi näköalaa monelta asukkaalta ja kurjistaisi siten talossa tällä hetkellä asuvia. Toinen tapa rakentaa tämä sama argumentti olisi vedota koko alueen asuntojen hintojen laskuun uuden talon rakennuksen myötä.

Markkinoiden maailmassa olennaista on kilpailu, taloudellinen hyöty ja omistaminen. Kun erilaisia argumentteja vertaillaan toisiinsa, voidaan mitata niiden tuottama taloudellinen hyöty erilaisille toimijoille. Samoin arvokkaita yksilöitä ovat ne, jotka omistavat.

Teollisuuden maailma

Osa talon asukkaista on hyvin huolissaan alueen liikennejärjestelyistä. Tällä hetkellä kuvitteellisella alueellamme mahtuvat autot pysäköimään teiden varsille eikä ruuhkista

ole ongelmaa. Aukkaat kuitenkin pelkäävät, että uuden talon rakentaminen lisäämättä teiden kapasiteettia johtaisi merkittäviin ongelmiin sekä pysäköinnin että liikenneluuhkien kanssa. Alueesta tulisi huonosti toimiva sumppu.

Boltanski ja Thévenot painottavat, että pelkästään markkinoiden maailma ei ole riittävä kuvastamaan talouden ja taloudellisen argumentaation asemaa ja toimintalogiikkaa. Silkan rahan laskemisen lisäksi pitää kiinnittää huomiota myös tehokkuuteen ja tuottavuuteen. Teollisuuden maailmassa keskeisiä arvon mittareita ovat tehokkuus, tuotavuus, mitattavuus, standardoitavuus ja toimivuus. Arvokkaita toimijoita ovat asiantuntijat, insinöörit ja suunnittelijat.

Kansalaisuuden maailma

Alueella toimii aktiivinen asukasyhdistys. Kuvitteellinen asukasyhdistyksemme on jo pidempään ajanut tulevan talon paikalle yhteistä kylätilaa kaikkien lähialueen asukkaiden käyttöön. Kylätilassa voisi olla myös soppajakelua työttömille. Asukasyhdistyksemme siis vastustaa uuden talon rakentamista, jotta paikalle saataisiin kaikkia lähialueen asukkaita palveleva yhteisöllinen tila.

Kansalaisuuden maailmassa olennaista on ajaa yhteistä etua. Veljeyttä, solidaarisuutta ja toisten huomioonottamista arvostetaan. Tärkeitä toimijoita eivät ole niinkään yksilöt vaan yhdistykset ja muut kollektiiviset yhteenliittymät. Nimestään huolimatta kansalaisuuden maailma on lähtökohdiltaan universalistinen.

Kodin maailma

Talon asukkaat ovat hyvin tottuneet ikkunastaan avautuvaan maisemaan ja pieneen metsikköön, joka tällä hetkellä sijaitsee oven edessä. Alue on perinteisesti ollut vihreä ja harvaanasuttu. Aukkaat vastustavat uutta taloa vedoten perinteeseen ja traditioon.

Kodin maailmassa olennaisia asioita ovat asema yhteisössä, määritellyt paikat hierarkiassa, perinteet ja traditiot. Arvokkaita henkilöitä ovat tradition ylläpitäjät ja kodin isäntä tai emäntä.

Inspiraation maailma

Talon asukkaat eivät suinkaan ole tasakoosteinen massa. Talossa asuu eräs taiteilija, joka vetoaa kaupunkiin talon edessä olevan metsikön säilyttämisen puolesta. Hänen mukaansa nimenomaan tämä metsikkö elämistöineen toimii hänelle mitä suurimpana innoituksen lähteenä. Hänen taiteensa kumpuaa siitä syvästä yhteydestä, joka tämä luonnon katedraali hänelle ja kaikille muille talon asukkaille tarjoaa.

Inspiraation maailmassa olennaista on uuden ja salatun paljastuminen, luovuus ja yksilöllisyys. Keskeisiä toimijoita ovat visionäärit, taiteilijat ja hurmahenkiset uskovaiset, kaikki, jotka ovat ”omituksia, ihania ja tunteellisia” (Boltanski ja Thévenot 1999, 370).

Mielipiteen maailma

Talossa asuu myös muutama tunnettu henkilö, meteorologi ja entinen ministeri. He kirjoittavat yleisönosastoille valituksia: me emme halua rumaa taloa naapuriimme! Lopulta muutkin talon asukkaat vetoavat viranomaisiin julkisen mielipiteen olevan rakennusprojektia vastaan.

Mielipiteen maailmassa olennainen valuutta on näkyvyys, seurattavuus, lehtien palstat. Keskeisiä henkilöitä ovat julkkikset ja mielipidevaikuttavat ja keskeinen testi on julkisen mielipiteen muodostuminen.

Ekologian maailma

Uuden talon paikalla tällä hetkellä kasvavassa metsikössä sattuu pesimään iso joukko melko harvinaisia lintulajeja. Näillä lajeilla ei ole lähimailla muitakaan paikkoja, minne ne voisivat mennä. Tältä pohjalta ympäristötietoiset kansalaiset vastustavat ehdottomasti metsikön kaatamista ja uuden talon rakentamista.

Ekologian maailmassa keskeisenä arvon mittarina toimii luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Tästä pohjaten muodostetaan testit teoille: ylläpitävätkö ne luonnon monimuotoisuutta vai vähentäväkö sitä? Samoin henkilöiden arvokkuus on sidoksissa tähän mittariin.

* *

Maailmojen sisällä tapahtuvien kiistojen ratkaisemista vaikeampaa on eri maailmojen välisten jännitteiden ratkominen. Käytännössä Thévenot ja Boltanski (2006, 223) esittävät, että on mahdollista yhdestä maailmasta käsin tuomita (*denounce*) toisia maailmoja. Esimerkiksi markkinamaailman argumentti talosta aiheutuvasta taloudellisesta menetyksestä ja sen epäoikeudenmukaisuudesta voidaan tuomia kansalaisuuden maailmasta: menetys on hyväksyttävää, sillä demokraattinen elin on todennut, että kaupungin kipeästi kaipaamat uudet asukkaat mahtuisivat hyvin juuri tälle alueelle. Kyse on siis kamppailusta siitä, miten tulisi määritellä *yhteinen hyvä*, minkä periaatteen mukaan tutkia teon (esimerkiksi uuden talon rakentamisen) soveliaisuutta ja hyvyyttä.

Koska kyse on keskeisesti kamppailusta arvioinnin perustana käytettävän yhteisen hyvän määritelmistä ja ominaisuuksista, ei yksikään toimija saa tuoda esiin suoraa omaa etuaan. (Thévenot 2011.) Mikäli jokin toimija ajaa omaa etuaan, tämän argumentteja yhteisen edun puolesta on vaikea ottaa vakavasti. Niinpä omaan etuun vetoaminen pudottaa argumentin pois julkisen oikeuttamisen kieliopin piiristä.

Boltanski ja Thévenot kiinnittävät huomiota myös *kompromisseihin*. Kompromississa kaksi oikeuttamisen maailmaa tilapäisesti limittyvät ja lomittuvat muodostaakseen oikeutuksen jollekin tietylle tilanteelle. Tällaisessa tilanteessa kumpikaan oikeuttamisen maailma ei voi ajatella pysyvänsä ”puhtaana”, vaan molemmat joutuvat tilapäisesti sopeutumaan tilanteeseen.

Luvussa 5.3 analysoin haagalaiisten mielipiteitä kaavamuutoksesta eri oikeuttamisen maailmojen avulla. En keskity kompromisseihin ja tuomitsemisiin, sillä aineisto ei ole niitä ajatellen kaikkein otollisin. Kyseessä ei ole keskustelu, jossa esitettäisiin useita argumentteja ja reagoitaisiin niihin. Toki on mahdollista lukea, millä kaupunki perustelee juuri tämän kaavamuutoksen tekemistä ja juuri näiden talojen rakentamista juuri tänne ja konstruoida sen perusteella jokin argumenttipatteristo, jota vastaan kaupunkilaiset omilla argumenteillaan käyvät. Tämä ei kuitenkaan olisi totuudenmukaista eikä laisinkaan yleistettävissä. Mielipiteenjättäjillä saattaa olla mielessään kaupungin käyttämien argumenttien lisäksi hyvinkin monenlaisia käsityksiä siitä, miksi jotkin asiat tapahtuvat. Niinpä hedelmällisempää on keskittyä ainoastaan

erilaisten oikeuttamisen maailmojen kautta piirtyvään kuvaan siitä, minkä yhteisen hyvän määritelmän haagalaiset ajattelevat olevan vaikuttava kaupunkisuunnitteluviraston suuntaan.

4.2 Liberaali kielioppi ja läheisten sidosten kielioppi

Oikeuttamisen maailmat ovat kuitenkin vain yksi mahdollinen yhteiselämän (ja sitä kautta poliittisen todellisuuden) jäsentämisen tavoista. Oikeuttamisen maailmoissa kaikki argumentaatiot tapahtuu johonkin yhteiseen hyvään vedoten – kansalaisuuden maailma ruumiillistaa koko oikeuttamisen maailmojen taustalla olevaa ajatusta kaikkein parhaiten. ”[J]okaisen oikeuttamisen pohjana oltava jokin niin korkean tason yhteisen hyvän määritelmä, ettei sitä voida redusoida yksittäisten toimijoiden omaan etuun. Yhteisen hyvän määritelmien tulee siis liikkua yleisen ihmisyyden tasolla.” (Thévenot 2011.)

Kaikki poliittisen argumentaation käyttötavat tai kaikki kriisit ja väittelyt eivät kuitenkaan pelkisty erilaisten yhteisen hyvän määritelmien väliseksi kamppailuksi tai sen mittaamiseksi mikä lähestymistapa tuottaa kaikkein eniten yhteisesti määriteltä hyvä. On olemassa myös muunlaisia tapoja osallistua keskustella ja väitellä. Näistä tavoista ja voidaan muotoilla kaksi muuta poliittisen elämän kielioppia, liberaali kielioppi ja läheisten sidosten kielioppi.

Liberaali kielioppi rakentuu ajatukselle liberaalissa julkisuudessa toimivista yksilöistä. Tässä kieliopissa omaan etuun vetoaminen ei ole kiellettyä, vaan koko kieliopin keskeinen ajatus.

Julkinen keskustelu rajataan koskemaan ainoastaan toimijoiden omia intressejä ja siten merkittävästi rajoitetaan mahdollisuutta ylittää vedota yhteiseen hyvään. Julkisuutta varten muotoiltujen intressien ja etujen tulisi olla sellaisessa muodossa, että kuka tahansa muukin toimija voisi valita ne – ne eivät saisi olla esimerkiksi vain yhteen yksilöön liittyviä asioita. (Thévenot 2011.)

Tähän perustuu myös liberaalin kieliopin ajatus tasa-arvoisuudesta. Kun jokainen argumentti on muotoiltu oman edun ilmaukseksi *kuitenkaan vetoamatta* kaikkein henkilökohtaisimpiin asioihin (esimerkiksi perhesuhteisiin), voidaan näiden ristiriidassa olevien intressien kesken käydä neuvotteluja ja kamppailuja siitä, kenen etua kaikkein eniten noudatetaan. (Thévenot 2011.)

Kaikkein henkilökohtaisimmat suhteet ja siteet paikkoihin ja ihmisiin puolestaan saavat ilmaisunsa läheisten sidosten kieliopissa. Siinä nimenomaan henkilökohtainen kiintyminen paikkoihin, kulttuurisiin ideoihin tai toisiin ihmisiin on kiistojen ratkaisussa ja ylipäätään yhteisön ylläpidossa keskeinen periaate. Niinpä keskusteltaessa rakennusprojekteista, läheisten sidosten kieliopin mukaan ”Olen kiintynyt tähän metsään, sain siellä ensisuudelmani! Sitä ei saa missään nimessä kaataa!” on täysin relevantti argumentti. Sekä liberaalissa kieliopissa että julkisen oikeuttamisen kieliopissa tällainen puhe ei ole merkityksellistä.

Thévenot'n teoreettinen tuotanto on laajaa. Oikeuttamisen maailmojen analyysi pitää sisällään monenlaisia kiinnostavia huomioita ja analyttisiä ulottuvuuksia. Samoin ajatus poliittisen elämän kieliopista rakentuu oikeastaan Thévenot'n kehittelemän kolmen erilaisen materiaaliseen maailmaan sitoutumisen regiimin varaan. Julkisen oikeuttamisen kielioppi perustuu julkisesti oikeutettavan sidoksen regiimiin, liberaali kielioppi suunnitelmaan sitoutumisen regiimiin ja läheisten sidosten kielioppi tuttuuden regiimiin. Näistä analyysin kannalta kaikkein keskeisin on tuttuuden regiimi, sillä läheisten sidosten kieliopin ajatus ei oikeastaan ole kunnolla ymmärrettävissä ilman sitä. Tuttuuden regiimissä toimijan kaikkein olennaisimmat suhteet on muodostettu henkiseen tai fyysiseen lähiympäristöön: ”Familiar attachments to material surroundings are inseparable from the person at her most deeply persona; they affect whether that parson is we—or ill-disposed”. (Thévenot 2007, 416.)

Oikeuttamisen maailmat pyrkivät siis olemaan eri kulttuurirajat ylittävä keino analysoida erityyppisiä kiistoja yhteisellä käsitteistöllä, joka olisi samaan aikaan herkkä kulttuurien välisille eroille, mutta kykenisi palauttamaan esimerkiksi eri maissa käytävät keskustelut keskenään vertailukelpoiseen muotoon. (Thévenot 2011.) Thévenot, Moody ja Lafaye (2000) ovat esimerkiksi analysoineet amerikkalaisen ja ranskalaisen asuinympäristön muutokseen liittyvän liikkeen retoriikkaa ja puuhahenkilöiden puheita ja löytäneet niistä sekä yhteneväisyyksiä että eriytymisiä. Nämä analyysit ovat olleet lähtökohtaisesti antropologissävytteisiä, haastatteluihin ja laajan aineiston valikoivaan käyttöön perustuvia. Tämä on myös se etu, joka aineiston analysoinnista tällaisen valmiin mutta joustavan sapluunan kanssa saadaan: vertailtavuus on merkittävästi parempaa kuin jos käytettäisiin suoraan aineistosta itsestään nousevia kategorisointeja.

Oikeuttamisen maailmoista on kuitenkin mahdollista rakentaa myös formaalimpi analyysimenetelmä. Luhtakallio (2010) ja Ylä-Anttila (2010) ovat käyttäneet oikeuttamisen maailmoja julkisen puheen analysointiin eri maiden lehtikeskusteluissa. Luhtakallio tutki paikallisen politisoitumista Helsingissä ja Lyonissa, Ylä-Anttila globalisaatiokriittisen liikkeen näkymistä Helsingin Sanomissa. Molemmat analyysit toteutettiin etsimällä tietyltä ajanjaksolta kaikki tietyssä sanomalehdessä ollut uutisointi halutusta asiasta ja kategorisoimalla uutisissa esitetyt poliittiset vaateet johonkin oikeuttamisen maailmaan. He kutsuvat oikeuttamisen maailmojen ja Koopmansin ja Stathammin (1999, sit. Luhtakallio ja Ylä-Anttila 2011) pohjalta kehittämäänsä analyysimenetelmään Julkisen oikeuttamisen analyysiksi (JOA). (Luhtakallio ja Ylä-Anttila 2011.)

Julkisen oikeuttamisen analyysi liittyy ensisijaisesti julkisuuteen ja vallitsevaan poliittiseen kulttuuriin: minkä argumentin kukin toimija kuvittelee olevan tehokkain argumentti nimenomaan julkiseen keskusteluun vaikuttamiseen? Kuka argumentoi ja kenelle? Myös julkisuuden rakenne vaikuttaa siihen, sillä kaikkia puhujia ja argumentteja ei päästetä yhdenvertaisesti esille sanomalehtien kautta jäsentyneessä keskustelussa. Tässä työssä aineistona olevat mielipiteet eivät kuitenkaan ole varsinaisesti julkista keskustelua, vaan ensisijaisesti toimijoiden ja suunnitteluviraston välistä vuoropuhelua.¹³ Vertailtaessa tästä aineistosta tehtäviä johtopäätöksiä mediaa tai medialle tarkoitettuja oikeuttamisen strategioita tutkimalla saatuihin johtopäätöksiin, pitää tämä ero pitää mielessä. Myöskään kaikki julkisen oikeuttamisen analyysin kategoriat eivät ole erityisen hyödyllisiä. Aineisto ei ole dialogista, eikä puhujien tarkempi erittely paljasta yhtä kiinnostavia asioita, sillä suurin osa on taloyhtiöitä tai yksittäisiä kaupunkilaisia. Lisäksi jokaisen vaateen kohde on kaupunkisuunnitteluvirasto. Olen kuitenkin analyysissa kiinnittänyt huomiota siihen, vetoavatko eri tyyppiset puhujat eri oikeuttamisen maailmoihin, tai operoivatko ne eri kielioppien perusteella. Aineiston luonne saattaa vaikuttaa myös siihen, mitkä oikeuttamiset ja mitkä kieliopit nousevat keskeisiksi. Esimerkiksi mediassa tiettyjen

---

¹³ Mielipiteet ovat kyllä periaatteessa julkista aineistoa, joka on jokaisen halukkaan saatavilla kaupunkisuunnitteluviraston kirjaamosta, mutta keskustelua ei käydä julkisuuden kautta eikä se ole toimittajien kautta välittyntä.

epäsuosittujen tai epäsoveliaina pidettyjen mielipiteiden esittäjä saatetaan leimata. Tällainen pelko ei varmastikaan ainakaan yhtä vahvana vaivaa näitä mielipiteitä.

Tässä aineistossa on myös kyse eri tavalla suodattamattomasta tekstimassasta kuin sanomalehtikeskustelua analysoitaessa. Luhtakallion ja Ylä-Anttilan JOA tutkii väistämättä myös julkisuuden toimintalogiikkaa ja median toimintaa. Tämän ulottuvuuden tilalla on tässä työssä yritys hahmottaa asukkaiden ajatuksia kaupunkisuunnitteluviraston hyväksymistä argumenteista. Jokainen kaupunkilainen on itse voinut päättää, mitä lähettää kaupungille ja mitä ei – kukaan ei ole valikoinut tai sensuroinut mielipiteitä. Viranomaisella on jopa eksplisiittinen kieltä tehdä niin. Tämä on pidettävä mielessä tuloksia tulkittaessa: voi olla, että tietyillä oikeuttamisen maailmoilla ja yhteisyyden kielioppeilla on huomattavasti vaikeampi läpäistä julkisuuden kynnystä kuin toisilla.

Ekologian maailman hahmottuminen myöhemmin osaksi kanoniseksi ymmärrettyä listaa oikeuttamisen maailmoista kuvastaa osittain tämän yleisen tulkintakehikon potentiaalia yhteiskunnallisen muutoksen kuvaamisessa. Vihreän liikkeen nousu nostaa aiemmin taka-alalla olleen yhteisen hyvän tyypin, arvottamisen ja oikeuttamisen strategian legitimiiksi yhteiskunnallisen keskustelun jäsentäjäksi – ainakin tietyissä ongelmissa. (Ylä-Anttila 2010, 152). Näin mikäli tutkija pystyy säilyttämään herkkävireisyytensä, voidaan poliittisen kulttuurin muuttuessa oikeuttamisen maailmojen valikoimaa täydentää siten, että ne pysyvät analyysivoimaisina. Tämä saattaa toisaalta heikentää tulosten vertailtavuutta ajan yli ja tutkimuksesta toiseen.

Edellä esiteltyjä oikeutuksia ja jopa eri kielioppeja voidaan käyttää hyväkseen myös strategisesti. Tämä on olennaista muistaa aineistosta tulkintoja tehtäessä. Lukemalla haagalaisten lähettämiä mielipiteitä kaavamuutoksesta emme voi olla varmoja, mitä asioita haagalaiset ”oikeasti” pitävät kaikkein tärkeimpinä, tai minkä argumentin mukainen toiminta vakuuttaisi heitä kaikkein parhaiten. Voimme tietää ainoastaan, että he uskovat käyttämistään argumenteista olevan heille itselleen jotakin hyötyä käynnissä olevassa keskustelussa. (Strategisesta käytöstä Thévenot 2011, Moody, Thévenot ja Lafaye 2000)

5 Haagalaisten mielipiteet

5.1 Aineiston yleiskuvaus

Etelä-Haagan Isonnevan alueen kaavamuutoksesta jätettiin yhteensä 107 mielipidettä¹⁴. Tämä sisältää sekä molemmista osallistumisen arviointisuunnitelmista (3.1.2007, liite 1 ja 2.4.2008) että varsinaisesta, elokuussa 2008 julkituodusta kaavaluonnoksesta (liite 2) jätetyt mielipiteet. Kaava muuttui OAS:n eri versioiden mukana, samoin varsinainen kaavaluonnos poikkesi jonkin verran aikaisemmista ehdotuksista. Alue valittiin tutkimuksen kohteeksi riittävän suuren mielipiteiden määrän ja sopivan tyyppisen kaavamuutoksen takia.

Aineisto on julkista, kaikkien kaupunkilaisten kaupunkisuunnitteluviraston kirjaamosta saatavilla olevaa.¹⁵ Suurin osa mielipiteenjättäjistä on liittännyt mukaan myös nimensä ja yhteystietonsa. Tämän takia aineistoon olisi mahdollista viitata kirjoittajien ja kirjoittaneiden taloyhtiöiden nimillä. Tämä ei kuitenkaan toisi tutkimukseen sanottavaa lisäarvoa, vaan saattaisi jopa hämärtää varsinaista tarkoitustani ja tuntua osoittelevalta. Lisäksi mielipiteet nimineen muodostavat henkilörekisterin. Tämän rekisterin säilyttämiseen tutkimuskäyttöön saatiin lupa kaupungilta. Viitataan aineistoon juoksevilla numeroinnilla, jonka järjestys noudattelee kirjaamon arkiston järjestystä.

Tässä luvussa analysoin näitä mielipiteitä ensisijaisesti perustuen ajatukseen, jonka mukaan kaupunkilaiset ovat jokseenkin rationaalisia toimijoita mielipidettä jättäessään, ja kykenevät jonkinlaiseen strategiseen analyysiin. Tämä tarkoittaa, että kaupunkilaiset jättävät sellaisia mielipiteitä, joiden kuvittelevat voivan vaikuttaa kaupunkisuunnittelun virkamiehiin. Mielipiteistä ei voi päätellä, mitä mieltä niiden jättäjät ”oikeasti” ovat, mutta voimme olettaa, että tuskin kukaan jättäisi sellaista mielipidettä, jonka ei uskoisi voivan jollakin positiivisella tavalla edistää jättäjän omia pyrkimyksiä. Ainakaan

---

¹⁴ Mielipide on lain ja Helsingin osallistumiskäytännön suoma kaupunkilaisen tahdon ilmaus. Termillä mielipide viitataan tästä lähtien yhteen kokonaiseen kaupungille lähetettyyn kirjeeseen, riippumatta siitä, mitä siinä on sanottu. Mielipiteissä esitettyjä konkreettisia vaatimuksia kutsun vaateiksi.

¹⁵ Suurelta osin sähköpostilla tulevat mielipiteet on tulostettu ja kansioitu. Kirjaamossa pidetään ainoastaan viimeisen kahden vuoden mielipiteitä. Sen jälkeen tulosteet mikrofilmataan. Mielipiteistä saa tehdä muistiinpanoja, mutta kopioiden ottaminen maksaa 50 senttiä liuska. Niitä ei normaalitapauksessa saa valokuvata. Se onnistui lopulta kahden kaupungin lakimiehen tultua selvittämään tilannetta.

kukaan tuskin jättää sellaisia mielipiteitä, joista ajattelee olevan aktiivista haittaa hänen ajamilleen pyrkimyksille.

Mielipiteistä suurin osa rakensi argumenttinsa vetoamalla joihinkin oletettavasti laajemman yhteisön jakamiin yhteisiin hyviin – eli toimi julkisen oikeuttamisen kieliopin alueella. Kuitenkin myös yllättävän suuri osa mielipiteistä argumentoi suoraan oman etunsa puolesta, tai korkeintaan alueen asukkaiden edun puolesta, olematta kovinkaan huolestuneita yleisemmästä edusta. Omaan etuun vetoaminen eksplisiittisesti ei ole sallittua julkisen oikeuttamisen kieliopissa, jossa toimijoiden nimenomaan pitäisi pystyä nousemaan sen yläpuolelle ollakseen riittävän arvokkaita, mutta sen sijaan se nousee aivan keskeiseen asemaan kahdessa muussa Thévenot'n hahmottelemassa yhteiselämän rakentamisen kieliopissa – liberaalissa ja läheisiin sidoksiin perustuvassa (Thévenot 2011, ed. luku tässä työssä.).

Vaikka julkisen oikeuttamisen kielioppi olikin yleisin haagalaisten käyttämä, oli ero liberaaliin kielioppiin vain muutama mielipide. Käytännössä haagalaiset lähes yhtä monta kertaa oikeuttivat mielipiteensä ja muutosvaatimuksensa vetoamalla johonkin jaettuun hyvään kuin pelkästään ajamalla omaa etuaan.

Taulukko 1: mielipiteet jaoteltuina kielioppien mukaan¹⁶

Kielioppi	N	%
Julkien oikeuttaminen	52	49
Liberaali	46	43
Läheiset sidokset	18	17

Julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaisia mielipiteitä käsittelen luvussa 5.3, ja liberaalia ja läheisten sidosten kielioppia luvussa 6. Mielipiteistä hahmottui myös neljäs puhutavan tyyppi, jota kutsun teknisiksi mielipiteiksi. Se ei kuitenkaan nouse omaksi kieliopikseen. Käsittelen sitä tarkemmin luvussa 6.3.

Mikäli olisi aihetta olettaa, että suuri osa mielipiteistä olisi muutaman henkilön organisoimia, pitäisi tämä huomioida tuloksia yleistettäessä rakennettaessa. Näin ei

---

¹⁶ Mikäli samassa mielipiteessä esitetään usean eri kieliopin mukaisia vaateita, olen merkannut ne jokaiseen olennaiseen kategoriaan. Ainoastaan yksi mielipide hyödynsi kaikkia kielioppeja.

kuitenkaan tunnu olevan. Suurin osa mielipiteistä– 65 kappaletta – on yksityishenkilöiden jättämiä. Heidän joukossaan on muutama aktiivisemmin toistuva nimi – kaksi haagalaista jättivät yhdessä kirjoittamansa hieman muokatun mielipiteen neljä kertaa, kaksi kolme kertaa, muutamat muut kaksi – mutta pääosin aineisto koostuu mielipiteistä, jotka ovat jättäjiensä ainoita. Pelkkä mielipiteiden tekstin ja jättäjien tarkastelu ei anna aihetta olettaa mielipiteiden olevan pääosin keskitetyksi masinoituja. Mielipiteiden teksteistä on toki toistuvia piirteitä, muttei epäluonnollisen paljoa.

Alueen taloyhtiöt lähettivät 26 mielipidettä. Suurimmassa osassa näistä lähettäjänä toimi tavallisesti yhtiön hallituksen kokousten sihteerinä toimiva isännöitsijä. Noin kolmasosassa mielipiteenjättäneistä taloyhtiöistä oli sama isännöitsijä.

Suunnittelualueen taloyhtiöt on erikseen merkattu suunnitelmassa osallisiksi, jolloin heille toimitetaan tietoa uusista askeleista ja heidän mielipidettään erikseen kysytään. Tämä ehkä selittää useamman taloyhtiön tapaa jättää sama tai hivenen päivitetty mielipide joka kerta OAS:n tai kaavaluonnoksen muuttuessa.

Jonkinlaista organisoitumista oli aineistossa kuitenkin havaittavissa. Mielipiteissä toistui useaan kertaan sama adressin tyyppinen useampisivuinen kirjelmä, joka sisälsi laajan kirjon erilaisia argumentteja. Adressi oli lähetetty useamman taloyhtiön nimissä ja taloyhtiön asukkaiden allekirjoittamana. Myös tämä adressi päivittyi kaavasuunnitelman kehittyessä. Suurin osa mielipiteistä oli noin yhden sivun mittaisia, mutta mukaan mahtui myös useampisivuisia tutkielmia, 12-sivuisia valokuvaliitteitä ja karttapiirroksia.

Sisällöllisesti taloyhtiöiden ja yksityishenkilöjen lähettämien mielipiteiden välillä ei ollut juurikaan eroa. Kieliasultaan taloyhtiöiden mielipiteet olivat usein viimeistellympiä. Kuitenkin toisin kuin saattaisi kuvitella, esimerkiksi suoria viittauksia kirjoittajan omaan etuun ja emotionaalista kielenkäyttöä löytyi samalla tavalla sekä yksityisten että taloyhtiöiden mielipiteissä.

Aineistossa miesten lähettämiä mielipiteitä oli 14 kappaletta ja naisten lähettämiä 41.¹⁷ Instituutioiden puhehenkilöinä toimi 31 mielipiteessä mies ja kuudessa nainen. Miesten ja naisten jättämät mielipiteet eivät juuri poikenneet toisistaan.

Olen koodannut mielipiteet sen mukaan, mikä kielioppi niissä esiintyy kaikkein dominoivimpana. Koska samassa mielipiteessä saattoi hyvin esiintyä useampia erilaisia vaateita ja ne saatettiin pukea useamman eri kieliopin mukaiseen muotoon, olen merkinnyt jokaisen mielipiteen jokaiseen sellaiseen kielioppiin kuuluvaksi, jonka mukainen logiikka tarpeeksi vahvasti tulee mielipiteessä ilmi. Tämän johdosta sama mielipide saattaa kuulua kahden eri kieliopin alle, periaatteessa jopa kaikkien kolmen. Tämä sama pätee julkisen oikeuttamisen kieliopissa esiintyviin oikeuttamisen maailmoihin: olen koodannut mielipiteen kaikkiin niihin maailmoihin kuuluvaksi, joihin tekstin argumentaatiossa tarpeeksi painokkaasti vedotaan.

Koodatessani ja analysoidessani aineistoa olen kiinnittänyt huomiota mielipiteeseen kokonaisuudessaan. En ole tehnyt luokitteluja perustuen pelkästään tiettyihin sanoihin, vaan kiinnittänyt erityisesti huomiota niiden käyttöyhteyteen ja yleiseen puhetapaan. Jokainen yhteiselämän kielioppi tuottaa omanlaistaan puhetapaa: julkisen oikeuttamisen kieliopissa liikutaan yleisten periaatteiden tasolla, liberaalissa kieliopissa käydään neuvotteluja intressiryhmien välillä ja vaaditaan röyhkeästi tilaa omalle mielipiteelleen, läheisten sidosten kieliopissa todistellaan omaa läheistä suhdetta alueeseen, joka toimii argumentin legitimaation lähteenä, kertomalla tarinoita ja anekdootteja. Puhetavat eivät välttämättä yksin riitä mielipiteen luokitteluun yhteen tai toiseen kielioppiin kuuluvaksi, mutta tarjoavat hyvän lähtöpisteen sille. (Thévenot 2011)

Käsittelen mielipiteitä kolmessa osassa. Ensimmäiseksi esittelen mielipiteiden keskeisen sisällön: esitetyt vaatimukset, mielipiteiden jättäjien asuinpaikat ja eri OAS:n versioiden aiheuttamat erot näissä. Tämän jälkeen käsittelen mielipiteitä julkisen oikeuttamisen näkökulmasta: mihin jaettuihin hyviin niissä vedotaan? Koska kaikissa mielipiteissä ei suinkaan vedota mihinkään jaettuun hyvään, käyn seuraavaksi läpi

---

¹⁷ Monet mielipiteenjättäjät kirjoittivat myös pariskuntina ja monessa mielipiteessä oli useampia kirjoittajia. Tähän lukuun on laskettu mukaan ainoastaan ne, joissa kirjoittajina olivat selkeästi ainoastaan naiset tai ainoastaan miehet. Parsikuntien tai vastaavien useamman ihmisen yksiköiden jättämiä mielipiteitä oli 12 kappaletta.

muiden kielioppien mukaan toimivat mielipiteet. Liberaalilla ja läheisten sidosten kieliopilla on paljon yhteistä, joten olen yhdistänyt niiden käsittelyn lukuun 6.

5.2 Mitä mielipiteissä vaaditaan?

107 mielipidettä pelkistyvät lopulta suurilta osin yllättävän pieneen määrään varsinaisia vaatimuksia. Ylivoimaisesti suurin osa mielipiteistä vastustaa jotakin tiettyä yksityiskohtaa alueen suunnittelussa. Mukaan mahtui kuitenkin myös alueen lisärakentamista yleisesti vastustaneita mielipiteitä. Varauksettoman positiivisia mielipiteitä oli lähetetty yksi kappale ja yksi alueella itse asuva mielipiteenjättäjä vaati koko alueen purkamista ja korvaamista paremmalla, tehokkaammalla ja kaupunkimaisemmalla alueella.

Seuraavassa esitän ne neljä vaatetta joita suurin osa mielipiteistä esittää. Näiden vaateiden tueksi rakennetaan monenlaista argumentaatiota ja eri kielioppien mukaan toimivia retorisia strategioita, mutta itse vaatimukset pysyvät suunnilleen samoina. Useimmissa mielipiteissä esitetään myös useampia, monessa jopa kaikki. Nämä mielipiteet ovat 1) Haagan viheralueet tulee säilyttää ennallaan, 2) alueen liikenne muuttuu mahdottomaksi, 3) lasten leikkipuistoa ei saa siirtää 4) Haagan urheilukentälle ei saa rakentaa.

Haagan viheralueet tulee säilyttää ennallaan

Haagan alueen ominaispiirteenä pidetään vihreyttä ja puistoalueita, joiden vähenemisestä ollaan erityisen huolissaan.

Metsiköllä on merkitystä myös lähivirkistysalueena ja asuntoyhtiömme pihalta on siihen suora yhteys. Erityisesti talojen edessä olevat komeat männyt vaikuttivat ratkaisevasti päätökseemme ostaa nykyinen asuntomme. (47, yksityinen)

Huolet jakautuvat sekä tiettyjen yksittäisten puistoalueiden suojelemisesta yleisempään alueen vihreyden, kaupunkikuvan ja perinteisen ulkomuodon suojelemiseen. Tälle huolelle on sinänsä selvä pohja kaavamuutoksissa, sillä kyseessä on nimenomaan tiivistämiskäytön rakentaminen, jossa kaupunginosan aiemmin vähemmällä käytöllä olleille alueille rakennetaan lisää asutusta.

Alueen liikenne muuttuu mahdottomaksi

Tämä vaade saattaa olla yleisin kaikista esitetystä vaateista. Aasukkaat pitivät Isonnevan alueen liikennejärjestelyjä jo valmiiksi ongelmallisina ja alueen läpiajoliikennettä liian mittavana. Niinpä monet kirjoittajista vaativat alueen tulevien liikennejärjestelyjen parempaa selvittämistä tai esittivät ehdotuksiaan niiden paremmasta hoitamisesta.

Tuotantoa suunniteltaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota lisärakentamisen aiheuttamaan liikenneuhkia lisäävään vaikutukseen. Jo tällä hetkellä Etelä-Haagan alue muodostaa liikenteellisesti hankalan "sumpun". (14, taloyhtiö).

Monessa mielipiteessä, jossa ei varsinaisesti keskitytty liikenteeseen, mainittiin tämä huoli ikään kuin sivulauseena.

Lasten leikkiä paikkaa ei saa siirtää

Kolmas paljon huolta aiheuttanut muutossuunnitelma oli alueella sijaitsevan leikkiä puiston siirtäminen toiseen paikkaan täydennysrakentamisen tieltä. Nykyistä leikkiä paikkaa haagalaiset pitävät suunniteltua paikkaa jännittävämpänä, monikäyttöisempänä sekä turvallisempana ylisukupolvisena kohtaä paikkana, alueen sydämenä.

Alueen täydennysrakentaminen tulee toteuttaa siten, että Isonnevan leikkiä puisto säilyy nykyisellä paikallaan vähintään nykyisen kokoisena, eikä sen viereen tule täydennysrakentamista. (6, yksityinen)

Haagan urheilukentälle ei saa rakentaa

Kaavan kaupunkikuvallisesti ehkä suurin muutosesitys on Haagan urheilukentän täyttämien taloilla ja uuden urheilupuiston rakentaminen tilalle. Vanhaa urheilupuistoa pidetään usein elimellisesti Haagan ilmeeseen kuuluvana, myös se mainittiin useasti alueen sydämenä.

Taloyhtiö vastustaa Haagan urheilukentän käyttämistä asunorakentamiseen. Urheilukenttä kuuluu olennaisena osana Etelä-Haagan kaupunkikuvaan ja on erittäin aktiivisessa käytössä. (46, taloyhtiö)

Vaateissa on havaittavissa selvästi kaksi aaltoa, jotka noudattelevat alueen Osallistumisen arviointisuunnitelman eri versioita. Ensimmäisessä OAS:sa ehdotetaan leikkiä puiston paikkaa siirrettäväksi, jolloin merkittävä osa mielipiteenjättäjistä vaati

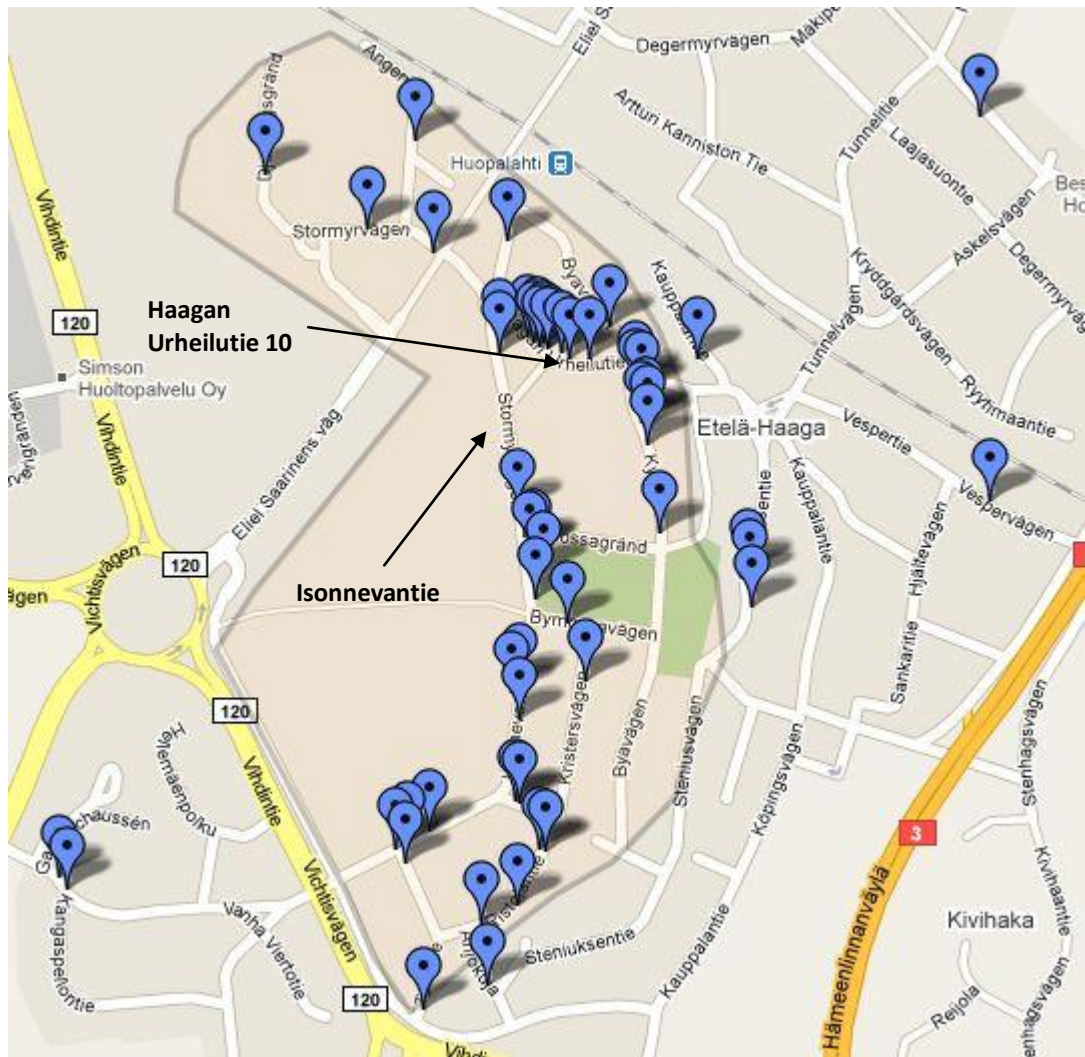
nimenomaan tämän yksityiskohdan muuttamista. Asukkaiden vahvan vastustuksen johdosta tämä ehdotus poistettiin.¹⁸ OAS:n toinen versio sisältää ajatuksen Haagan urheilukentän siirtämisestä ja talojen rakentamisesta nykyisen kentän paikalle. Tämän jälkeen monet mielipiteistä kritisoivat tavalla tai toisella tätä ajatusta.

Suurin osa mielipiteenjättäjistä ilmoitti osoitteensa mielipiteen yhteydessä.¹⁹ Karttaan 1 on merkattu kaikki osoitteensa ilmoittaneet 60 mielipidettä. Lähes kaikki mielipiteenjättäjät (55) asuivat kaava-alueella. Tästä ei kuitenkaan kannattane lähteä tekemään kovinkaan kauaskantoisia päätelmiä – tuntuu todennäköiseltä, että nimenomaan lähellä asuvat helpommin mainitsevat osoitteen. Sen voidaan ajatella luovan tiettyä arvovaltaa ja alueen asioiden tuntemusta. Samaan voisi viitata useammassa mielipiteessä esiintyvä tapa ilmaista, kuinka pitkään jättäjä on asunut Haagassa. Tätä logiikkaan olen käsitellyt tarkemmin luvussa 6.2.

---

¹⁸ Päivi Sarmaja, alueen arkkitehti, suullinen tieto

¹⁹ Kirjallisten mielipiteiden jättäminen oli mahdollista sähköpostitse, faksitse, kirjeitse tai verkkosivujen lomakkeella. Omia henkilötietojaan, oikeaa nimeään tai osoitettaan ei ollut pakko kertoa. En tiedä, karsivatko mielipiteiden vastaanottajat esimerkiksi roiseja tai loukkaavia mielipiteitä pois.

Kuva 1: Kaava-alue ja mielipiteiden jättäjien likimainen sijoittuminen²⁰

Mielipiteenjättäjien asuinpaikat paljastavat myös muita kiinnostavia asioita. Siinä missä vuonna 2007 ensimmäisen OAS:n jälkeen jätetyt mielipiteet hajautuvat ympäri koko kaavamuutosaluetta, keskittyvät vuoden 2008 muutetun version jälkeen jätetyt mielipiteet tiettyihin kohtiin, erityisesti aivan urheilukentän välittömään läheisyyteen. Erityisesti yksi kentän laidalla oleva taloyhtiö kunnostautui mielipiteiden tehtailussa.

Vaateet yksi ja kaksi, huoli alueen viheralueista ja liikenteen lisääntymisestä, esiintyvät halki koko aineiston. Niitä säästää usein yleinen huoli alueen rakentamisesta ”liian

²⁰ Kartta on rajattu koskemaan ainoastaan kaava-aluetta ja sen välitöntä lähiympäristöä. Rajauksen takia yksi kauempana Haagassa asuvan jättämä mielipide on jäänyt ulkopuolelle, samoin yksi Kauniaisissa asuvan jättämä.

täyteen” – ne tuntuvatkin olevan ne olennaiset vaateet, joiden taakse yleiset alueen lisärakentamisesta vastustavat mielipiteet ovat jäsentyneet. Mielipiteitä jättäneille alueen asukkaille tärkeää tuntuu olevan Eteleä-Haagan säilyminen riittävän väljänä ja vehreänä paikkana. Osa kirjoittajista ilmaisi sympatiaa kaupungin pyrkimykselle saada lisää asukkaita ja erityisesti lapsiperheitä mahtumaan kaupungin alueelle, toiset vastaavasti ihmettelivät, pitääkö Helsingin rohmuta kaikki asukkaat koko Suomesta, eikö vähempikin riittäisi? Suurin osa kirjoittajista tosin oli lähinnä kiinnostunut Etelä-Haagan pitämisestä väljemmin asuttuna.

Seuraavassa alaluvussa käsittelem mielipiteissä käytettyjä julkisia oikeutuksia.

5.3 Vaateet ja julkiset oikeutukset

Isonnevan alueen kaavamuutoksista jätetyissä mielipiteistä 52 käytti oikeuttamisen maailmojen kieliopin keinoja. Selvästi käytetyin maailmoista oli kodin maailma, joka oli jollakin tavalla mukana suurimmassa osassa jätetyistä mielipiteistä. Seuraavaksi yleisimpiä olivat markkinoiden ja teollisuuden maailma, esiintyen yli 40 prosentissa mielipiteitä.

Mielipide on koodattu kaikkien niiden oikeuttamisen maailmojen alle, joihin siinä riittävän selvästi ja painokkaasti vedotaan. Aineiston koodauksessa ja lähiluvussa pyrin tulkitsemaan mahdollisimman vähän: merkitsin mielipiteen kuuluvaksi jonkin tietyn oikeuttamisen maailman piiriin ainoastaan, mikäli mielipiteessä vedottiin johonkin yleisiin arvoihin ja yhteiseen hyvään, tai asetettiin vastakkain kaksi tai useampia tällaisia vetoamisia. Toinen ehto oli kaikkien toimijoiden tasavertainen kohtelu, joka oikeastaan liittyy olennaisesti yleisten arvojen tasolla liikkumiseen. Näihin ei ole analysoitu mukaan sellaisia mielipiteitä, jotka sisältävät selkeitä viittauksia kirjoittajan omaan etuun ilman sen suurempia perusteluja. Näitä analysoin tarkemmin seuraavassa, muita kielioppeja käsittelevässä luvussa. (Lamont ja Thévenot 2000, Thévenot 2011.)

Mielipiteet jakautuivat eri oikeuttamisen maailmoihin seuraavan taulukon mukaisesti.²¹

---

²¹ Taulukon prosentit tuottavat yhteenlaskettuna yli sata, sillä sama mielipide on voitu koodata useampaan eri maailmaan kuuluvaksi. Prosentti on laskettu kaikista julkisen oikeuttamisen kielioppia hyödyntäneistä mielipiteistä.

Taulukko 2: Mielenpitojen jakautuminen eri oikeuttamisen maailmoihin:

Oikeuttamisen maailmat	N	%
Koti	37	71
Teollisuus	24	46
Markkinat	21	40
Ekologia	9	17
Inspiraatio	7	13
Kansalaisuus	6	12
Maine	1	2

Suurimmassa osassa oikeuttamisen maailmojen kielioppia hyödyntävistä mielipiteistä liikuttiin useammassa kuin yhdessä oikeuttamisen maailmassa. Tässä tuntui olevan kyse mielipiteiden strategisesta käytöstä: mielipide ladattiin mahdollisimman hyvin erilaisten vastaväitteiden varalta (Luhtakallio 2010, 213). Eriyksen selvästi tämä näkyy seuraavassa mielipiteessä. Olen lihavoanut olennaiset oikeutukset ja lisännyt sulkuihin kursivilla, mitä oikeutusta ne edustavat. Oikeutuksien tulkinnan tarkemmat perustelut löytyvät tulevasta kappaleista.

Rakentamisen seurauksena Etelä-Haagan vähäiset puistoalueet vähenevät entisestään ja jo **nyt alueella on vähemmän puistoja asukasta kohden kuin Helsingin muilla alueilla.** (*kansalaisuus*) (...)

Alueen ihmisten terveys ja **asumisviihtyvyyden heikkenee.** (*markkinat*) (...)

Alueen maisemalliset arvot ovat huomattavat. Kyseinen puisto on **nykysessä luonnontilassaan – maatuvin puunrunkoineen – ainutlaatuinen** (*inspiraatio*) ainakin Haagan alueella. **Se on oikea "miniaarniometsä", jonka puut suojaavat runsaslajista eläimistöä.** (*ekologia*) (...)

Mahdollisten uusien talojen viihtyisyys tulisi olemaan vaatimaton, koska alue on pieni ja useiden teiden puristuksessa, **eikä sille voisi luoda järkevää liikennejärjestelyä.** (*teollisuus*)

E-alueen puistikkoa ei tule tuhota, vaan se on **säästettävä myös Haagan tuleville sukupolville.** Etelä-Haagassa tulisi säilyttää **alueen historiasta kertovia kerroksia.** (*kodin maailma*) (...)

Me allekirjoittaneet esitämme, ettei Helsingin kaupungin tule muuttaa E-puistoalueen kaavaa, vaan antaa puiston säilyä lähes luonnontilaisena varovasti kehittämällä sitä virkistysalueena ihmisille, sekä suoja-alueena seudun monipuoliselle eläimistölle. (16, taloyhtiö/adressi)

Tässä mielipiteessä onnistutaan kolmessa sivussa vetoamaan maineen maailmaa lukuun ottamatta jokaiseen oikeuttamisen maailmaan. Sen tarkoituksena tuntuu nimenomaan olevan oikeuttaa Haagan täydennysrakentamisen vastustusta kaikilla mahdollisilla keinoilla. Mielipiteen ovat allekirjoittaneet taloyhtiön asukkaat taloyhtiön nimissä.

Kaupunkisuunnitteluvirastolle se on saapunut viitenä eri taloyhtiöiden asukkaiden allekirjoittamana kappaleena.

Edellä lainattu mielipide toimii myös hyvänä yleisenä esimerkkinä oikeuttamispuheesta mielipiteissä. Mielipiteessä esitetään vaatimuksia, joista ei neuvotella. Nämä vaatimukset perustellaan vetoamalla joihinkin yhteisiin hyviin – luontoon, turvallisuuteen, haagalaisten mielipiteeseen, alueen asumisviihtyvyyteen. Adressissa ei eksplisiittisesti vedota kirjoittajien nimenomaisen läheiseen suhteeseen kyseiseen alueeseen, vaan pikemminkin alueen asukkaiden yleiseen oikeuteen päättää alueensa asioista.

5.3.1 Perinteisesti vihreä Haaga: kodin maailma

Aineistossa kaikkein useimmin esiintyvä oikeutus on vetoaminen Haagan alueen omaleimaisuuteen, traditioon ja perinteiseen maisemaan – eli kodin maailmaan. Haagaa ja asukkaiden yhteyksiä Haagaan kuvatessa avainsanaksi nousee ”vihreä”.²² Vedotessaan kodin maailmaan asukkaat kutsuvat aluettaan lähes koomisen usein nimenomaan vihreäksi. Olen tulkinnut sanan käytön viittaamaan laajemminkin Haagan perinteiseen maisemaan ja miljööseen.

Pitääkö kaikki kiva hävittää? Alue aiotaan rakentaa täyteen asuntoja joka tietää liikennemäärän huomattavaa lisääntymistä ja viihtyvyyden vähenemistä. Nykyisillään Etelä-Haaga on vihreä ja viihtyisä asuinalue jota se ei ole enää tuon suunnitelman toteuduttua. (70, yksityinen)

On aivan käsittämätöntä, että vihreän ja vihreän puiston arvoa haagalaisille ei ymmärretä. (51, yksityinen)

Rakentamisella nykyään vihreän Etelä-Haagan luonnetta ollaan muuttamassa uhkaavasti "betonilähiöksi". (101, taloyhtiö)

Mielipiteiden mukaan kaupunginosalla pitäisi olla oikeus omaan omaleimaiseen ilmeeseensä, jota ei saisi muuttaa. Käytännössä tämä tuntuu suurimmalle osalle mielipiteenjättäjistä tarkoittavan kaikenlaista lisärakentamista alueelle. Perinteeseen vetoaminen täydennysrakentamisen yhteydessä on oikeastaan erityisen ovelaa, sillä jokaisen alueen perinteeseen kuuluu olla väljemmin rakennettu kuin

---

²² Kuin sattuman oikusta myös marjaniemeläiset käyttävät sanaa ”vihreä” samantyyppisesti. Kuparinen 2005 126, 290.

täydennysrakentamisen jälkeen. Tämä ajatus ja käsitys Haagasta omaleimaisena säilytettävänä alueena tulevat erinomaisen hyvin ilmi seuraavassa lainauksessa:

Alueen uudisrakentamisen tulisi olla alkuperäisen tyylistä, pienimuotoista ja väljää, jotta alueen puistomaisuus ei häviäisi. Puistomaisuus on omaleimainen asia, joka luo Etelä-Haagan omaleimaisuuden ja viehätysten (29, yksityinen)

Haagalaiset selvästi mieltävät muodostavansa ainakin tässä asiassa homogeenisen ja yksimielisen yhteisön, joka arvostaa ennen kaikkea alueen säilyttämistä sellaisena kuin se on jo aikaisemmin ollut. Tai ainakin he kokevat sellaisen konstruoinnin vaikuttamistarkoituksessa hyödylliseksi. Strategia on vastaavanlainen kuin esimerkiksi kehitysvammaisten asuntolaa vastustaneiden marjaniemeläisten käyttämä (Kuparinen 2008). ”Me haagalaiset”, ”Olen keskustellut tästä asiasta monien alueen asukkaiden kanssa” ja ”me emme halua tänne uusia asuntoja!” ovat mielipiteissä tyypillisiä ilmaisuja.

Mielipiteistä nousee esiin kysymys siitä, kenen ylipäätään pitäisi saada päättää kunkin kaupunginosan maankäytöstä. Nykyinen maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntö on tehty, jotta jokaisella kaavoitusalueen asukkaalla olisi oikeus ilmaista mielipiteensä suunnitellusta alueesta. Kaavoitusoikeus on kuitenkin kaupungilla. Haagalaisten mielipiteistä käy selvästi ilmi, että ainakaan asukkaat eivät koe identifioituvansa ensisijaisesti Helsingin kaupunkiin – tai koe kaupungin tavoitteita omikseen. Haagalaiset esiintyvät näissä mielipiteissä selvästi useammin nimenomaan haagalaisina kuin helsinkiläisinä. Kaupungin tavoitteista ollaan kuitenkin tietoisia. Varsin moni mielipiteenjättäjä on ilmaissut tietävänsä kyllä, mitä tällä rakennusprojektilla tavoitellaan, osa jopa hyväksyvänsä sen periaatteet. Toiset taas ovat selvästi lähtökohtaisesti oppositioasemassa kaupunkiin nähden:

Osastonne on jo pitkään ja hartaasti ajanut eteenpäin suunnitelmaa, jossa asemakaavaa muutettaisiin [alueella], jolla nyt on puistoa. (16, adressi).

Kaupunkirakenteen tiivistäminen ja uuden rakentaminen on toki tervetullutta, mutta tässä rakennetaan liikaa viheralueiden kustannuksella. (1, yksityinen)

Jälkimmäisessä edellisistä lainauksista on havaittavissa selkeänä teollisuuden maailman tuomitseminen kodin maailmasta käsin. Sitaatissa viheralueiden kustannuksella rakentaminen viittaa nimenomaan suhteessa alueen aikaisempaan viheralueiden määrään ja alueen totuttuun ulkomuotoon, ei niinkään viheralueiden arvoon sinänsä.

Kodin maailman mukaan konstruoiduissa argumenteissa ei koskaan viitata Helsingin perinteisiin tai helsinkiläiseen maankäytön traditioon, vaan poikkeuksetta nimenomaan Haagan alueen juuriin. Monet haagalaiset myös vetoavat suoraan alueen historiaan. Etelä-Haaga on aikaisemmin ollut osa Helsingin maalaiskuntaa, vuodet 1920-23 osa Huopalahden kuntaa ja vuodesta 1946 osa Helsinkiä. Alueelle rakennettiin huvilayhdyskuntaa, joka omalla tavallaan olikin alueen määrittävä piirre 50-luvulle asti. 1960-luvun alussa alueen huvilanomistajien yhdistys katsoi, että huvilanomistajien määrän vähentyessä yhdistyksen toiminta ei ollut enää tarkoituksenmukaista. (Pro Haaga 2008). Tähän historiaan vetoaminen on perinnettä ja pysyvyyttä arvostavan kodin maailman keskeinen esiintymistapa. Seuraavat mielipiteet edustavat tätä suoraan alueen traditioon vetoamista.

Etelä-Haaga on viihtyisä, väljästi asuttu ja puistomainen kaupunginosa osin perua aikaisemman huvilayhdyskunnan ajoilta. Kun alueelle on nyt ryhdytty suunnittelemaan asemakaavan muutosta, lähtökohtana tulisi olla, ettei kaavoituksella rikota tätä kaupunkikuvaa. Helsingin kaupungin kannalta on ymmärrettävää, että kaupunki haluaa tiivistää asutusta ja lisätä rakentamista kaavoittamalla uusia alueita asumiseen myös Etelä-Haagassa. Vaarana kuitenkin on, että tässä tiivistämisessä mennään liian pitkälle, jolloin asumistiheys kasvaa liian suureksi, alueen asumisviihtyvyys kärsii ja kaupunkikuva muuttuu liian paljon. (44, asunto-osakeyhtiö)

Etelä-Haagassa tulisi säilyttää alueen historiasta kertovia kerroksia, tiivis rakentaminen tarkoittaa, että viitteet vanhaan huvilakaupunginosaan katoavat. (16, taloyhtiö)

Tämä selvästi on kaavasta mielipiteen jättäneiden silmissä aivan keskeinen huoli, sillä julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaisista mielipiteistä yli kaksi kolmesta kytkeytyi jollakin tavalla osaksi tätä argumentaatiota – tai ainakin lainasi sitä tukemaan jotakin toista argumentaatiota. Oikeastaan vielä useammin kyse oli kuitenkin muiden maailmojen esiintymisestä jollakin tavalla kodin maailman lävitse. Kodin maailma toimi ikään kuin suodattimena, jonka kautta oli mahdollista ilmaista monia muitakin huolenaiheita kuin ainoastaan Haagan perinteisen ulkomuodon säilymiseen liittyviä. Olen käsitellyt seuraavissa alaluvuissa niitä mielipiteitä, jotka ovat ensisijaisesti juurtuneet johonkin toiseen oikeuttamisen maailmaan, mutta toimivat yhdessä kodin maailman kanssa.

Kodin maailma esiintyy tässä aineistossa huomattavasti useammin kuin esimerkiksi Luhtakallion (2010) ja Ylä-Anttilan (2010) sanomalehtiaineistojen avulla tehdyissä

tutkimuksissa. Yksi syy tähän on varmasti *kiistan luonne*. Kaavamuutoksiin vaikuttamisessa on eksplisiittisesti kyse omaan kotiin ja oman asuinalueen kohtaamista muutoksista. Samoin haagalaiseen traditioon vetoavat argumentit ovat ymmärrettäviä, sillä kyseessä on omaleimainen alue, johon asukkailla on vahva side. Yksi mielipiteenjättäjä kuvaili itseään ”paluumuuttajaksi” asuttuaan nuoruutensa Haagassa ja palattuaan sinne myöhemmin.

Toisaalta kyse voi olla myös *aineiston luonteen* erosta. On mahdollista, että suomalaisessa julkisuudessa kodin maailman argumentit eivät pääse esiin yhtä hyvin. Selvästi on kuitenkin niin, että Haagan asukkaat ajattelevat traditioon vetoamisen ja argumentoimisen vaikuttavan haluamallaan tavalla kaupunkisuunnitteluviraston virkamiehiin – eli että traditio ja alueen perinteet olisivat sellainen yhteinen hyvä, josta voitaisiin päästä yhteisymmärrykseen koko rakentamiseen osallistuvan ihmisten verkoston kesken.

5.3.2 Liikenne, lapset ja tiedonsaanti: teollisuuden maailma

Teollisuuden maailmaan kuuluviksi olen luokitellut sellaiset mielipiteet, joissa viitataan tehokkuuteen, asiantuntijuuteen ja tekniseen toimivuuteen. Myös erilaiset ennen kaikkea jonkin alueen toiminnon funktionaalisuuteen viittaavat argumentit olen tulkinnut teollisuuden maailman hyviin vetoaviksi: esimerkiksi leikkipuistosta puhuttaessa sellaiset mielipiteet, jotka painottavat yhdenlaisen leikkipuiston merkittävästi parempaa ”leikkipuistoisuutta” toisiin nähden. Tällaiset oikeutukset olivat aineistossa toiseksi yleisimpiä. Keskeisiä asioita olivat alueen liikenteen sujuvuus ja toimivuus.

Ainakin seuraavat asiat tulisi huomioida alueen kaavoittamista suunniteltaessa: tieto uuden kaavan muutoksesta tuli yllättäen eikä saavuttanut osallisia ajoissa, työryhmässä ei ole kuultu kentän laidalla olevia taloyhtiöitä, Haagan Urheilutie on jo nyt vilkkaasti liikennöity ja siinä on useita solmukohtia. Uudet asunnot pahentaisivat tilannetta entisestään. (74, taloyhtiö)

Liikennettä käsiteltiin nimenomaan teknisenä ongelmana. Miten alueelle saadaan mahtumaan tarpeeksi autoja kaikille asukkaille? Liikenne ei noussut arvokysymykseksi:

haagalaiset eivät kyseenalaistaneet autojen tarvetta sinänsä, vaan olivat huolissaan ruuhkista.²³

Tuotantoa suunniteltaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota lisärakentamisen aiheuttamaan liikennoruuhkia lisäävään vaikutukseen. Jo tällä hetkellä Etelä-Haagan alue muodostaa liikenteellisesti hankalan "sumpun". Haagalaisten on erityisesti ruuhka-aikoina, läpiajoliikenteen takia, hankala päästä poistumaan alueelta erittäin vilkasliikenteisten pääväylien vuoksi. (...)

Riittävän kokoisen puistoalueen säilyttämiseksi Isonnevan alueella on myös painavia syitä: sijaitsehan alueella kolme isoa koulua, jotka käyttävät jatkuvasti aluetta, sekä ohjatun opetuksen välineenä että opiskelijoiden välituntien ja vapaamuotoisemman liikunnan mahdollistavana infrastruktuurina. Puisto palvelee lisäksi itse puistossa sijaitsevan iltapäiväkerhon ja Isonnevantien toisella puolella olevan päiväkodin tarpeita, minkä lisäksi puiston on mm. lapsiperheiden, nuorison ja ulkoilijoiden suosima virkistysalue ympäri vuoden. (14, taloyhtiö).

Edellisestä sitaatista käy hyvin ilmi myös toinen keskeinen teollisuuden maailman kautta esiin tullut huoli, Isonnevan alueen viheralueiden väheneminen. Tämä aluksi eriskummalliselta tuntuva yhdistelmä on oikeastaan yllättävänkin looginen.

Mielipiteessä numero 14 argumentoidaan, että puistot pitää säilyttää, koska niillä on paljon käyttäjiä – ja haagalaisten lisäksi nimenomaan institutionaalisia käyttäjiä. Puistot eivät siis ole tärkeitä sinänsä, vaan ainoastaan kaupunginosan toiminnan kannalta.

Teollisen oikeutuksen alle olen laskenut myös kaavoitusprosessia kritisoivat mielipiteet. Ne voitaisiin periaatteessa tulkita myös liberaalin kieliopin mukaisiksi, sillä liberaali kielioppi perustuu suunnitelmaan sitoutumisen regiimille, jossa olennaisia ovat tehdyt suunnitelmat ja niihin sitoutuminen. Näissä mielipiteissä on kuitenkin olennaisesti kyse asukkaiden kuulemismahdollisuuksien vaatimisesta ja epäilystä, että suunnitteluprosessissa ei ole noudatettu kaupungin itse näille prosesseille laatimia sääntöjä. Nämä mielipiteet toimivat rinta rinnan kansalaisuuden maailman kanssa. Osa haagalaisista valitti tiedon kaavamuutoksen etenemisestä kulkeneen huonosti. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii aiemmin lainattu mielipide 74. Siinä kritiikki kohdistuu nimenomaan prosessin legitimiin. Toisaalta kaupungin järjestämien tiedotustilaisuuksien ja niihin osallistuneen henkilöstön ammattitaito saavat mielipiteissä

---

²³ Sivuhuomautuksena siis haagalaiset haluavat asua keskustaa lähellä olevalla väljällä alueella, jonne on hyvät liikenneyhteydet, mutta haluavat kuitenkin kulkea sinne omilla autoillaan.

myös erityistä kiitosta. Yksi mielipiteenjättäjä jopa toteaa, ettei odottanut näin asiantuntevaa toimintaa.

Teollisuuden maailman yleinen käyttö liittyykin virheiden osoittamiseen. Olen laskenut teollisuuden maailmaan kuuluvaksi sellaiset mielipiteet, joissa osoitetaan jonkinlaisia ”suunnitteluvirheitä” kaavaluonnoksesta – joissa todetaan, että kuvatunkaltainen leikkipuisto ei olisi toimiva, koska paikalla ei ole riittävästi varjoa lapsille, tai että leikkipuiston aitaamatta jättäminen ei tule kysymykseen. Tällaisissa mielipiteissä on kyse jonkin asian optimaalisen toiminnan selvittämisestä – siitä, että ei suorastaan vastusteta esitettyjä asioita, mutta ne halutaan joko osoittaa yksityiskohdilla mahdottomiksi tai ainakin saada aikaan niistä parempi versio.

Tästä johtuen ei olekaan yllättävää, että myös ensimmäisen OAS:n aikainen ehdotus leikkipaikan sijainnista kohtasi teollisuuden maailmasta ammentavaa vastustusta. Moni leikkipuiston siirtoa kritisoinut oikeutti väitteitään toteamalla uuden leikkipuiston toimivan huominkin leikkipuistona kuin vanha puisto. Tämä yhdistyi monesti huoleen lasten turvallisuudesta uudella paikalla. Välillä se kuitenkin esiintyi myös yksinään ja muuttui huoleksi siitä, kuinka paljon uutta leikkipuistoa ylipäättään tultaisiin käyttämään. Teollisuuden maailma ja kodin maailma kohtasivat toisensa vastaavantyyppisissä tilanteissa, joissa huolena oli jonkin tietyn kaupungin osa-alueen teknisen toimivuuden aiheuttama turvallisuusuhka alueen lapsille.

Yksi mielipide (yksityinen, 44, ainoa ei-haagalainen) oli myös huolissaan lasten ja nuorten vähenevien liikuntamahdollisuuksien vaikutuksista mielenterveyteen. Mielipiteenjättäjä oli huolissaan uusien ”Jokeloiden” tapahtumisesta tämänkaltaisen kaupunkirakentamisen seurauksena. Huoli oli ilmaistu alueen teknisen toimivuuden kautta ja viimeistelty seuraavanlaisella kommentilla:

TÄSTÄ KAIKESTA HUOLIMATTA Suunnitteluvirasto pyrkii vähentämään lasten luonnollisia liikunta ja ulkoilumahdollisuuksia, miksi? Mahtaako kyse olla rakennuttajien ”ystävistä” ja yhteisistä ”lehmänkaupoista”, vai eikö suunnitteluvirastoon tieto tavoitteista kulje? Millä laiva saadaan kääntymään? (44, yksityinen.)

Mielipiteenjättäjä oli siis huolissaan siitä, miten suunnitteluvirasto pystyy toteuttamaan sille demokraattisen päätöksenteon taholta annettua tehtävää, alueiden kehittämisestä mahdollisimman hyväksi ja terveitä kansalaisia kasvattaviksi.

5.3.3 Omaisuuden suoja: markkina-argumentaatio

Markkina-oikeutus oli aineistossa kolmanneksi yleisin, käytännössä tasoissa teollisuuden maailman kanssa. Markkinoiden maailmaan liittyvissä mielipiteissä huoli alueen taloudellisesta kehityksestä (joko asuntojen hintojen muodossa tai muuten) nostetaan yleiselle tasolle tai joissa eksplisiittisesti argumentoidaan, että tehdyt muutokset ovat yleisen omaisuudensuojan vastaisia. Yleinen argumentti on, että ostaessaan asuntoa alueelta ostaja ei ole voinut tietää, että viereen tullaan rakentamaan taloja. Nyt nämä talot tulevat laskemaan aikaisemmin ostetun asunnon arvoa – eli kaupunki ”riistää” alueen nykyisiltä asukkailta asuntojen arvoa ja jakaa sitä tuleville asukkaille.

[A]lueelle mahdollisesti rakennettavat asuin-, liike- tai palvelutilat vaikuttavat suoraan alueella jo olevan kerrostalon asukkaiden asumismukavuuteen, viihtyvyyteen ja jopa asuntojen hintoihin muuttamalla olennaisesti näkymää parvekkeelta ja pihalta sekä lisäämällä (joukko)liikenteen aiheuttamaa melua. (19, asunto-osakeyhtiö)

Nyt esillä oleva asemakaavaehdotus toteutettuna on katsottava tuntuvaksi huononnukseksi myös senioritalojemme, osakisasukkaiden omaisuusetujen sekä asumisviihtyvyyden kannalta. Erityisesti uudisrakentaminen aivan talomme naapuriin olisi kielteistä. Asuntopäätöstä tehdessään eivät talomme asukkaat saattaneet ottaa huomioon, että läheiset puisto- ja viheralueet sekä urheilukenttä joskus tulisivat rakennuskohteiksi. (42, asunto-osakeyhtiö.)

Ajatus ei ole tuulesta temmattu: isossa kaupungissa on jatkuvasti pulaa keskustan läheisyydessä sijaitsevista asunnoista. Voidaan ajatella, että mitä niukempi resurssi ne ovat, sitä kovempi kilpailu niistä syntyy. Mikäli sellaisia rakennetaan lisää, saattaa niiden, jotka omistavat jo sellaisia, suhteellinen asema asuntomarkkinoilla heiketä. Tämä argumentaatio ei välttämättä pidä paikkaansa: asuntojen hinnat eivät välttämättä laisinkaan laske tällaisella alueella (Kopomaa 2008, 156). Lisäksi esimerkiksi parantuvat palvelut ja liikenneyhteydet saattavat vaikuttaa myös toiseen suuntaan. Tällä ei kuitenkaan oikeastaan ole mitään väliä tämän argumentaation käytön Haagassa kannalta. Selvästi haagalaiset katsovat tällaisen argumentoinnin olevan perusteltua ja potentiaalisesti vaikuttavaa.

Monet mielipiteenjättäjät vetoavat tavalla tai toisella alueen viihtyvyyteen. Asumisviihtyvyyteen liittyvä puhe keskittyy usein alueen vehreyteen, viheralueisiin ja väljyyteen – eli varsin usein vaade esiintyy jollakin tavalla kodin maailman kanssa

rinnan. Mielipiteissä olennaisempaa kuin tradition jatkuminen tai mukava asuminen on kuitenkin kaupunginosan vetovoimaisuus ja alueen asuntojen hinta. Näihin mielipiteisiin liittyi varsin kiinteistövälittäjän kaltainen puhetapa – silloin kun siihen ylipäättään liittyi jaettuun hyviin ja yleisten periaatteiden tasolla liikkuvaa argumentaatiota.

Tiivis kaupunkimainen rakentaminen ei istu Haagan yleisilmeeseen, johon oleellisena osana kuuluvat metsäiset viheralueet rakennusten väleissä. Tämän lisäksi alueelle mahdollisesti rakennettavat asuin-, liike- tai palvelutilat vaikuttavat suoraan alueella jo olevan kerrostalon asukkaiden asumismukavuuteen, viihtyvyyteen ja jopa asuntojen hintoihin muuttamalla olennaisesti näkymää parvekkeilta ja pihalta sekä lisäämällä (joukko)liikenteen aiheuttamaa melua Isonnevan kujalta ja Eliel Saarisen tieltä. (19, taloyhtiö)

Haagan puisto on alueen asukkaille todella tärkeä virkistysalue ja oikeastaan koko Etelä-Haagan sydän, jota ilman koko alue menettäisi kovasti viehätystään. Jos puisto rakennettaisiin näinkin täyteen, mitä nyt ehdotettu, niin uskomme, että alueen kiinnostavuus kokisi aikamoisen kolauksen. Miksi pysyä tai muuttaa Etelä-Haagaan, joka ei olisi enää se ihana vihreä ja rauhallinen kaupunginosa melkein keskustan tuntumassa. (22, yksityinen)

Vaikka lainauksessa 22 puhutaan vihreästä Haagasta ja alueen traditiosta, varsinainen argumentti nojaa kuitenkin ajatukseen kaupunginosan houkuttelevuudesta ja kiinnostavuudesta. Käytännössä kyseessä on alueen houkuttelevuus ja kiinnostavuus nimenomaan asuntomarkkinoiden näkökulmasta. Toisaalta edellä annetuista esimerkeistä käy hyvin ilmi kodin maailman vahva asema mielipiteissä: vaikka argumenteissa on selkeä markkinamaailman viritys, ne on kuitenkin kääritty voittopuolisesti kodin maailmaan kuuluvaan sanastoon perinteestä, alueen totutusta miljööstä ja vehreydestä. Ajatus on, että toteuttamalla kodin maailman hyvää eli alueen perinteisen ulkomuodon säilyttämistä, toteutetaan myös markkinamaailman hyvää eli alueen asuntojen arvon pitämistä mahdollisimman korkeana (tämäntyypisistä oikeutusten yhdistelmästä kts. Luhtakallio ja Ylä-Anttila 2011).

Kuvaavaa on myös se, mihin markkina-argumentaatiolla ei viitata. Se, että koko kaupungin talouden kannalta uusien asuntojen rakentaminen Haagaan on todennäköisesti erittäin positiivinen asia, ei tule mielipiteissä esiin muutamaa kertaa lukuun ottamatta. Tämän voisi ajatella myös vaikuttavan kaupungin kykyyn tarjota alueen asukkaille palveluja ja niin edelleen. Samoin haagalaiset voisivat argumentoida, että ”vielä lähemmäs keskustaa rakennettavista asuntoalueista kaupunki saisi vielä

paremman hinnan”. Tuntuukin siltä, että haagalaisten markkinamaailman argumentaatiossa perusyksikkönä ei toimi kaupunki, vaan kaupunginosan nykyiset osakkeenomistajat. Tämä kulkee oikeastaan jo julkisen oikeuttamisen rajalla, vetoamista nimenomaan yhden alueen asuntojen hintaan on oikeastaan vaikea ollenkaan pitää yhteiseen hyvään vetoamisena – ainakaan mikäli yhteiselle hyvälle asetetaan riittävän tiukka vaatimus.

Markkinaoikeutukseksi en ole laskenut kaikkea taloudellista argumentaatiota enkä rahasta puhumista. Oikeuttamisen maailmojen puheessa olennaista on liikkuminen yksilön toiveita ja intressejä korkeammalla abstraktiotasolla – jotta vaateessa todella vedottaisiin johonkin yhteiseen hyvään, johonkin periaatteeseen, pitää vaade olla muotoiltu periaatteellisella tasolla. Suoraan toimijan omaan etuun viittaaminen ei liiku tällaisella tasolla, vaikka taustalta voisikin löytää jonkin yleisemmän yksityisomaisuuden suojaan ja markkinatalouteen liittyvän arvomaailman. Suoraan kirjoittajien omiin taloudellisiin etuihin viittaavat mielipiteet olen analysoinut luvussa kuusi. (Thévenot 2011.)

5.3.4 Me haagalaiset: kansalaisuuden maailma

Haagalaisten mielipiteissä ehkä yllättävintä on se, miten harvaa vaadetta lopulta oikeutetaan yleisellä solidaarisuudella, kaikkien kaupunkilaisten tasa-arvoisella oikeudella tai kollektiivisella toiminnalla. Kun tämäntyyppisiä argumentteja esitetään, kyse on usein nimenomaan ”meidän haagalaisten”²⁴ oikeuksien vaatimisesta. Nämä argumentit sekoittavat puhujan oman edun esitettyyn vaateeseen niin tiukasti, että niiden on vaikea mieltää pitävän kovin tiukasti kiinni erityisesti kansalaisuuden maailmalle keskeisestä yhteisen ihmisyyden ja tasa-arvoisuuden periaatteesta.

On mahdollista puhua jopa ”Haaga-separatismista”. Valtaosa mielipiteenjättäjistä näkee kaupungin puuttumisen haagalaisten omaan alueeseen erittäin negatiivisessa valossa. Ajatus siitä, että kaupunginosan pitäisi itse saada päättää alueensa asioista, on selkeästi iskostunut erittäin syvälle ainakin mielipidettä jättäneisiin haagalaisiin.

---

²⁴ Myös tässä marjaniemeläisten retoriikka on huomattavan samanlaista. Kuvitteellista yhteisöä luodaan puhumalla ”meistä marjaniemeläisistä”. Kuparinen 2005.

Tämä ajatus ei ole kovin kaukaa haettu. Se on koko maankäyttö- ja rakennuslain osallistumista määrittävien osien kantava ajatus.

Kuitenkin myös tällainen astetta neutraalimpi pyrkimys, jota kukaan ei vastusta sinänsä, onnistuu asettumaan vahvaan vastahankaan kaupunginosan aktiivisten asukkaiden (tai ainakin niiden äänekkään ja osallistuvan osan) kokemuksen omista ja kaupunginosansa edusta kanssa.

”Haaga-separatismia” olisi siis näkemys, jonka mukaan kaupungin ei tule puuttua ”omaleimaisten ja historiallisten” alueiden ilmeeseen, vaan kaupunginosan asukkaiden tulee itse saada päättää kaupunginosansa kehityksestä – mutta kaupungin kuuluisi tämä kehitys kuitenkin maksaa. Tällaista näkemystä esittävät ne, jotka vaativat leikkipuistoon parannuksia, viheralueiden parempaa hoitoa... Siis, Haaga kuuluu haagalaisille ja Haagaa kehitettäessä on ajateltava ensisijaisesti alueen nykyisten asukkaiden etua. Tämä argumentaatio esiintyy aineistossa sekä yleisen oikeuttamispuheen tasolla että suoremmin jonkin tietyn talon asukkaiden tai koko nykyisten haagalaisten etuun viittaavana rakennelmana. Liikuttaessa oikeuttamispuheen tasolla kyse on kodin, kansalaisuuden ja mahdollisesti markkinoiden maailman muodostamasta argumentaatiopatterista. Silloin, kun abstraktiotaso on matalampi ja jo tekstin tasolla oma suu lähinnä ruokkivaa kättä, kyseessä on liberaalin kieliopin mukainen ajattelu.

Kuten luvussa 2.1 kävi ilmi, edellä kuvattu ajattelutapa on kuitenkin samantyyppinen, jonka varaan esimerkiksi Helsingin Agenda 21-ohjelma nojaa, ja samantyyppinen kuin yksi mahdollinen tulkinta EU:n toissijaisuusperiaatteesta.

Mielipiteiden kokonaisuuden tulkintaan vaikuttaa todella vahvasti se, mikä tulkitaan kansalaisuuden valtapiiriin kuuluvaksi oikeutukseksi. ”Me nykyiset haagalaiset emme hyödy tästä mitään” tai ”me haagalaiset emme halua tätä”-argumentaatio olisi mahdollista tulkita myös kansalaisuuden maailmaan vetoavaksi, mutta luontevammin se tuntuu olevan puhdasta oman edun ajamista. Todella usein tällaiset argumentit esiintyvät tekstissä käytännössä kodin ja markkinoiden maailman yhteydessä. Vedottaessa Haagan perinteiseen miljööseen vedotaan samalla myös haagalaisten oikeuteen säilyttää alue sellaisena kuin se on aina aikaisemminkin ollut. Seuraavat lainaukset vetoavat nimenomaan nykyisten haagalaisten oikeuksiin esittää vaatimuksia alueen kehityksestä.

Uusi kaupunginosa suunnitelma **ei näiltä osin palvele alueella jo asuvia ihmisiä.** Etelä-Haaga on asumisympäristönä arvostettu. Etelä-Haagan hyvä maine, turvallinen ja vihreä ympäristö, hyvät liikenneyhteydet sekä arvostetut koulut saavat lapsiperheet pysymään Etelä-Haagassa pienemmissäkin asunnoissa. (30 MLL:n Haagan osasto)

Isonnevan alueen rakentaminen täyteen ja puistoalueen pilkkominen on edesvastuutonta. **Toivon, että etelä-haagalaisten ääni kuuluu ja suunnitelmat raukeavat.** Miksi turmella ja pilata kaunis asuinalue? Olemme asuneet Etelä-Haagassa jo 1960-luvulta lähtien ja nähneet monenmoista tapahtuvan Haagan alueella. [...] **Meidän on vaikea uskoa kyseisten alueiden täydennysrakentamisen tuovan minkäänlaista uutta viihtyvyyttä meille jo alueella asuville.** (20, yksityinen, lihavoinnit lisätty)

Olen tehnyt valinnan pysyä melko tiukassa kansalaisuuden maailman tulkinnassa. Olen koodannut kaikki sellaiset mielipiteet, jotka yhtä selvästi kuin edellisissä mielipiteissä tuovat esiin kirjoittajan oman edun, kuuluvaksi johonkin muuhun kuin kansalaisuuden maailmaan. Boltanskin ja Thévenot (1999, 371-372) mukaan kansalaisuuden maailmassa olennaista on, että ”kansalaiset luopuvat omista partikulaarisista toiveistaan ja tavoitteistaan ja pyrkivät puhtaasti kohti yhteistä hyvää.”²⁵ Samoin maailmassa etuoikeutetut toimijat määrittyvät siten, että ihmisyksilö näyttäytyy pienenä, ikään kuin itsekkään ja alhaisen tahdon ohjaamana olentona, kun taas kollektiivin jäsen, joka pyrkii kohti yhteistä hyvää, on arvostettu ja kunnioitettu yhteisön jäsen. Yksittäiset, omaa etuaan ajavat yksilöt eivät ole tässä maailmassa relevantteja toimijoita.

Haagalaisten argumentaatio, silloinkaan kun se tapahtuu yhdistysten kautta tai muuten kuulostaa kansalaisuuden maailmasta kumpuavalta, ei siis oikeastaan ole sitä. Haagalaisten argumentaatio pyrkii näyttäytymän kansalaisuuden maailmasta ponnistavana: mielipiteenjättäjät pyrkivät esiintymään kollektiivin (haagalaisten) edustajina ja ajavat tämän kollektiivin yhteistä hyvää. Toisaalta he kuitenkin määrittävät kollektiivin siten, että sen edun erottaminen heidän omasta edustaan on täysin mahdotonta, eivätkä he oikeastaan juurikaan suo ajatuksia niille, jotka eivät ole kyseisen kollektiivin jäseniä. Heidän argumentaationsa, silloinkaan kun se näyttäytyy ensilukemalta vetoavan kansalaisten oikeuksiin ilmaista mielipiteitään, ei usein kuitenkaan liiku yleisten periaatteiden tasolla ja kohtelee kaikkia ihmisiä tasapuolisesti. Tämä ilmiön ja argumentaation todellisen rakenteen ristiriita voi olla yksi niistä

---

²⁵ Käännös VE.

tekijöistä, jotka selittävät nimby-termin negatiivista leimaa, ja jotka antavat tietyille asukasosallistumiselle negatiivisen kaiun.

Huomattavaa on, että valtaosa mielipiteistä ei ole taloyhtiötä isomman kollektiivisen toimijan mielipiteitä. Myöskään taloyhtiön ei voi sanoa olevan ajamatta omaa taloudellista etuaan, jos se pyrkii estämään ikkunoita varjostavan talon rakentamisen naapuritontille: kyse on kunkin asukkaan omasta taloudellisesta intressistä. Mielipiteiden esittämä kansalaisuuden maailman edustaminen ei ole aitoa, vaan tilannetta varten luotuja.

Kansalaisuuden maailman rakenteeseen kuuluu kollektiivisille toimijoille annettu erityisasema. Tässä aineistoissa tällaisia toimijoita esiintyy muutamia: Pro Haaga – Pro Haga, MLL:n Länsi-Helsingin jaosto, Länsi-Helsingin vihreät, Länsi-Helsingin yrittäjät, Haagan VPK ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys. Pro Haaga – Pro Haga on alueen kaupunginosayhdistys. Se toteaa mielipiteessään seuraavaa:

Pääsääntöisesti Isonnevan asemakaavan kehittämistä luonnoksen mukaisesti pidettiin onnistuneena. [...] Etelä-Haaga tarvitsee perheasuntoja ja siksi kannatamme täydennysrakentamista. Nykyisen urheilukentän hyödyntäminen asuntorakentamiseen on hyväksyttävissä, kun vastaava uusi liikuntapuisto ja kentät rakennetaan koulujen läheisyyteen. (84, Pro Haaga – Pro Haga).

Tässä siis kansalaisuuden maailman mukaan järjestäytynyt toimija, joka ilmoittautuu alueen asukkaiden edustajaksi, ilmoittaa kannattavansa esitettyjä suunnitelmia. Toki myös Pro Haaga – Pro Hagalla on omat teollisuuden maailmaan nojaavat huolensa alueen liikennejärjestelyistä, mutta heidän mielipiteensä kuitenkin päättyy toteamukseen: ”Luotamme siihen, että tarkoituksenmukaisten ja toimivien liikennejärjestelyjen suunnittelu tehdään ennen asemakaavamuutosten lopullista valmistumista.” Muiden yhdistysten, joilla kuitenkin on kansalaisuuden maailmassa tietynlainen oikeutettu asema, jättämät mielipiteet olivat yllättävänkin samanlaisia yksittäisten asukkaiden ja taloyhtiöiden mielipiteiden kanssa. Merkittävänä erona yhdistysten mielipiteissä liikuttiin lähes poikkeuksetta julkisen oikeuttamisen kieliopin alueella.

Kaupunginosayhdistysten legitiimistä edustamismaandaaatista voisi varmasti kirjoittaa oman gradunsa, ellei ole jo kirjoitettukin. Ainakaan iso osa Isonnevan alueen aktiivisista kansalaisista ei jätetyistä mielipiteistä päätellen allekirjoita kaupunginosayhdistyksen

mielipidettä tai tyydy siihen. Toisaalta myöskään runsaasta vastakkaisten mielipiteiden määrästä ei tule päätellä mitään alueen asukkaiden todellisista mielipiteistä (Kuparinen 2008).

5.3.5 Haagan viheralueet: poissaoleva ekologia, kadonnut inspiraatio

Kuten aiemmin jo todettiin, suurin osa mielipiteen jättäjistä oli huolissaan puistojen ja viheralueiden vähenemisestä. Seuraava argumentti edustakoon yleisintä tyyppiä: ”Riistavuorenpuisto pienenee kuitenkin aivan liikaa, ja olisi tärkeää, että säilytettäisiin myös varsin luonnontilaista metsää mahdollisimman paljon ulkoilualueeksi.” Tällaisen argumentin pitäminen ekologian maailmaan kuuluvina olisi kuitenkin jäännöskategorioilla operointia. Argumentissa ei varsinaisesti painoteta luontoarvoja eikä varsinkaan luonnon monimuotoisuutta tai luonnon itseisarvoa, vaan metsäalue nähdään pääasiassa välinearvona: ”alueen lapset leikkivät metsässä mielellään”, se on ”asukkaiden henkireikä”, ”tärkeä virkistymisalue”.

Nimenomaan näiden, puistoihin ja viheralueisiin liittyvien mielipiteiden kanssa myös inspiraation maailman rajat tulivat vastaan. Monet puistoista mielipiteitä kirjoittavat ovat vedonneet alueen henkireikänä toimimiseen ja ”esteettisiin arvoihin”. Luhtakallio (2010, 211) on paikallisia poliittisia konflikteja Helsingissä ja Lyonissa käsitelleessä lehtianalyyssissään kategorisoinut ”esteettisiin tai tunnearvoihin, luovuuteen ja itsensä ilmaisuun” painottuvat kommentit julkisessa keskustelussa inspiraation maailmaan kuuluviksi. Se ei kuitenkaan tässä aineistossa ole mielestäni niille oikea tulkinta, sillä silloin koko inspiraation maailma latistuu ainoastaan viittaukseksi jonkin, joka aiheuttaa jollekin esteettisen elämyksen. Thévenot kuitenkin kuvailee inspiraation maailmaa toistuvasti huomattavasti lennokkaammin. Tutkiessaan ranskalaista Somportin laaksoa uhkaavaa rakennusprojektia, hän kertoo paikallisten ihmisten inspiraation maailmaan vetoavasta argumentaatiosta seuraavasti:

[It] can be best illustrated through the actions and rhetoric of the main opposition figure, Eric Pétetin. (...) Pétetin gives impassionate speeches with artistic flair and gestures, (...) another quote reveals the inspirational value placed on the “harmony” of man and nature: “The Aspe Valley is a stone cathedral, unique in the world”. (Thévenot, Moody ja Lafaye 2000, 252-253)

Seuraten Boltanksin ja Thévenot’n *On Justificationissa* (2006, 159) esittämää perusmääritelmää, inspiraation maailmassa arvokkaita ovat sellaiset asiat, joita ihminen

ei pysty kontrolloimaan, mittaamaan eikä hallitsemaan. Tämän takia esteettisille elämyksille annetaan suuri paino ja taiteilijat ovat maailmassa kaikkein arvostetuimpia toimijoita. Seuraavassa katkelmassa tulee esiin tyypillinen puistojen säilymistä puolustava puhetapa haagalaisten mielipiteissä. Siinä ei suinkaan vedota luontokokemuksen ainutlaatuisuuteen eikä hallitsemattomaan tunteeseen, joka luonnossaolemisesta tulee – eikä myöskään luonnon monimuotoisuuden arvoon sinänsä.

Asukkaita tulisi suunnitelmien mukaan lisää 500-700, lisäksi liike- ja toimistotilojen työntekijät. tämän seurauksenahan liikenne lisääntyisi huomattavasti, samoin saasteet. Siksi olemme sitä mieltä, että tuo pieni puistoalue pitäisi säilyttää, koska sitä käytetään melkoisesti vapaa-ajan viettoon ja ulkoiluun, sehän toimii aika hienona "henkireikänä" tässä saastuneessa maailmassamme. (...) Vihdintien varteen voisi tietenkin rakentaa, koska ne eivät varsinaisesti täytä ulkoilualueen vaatimuksia. (9, yksityinen)

Katkelmassa luonto määrittyy kokonaan funktionalistisesti: kyseessä oleva pieni puistoalue pitää säilyttää, ei suinkaan itsensä takia, vaan muiden alueelle tulevien rakennusten ja alueen asukkaiden käyttötapojen takia. Puhuja ei puhu ainutlaatuisesta luonnosta humaltuneena, vaan alueen yleisemmästä funktionaalisuudesta huolestuneena. Suurin osa viheralueisiin viittaavista mielipiteistä hyödyntääkin teollisuuden maailman keinoja.

Ekologian maailma on mielipiteissä läsnä, muttei esiinny sellaisenaan juuri ollenkaan. Moni haagalainen kirjoittaa vastustavansa puistojen vähenemistä ja pitävänsä viheralueita tärkeänä. Se yhteinen hyvä, johon tässä mielipiteessä vedotaan, ei kuitenkaan ole ekologian maailman mukainen luonnon monimuotoisuus ja hyvinvointi eikä inspiraation maailman hallitsematon arvokkuuden ja uutuuden kokemus. Mielipiteissä on lähes poikkeuksetta taustalla pikemminkin huoli alueen yleisestä viihtyvyydestä, lasten leikkimahdollisuuksista, ”ilman säilymisestä hengitettävänä” (70, yksityinen) ja asuntojen arvosta. Ainoita varteenotettavia ekologiaan perustuvia argumentaatioita esitetään aiemmin mainitussa kaikkia maailmoja hyödyntävässä adressissa (sivulla 46), jossa esiintyvä puistolämpäreiden rakentamista vastustava mielipide perustellaan seuraavasti: ”Se on oikea ’miniaarniometsä’, jonka muodostuminen kestää vähintään sata vuotta. Sen yli satavuotiaat kuuset ja männyt [...] suojaavat runsaslajista eläimistöä [...], sekä runsaasti erilaisia hyönteisiä”

* * *

Koska kiistassa asuinalueen lisärakentamisesta on kyse asukkaiden kaikkein läheisimmästä elämänpiiristä, kodista, on luontevaa, että kodin maailmaan kuuluvia oikeutuksia käytettiin kaikkein eniten. Tämä saattaa selittää myös, miksi niin moni haagalainen käyttää markkinoiden maailman argumentaatiota ja vetoaa melko suoraviivaisesti omaan etuunsa: suurimmalla osalla on melko paljon taloudellisia etuja pelissä näissä päätöksissä. Omistusasunto muodostaa varmasti valtaosalla sellaisen omistavista asukkaista valtaosan varallisuudesta. Se määrittää tämän konfliktin luonnetta.

Voitaneen olettaa, että haagalaiset käyttävät niitä vaikuttamisen keinoja, joiden he uskovat toimivan ja joiden toimintalogiikan he tuntevat. Luhtakallio (2010) ehdottaa, että teollisuuden maailma eli mitattavuuden, asiantuntijuuden ja suunnitelmallisuuden yhteiset hyvät toimivat suomalaisessa julkisessa keskustelussa yhteisinä nimittäjinä, eli sellaisina ”työkaluina, joiden käytön jokainen osaa (tai ainakin jonka merkityksen jokainen tiedostaa), jonka kieltä kaikki ymmärtävät vaikka eivät jakaisikaan – jopa kaikkein katkerimman intressiristiriidan keskellä” (mt. 220).

Näistä mielipiteistä ei tietenkään voi etsiä samalla tavalla yhteistä keskustelupohjaa, sillä kaupunki ei ole tässä tarkastelussa mukana väitteenesittäjänä. Tämä on kuitenkin merkityksellinen huomio johon tarkastelua voidaan pohjata, sillä teollisuuden maailma oli myös tässä tutkimuksessa toiseksi käytetyin maailma.

Haagalaisten yleisimmin osoittamat kaavaan liittyvät yleiset huolet olivat viheralueiden väheneminen ja alueen liikenteen muuttuminen mahdottomaksi. Monet viheralueita koskevat huolet esitetään markkinamaailman argumentaation kautta. Liikenteen huolet taas olivat paljolti teollisuuden maailman kautta esitettyjä, ja Haagan vehreän tradition säilymisen huolet liittyivät kodin maailmaan. Markkinoiden, teollisuuden ja kodin maailmat tarjoavat haagalaisille luontevan tavan purkaa yleisiä huolia alueen liiasta tiivistymisestä. Hyvin harva haagalainen rakentaa argumenttinsa esimerkiksi alueen kauneuden tai muun yleisen estetiikan varaan, vaikka sen voisi kuvitella olevan olennainen asukkaiden suhteeseen asuinalueeseensa vaikuttava tekijä. Kun tällaisiin arvoihin viitataan, tehdään se traditioon tai viheralueiden funktionaalisuuteen vedoten. Kolme yleisintä oikeuttamisen maailmaa, koti, markkinat ja teollisuus, ovat selvästi tässä ”puolijulkisessa” kiistassa kaikkein helpoiten käytössä olevat työkalut. Haagalaiset tuntevat näiden maailmojen toimintalogiikan ja olettavat niiden olevan vaikuttavia.

Tähän liittyy myös tämän aineiston suurin ero aikaisemmin Suomessa tehtyihin oikeuttamisen maailmojen tutkimukseen (Luhtakallio 2010, Ylä-Anttila 2010, Huikuri 2010). Niissä tutkituissa keskusteluissa kansalaisuuden maailma on näytellyt keskeistä osaa. Mahdollinen selitys on, että mainituissa tutkimuksissa käytettiin aineistona sanomalehtitekstejä, sekä siitä, että niissä tutkitut asiat sinänsä (globalisaatiokriittinen aktivismi, ilmastonmuutoskeskustelu, kaupunkilaisten ja kaupungin konfliktit) vetävät argumentteja mieluummin kansalaisuuden maailmasta. Samoin näiden asioiden luontevat toimijat ovat pikemminkin yhdistyksiä ja kansalaisten yhteenliittymiä kuin yksittäisiä kansalaisia.

Tokikaan kaikki haagalaiset eivät koe, että vaikuttaessa olisi olennaista pysytellä julkisten oikeuttamisien tasolla. Haagalaiset eivät pelkää tuoda omia intressejään ja sidoksiaan mukaan argumentaatioonsa. Seuraavassa luvussa käsittelen liberaalille ja läheisten sidosten kieliopille perustuvia mielipiteitä.

6 Oma etu ja side kaupunkiin: liberaali kielioppi ja läheiset sidokset

6.1 Liberaali kielioppi

Liberaalin kieliopin mukaan jäsenyvässä poliittisessa toiminnassa oman edun ajaminen ei ole pelkästään sallittua, vaan täysin välttämätöntä koko yhteisön toiminnan ja päätöksenteon kannalta. Ajatus kilpailevien intressiryhmien kamppailusta on koko poliittisen todellisuuden peruspilari. Liberaalissa kieliopissa olennaista on, että kaikilla toimijoilla on tasapuolinen oikeus nousta näkyviin ja tuoda mielipiteensä kuultavaksi. Poliittinen toiminta tapahtuu intressien ja preferenssien artikuloinnin ja niiden välillä käytävien neuvottelujen kautta. (Thévenot 2011).

Tämän kieliopin käsitys yhteisen hyvän toteutumisesta nojaa ajatukseen, jonka mukaan jokaisen toimijan ajaessa sinnikkäästi omaa etuaan, saavutetaan yhteisön kannalta edullisen lopputulos. Tällaista käsitystä demokratiasta on kutsuttu myös laajemmin liberalistiseksi. (Thévenot, Moody, Lafaye 2000).

Haagalaisten mielipiteistä olen tulkinnut liberaalin kieliopin mukaisiksi sellaiset, joissa 1) pääasiassa ja painokkaimmin esitetään mielipiteenjättäjän kanta alueen kehittämiseen antamatta sille tarkempia perusteluja, 2) keskeisenä argumenttia eksplisiittisesti

vedotaan mielipiteenjättäjän omaan taloudelliseen (tai muuhun) etuun, laajentamatta sitä yleisen oikeutuksen tasolle, tai 3) on havaittavissa selkeää neuvottelua ja kaupankäyntiä ilman yleisten periaatteiden tasolla liikkuvaa keskustelua oikeuttamisista. Yleisiltä teemoiltaan ja keskeisiltä vaateiltaan liberaalin kieliopin mukaiset mielipiteet olivat hyvin samanlaisia kuin julkisen oikeuttamisen kielioppia hyödyntävät mielipiteet.

Liberaalin kieliopin mukaiset mielipiteet poikkeavat kuitenkin argumentaation strategioiltaan merkittävästi edellä esitellyistä julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaan jäsentyneistä mielipiteistä. Siinä missä julkisen oikeuttamisen kieliopin mielipiteissä esitetään jokin vaade ja oikeutetaan sitä vetoamalla johonkin yleistettävissä olevaan hyvään, liberaalin kieliopin mukaiset mielipiteet esittävät vaatimuksen ja lähtevät sen jälkeen käymään neuvotteluja tämän mielipiteen saavuttamisesta. Nämä piirteet tulevat erittäin hyvin ilmi seuraavassa mielipiteen katkelmassa, jossa jättäjä vastustaa lisärakentamista ankkuroimatta sitä eksplisiittisesti mihinkään isompaan periaatteeseen. Lisäksi mielipiteestä kuvastuu hyvin liberaalille kieliopille ominainen, jättäjän itsensä mukaan ottava retoriikka.

Hei,

Haluan ilmaista oman mielipiteeni tästä suunnitelmasta.

Haaga on riittävästi rakennettu. Kunhan puistoalueet kunnostetaan ja niiden kalusteet uusitaan ja rakennetaan uusi leikkipuistorakennus olemassa olevalle tontille, se riittää. (...) Metsä alue on nytkin hyvin kapea, sitä ei pidä missään tapauksessa rakentaa. Emmekä halua tänne lisää liikennettä. (Yksityinen, 12)

Mikäli Isonnevanalueen kaavamuuos jäsennetään julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaisesti, kyse on kamppailusta siitä, mitä jaettuja hyviä pidetään tärkeimpinä alueen kehittämisen kannalta ja missä kohdin muita hyviä tavoittelevat ratkaisut joutuvat alistumaan tälle hyvälle. Liberaalissa kieliopissa puolestaan kamppaillaan suuremmin siitä, kenen toimijan edun mukaisesti kehitys etenee. Tällöin vastakkain asettuvat abstrahoitujen periaatteiden sijaan konkreettiset yhteisöt ja yksilöt. Liberaalin kieliopin mukaan toimivat mielipiteenjättäjät toimivat oletuksella, että alueen täydennysrakentaminen olisi heidän etujensa kannalta haitallista, kaupunki taas olettaa, että alueen täydennysrakentaminen olisi sille pitkällä aikavälillä hyödyllistä.²⁶

---

²⁶ Nämä eivät suinkaan ole ainoat kaavoitukseen liittyvät intressitahot – sivusin asiaa tämän työn luvussa 2.2. Rakennusyhtiöt ja mahdolliset kaavoitukseen vaikuttamaan pyrkivät alueen yritykset eivät kuitenkaan nouse näkyviin tässä tutkimuksessa eivätkä ole sen kannalta keskeisiä.

Liberaalin kieliopin mukaan toimivien mielipiteenjättäjien mielestä siis pelkän mielipiteen ilmaisemisen ja omien etujen kärsimisen esiintuomisen pitäisi sinänsä olla riittäviä perusteluja suunnitelmien muuttamiselle. He eivät välttämättä ole väärässä tässä ajatuksessaan.

Alueen asemakaava-arkkitehdin Päivi Sarmajan²⁷ mukaan eri OAS:en väliset erot johtuivat nimenomaan asukkaiden vahvasta vastustuksesta. Suunnitelman ensimmäisessä julkaistussa versiossa Isonnevan alueen leikkipuistoa oltiin siirtämässä saman tontin toiseen nurkkaan, mutta ajatuksesta päätettiin luopua riittävän monen asukkaan vastustettua sitä niin kirjallisin mielipitein kuin asukastilaisuuksissa ja kommentoivassa työryhmässä esitetyin kommentein. Samoin Haagan Urheilutie 10:n asukkaat vastustivat erittäin vahvasti kentän täydennysrakentamista, sillä kentälle rakennettavat talot olisivat olleet heidän ikkunoidensa edessä, näköalan tiellä. Tämän vastustuksen johdosta lopullisessa kaavaehdotuksessa on säilytetty pieni osa kenttää suoraan tämän taloyhtiön edessä. Olen merkannut tämän taloyhtiön sivun 45 karttaan. Pelkkä oman mielipiteen ilmaiseminen ja oma etu voivat siis hyvinkin olla tehokkaita keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Molemmissa tapauksissa muutokset olivat kuitenkin edellyttäneet asukkaiden aktiivista kamppailuja ja monen kanavan yhteydenottoa. Sarmaja kertoi esimerkiksi erään silloin istuneen hallituksen ministerin soittaneen hänelle asukkaiden pyynnöstä.

Seuraava mielipide on yhden Haagan Urheilutie 10:n asukkaan lähettämä. Siinä tuodaan suoraan esiin jättäjän oma etu (tässä yhteydessä näkymä ikkunasta) ja se, miten suunnitellut muutokset olisivat jättäjän kannalta negatiivisia. Jättäjä toteaa myös eksplisiittisesti vastustavansa suunnitelmia.

Hei,

Alkuperäiseen suunnitelmaan, alueen asemakaavatyöhön on tehty keväällä 2009 alkuperäisestä poikkeavia ehdotuksia ja kaava-alueen rajausta on muutettu.

Silloin luvattiin Haagan huvilayhdyskunnan aikaista rakentamista rakennuskorkeuksien pysyessä matalana, jolloin turvataan kentän reunoilla nykyisin olevien asukkaiden avarat näkymät.

---

²⁷ Suullinen tieto keskustelusta Sarmajan kanssa.

Haagan urheilutie 10 asukkaana totean, että näin ei tapahdu, kun katsoo nykyistä asemakaavan suunnittelua rakentaa Isonnevantien urheilukenttä täyteen asuntoja. Vastustan nykyistä asemakaavasunnitelmaa urheilukentän osalta seuraavin perusteluin:

- liian pienelle alueelle liian paljon (22) asuntoja
- liikarakentaminen tuo mukanaan asumisviihtyvyyden laskun (suurimmalle osalle Urheilutie 10 asunnoista ikkunat kentälle päin)
- liikenneongelmat
- Haagan alkuperäisen idyllin tuhoutuminen
- viheralueiden (asukkaiden virkistysalue ja alueella paljon koiria) häviäminen koko Haagan alueelta mukaan lukien puistojen rakentaminen

Terveisin (85, yksityinen)

Mielipiteenjättäjä ei kuitenkaan esitä huoltaan ja mielipidettään pelkästään omanaan, vaan tuo esiin myös muut samassa tilassa olevat – muut saman alueen asukkaat. Tämä ei kuitenkaan ole uskottava ”yhteiseen hyvää” vetoaminen, sillä kyseessä on yleisen periaatteen tai oikeuden vaatimuksen sijaan muutaman ihmisen yksittäisen edun puolustaminen.

Tämä mielipide kuitenkin paljastaa muutakin kuin liberaalin kieliopin mukaista puhetapaa. Tässä mielipiteessä esiintyvät myös julkisen oikeuttamisen kieliopissa tärkeimmiksi tunnistetut kodin ja teollisuuden maailmat. Mielipiteenjättäjä viittaa lyhyesti ja maininnanomaisesti myös alueen liikenteen lisääntymiseen, Haagan ”alkuperäisen idyllin tuhoutumiseen” eli kodin maailmaan ja viheralueiden vähenemiseen, kuin ruksisi pakollisia kohtia listasta. Tällainen retorinen strategia esiintyi myös muissa mielipiteissä. Näyttäisi siis siltä, että myös pääosin liberaaliin kielioppiin tukeutuvat mielipiteenjättäjät kokevat tarpeelliseksi ”tukevoittaa” argumentaatiotaan julkisen oikeuttamisen kielioppia mukailemalla.

Liberaalissa kieliopissa olennaisia instituutioita ja järjestelyjä ovat erilaiset neuvottelut ja eri osapuolten oikeus ja mahdollisuus tuoda mielipiteensä esiin tasavertaisesti (Thévenot 2011). Aiemmin lainatun mielipiteen 85 alussa esitetty närkeästyys suunnitelmien muuttumisesta ja aikaisemmin annettujen lupauksen pettämisestä kesken suunnitteluprosessin on viittaus neuvottelutilanteen oikeudenmukaisuuteen.

Liberaalin kieliopin mukaisissa mielipiteissä asukkaat käyvät äärimmillään neuvottelua kaupungin kanssa siitä, pysyvätkö kaupungin asukkaina ja verorahojen maksajina vai muuttavatko naapurikaupunkiin. Kirjalliset mielipiteet eivät ole kuitenkaan ole dialogia,

joten varsinaista mielipiteenvaihtoa ei tapahdu. Pois muuttaminen on ankarimpia (laillisia) neuvotteluaseita, joita asukas voi tällaisessa asetelmassa. Osa mielipiteenjättäjistä uhkaa tällä hyvinkin konkreettisesti: jos nämä suunnitelmat toteutuvat, muutamme pois alueelta, jopa toiseen kaupunkiin. Tästä esimerkkeinä toimivat seuraavat kaksi lainausta, joissa jättäjät toteavat ”äänestävänsä jaloillaan” mikäli suunnitelmat menevät läpi.

Etelä-haaga on vielä tällä hetkellä ollut mielekäs alue lapsiperheelle, mutta mikäli kaavoitussuunnitelmat toteutuvat, pelkään pahoin, että asukasmukavuus laskee. En haluaisi olla muutosvastarintainen, mutta malttia silti toivoisin. Suurin osa tuttavaperheistämme on jo muuttanut Espooseen, me haluaisimme vielä sinnitellä Helsingissä. Tiedostan, että kaavoitussuunnitelmat etenevät silti vääjäämättömästi, toivottavasti kuitenkin asukkaiden mielipiteitä kunnioittaen. (8, yksityinen)

Jos tuo kaikki toteutuu, niin minä perheineni muutan Etelä-Haagasta väljempään ja vihreämpään asuinympäristöön ja niin on sanonut moni muukin kun tästä asiasta on keskusteltu. (70, yksityinen)

Nimenomaan hyvin (tai edes kohtuullisesti) toimeentulevien muuttoja ympäryskuntiin kaupunki yrittää ehkäistä täydennysrakentamalla nimenomaan isompia, lapsiperheille sopivia asuntoja vanhemmille asuinalueilleen.²⁸ Mikäli liian moni ”hyvä veronmaksaja” todella näiden neuvottelujen seurauksena päättäisi vaihtaa asuinkuntaansa, olisi sijoitus kaupungin kannalta kannattamaton.

Vaikka suurin osa aineiston mielipiteistä oli peräisin yksityisiltä ihmisiltä ja taloyhtiöiltä, oli joukossa myös erilaisten yritysten (mm. Elisa, Shell, Kesko) lähettämiä mielipiteitä. Nämä yritysten mielipiteet rakentuivat hyvin linjakkaasti liberaalin kieliopin mukaan – niissä tyydyttiin hyvin usein ainoastaan toteamaan yrityksen etu ja haluttu lopputulos. Yritykset eivät lähteneet mukaan oikeuttamispuheeseen ja keskusteluun erilaisista yhteisistä hyvistä. Elisan mielipide edustaa tässä kohtaa tyypillistä mielipidettä: ”Luonnoksen kaavamuutos liittyen puhelinkeskustonttimme muuttamiseksi asuntotontiksi on tarpeeton. Elisa tulee tarvitsemaan nykyistä puhelinkeskusta jatkossakin teleliikennetekniikan tarpeisiin.” (68).

---

²⁸ Tämä on keskeinen ajatus Helsingin käynnistämän Esikaupunkien renessanssi-projektin takana. Isonnevan alueen kaavamuutos kuuluu ideologisesti samaan projektiin, mutta on ajallisesti hivenen vanhempi projekti. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2006, 2008.

Näyttää siltä, että Elisa ajattelee oman mielipiteensä painavan niin paljon, ettei oikeuttamiseen tarvitse ryhtyä. Voitaneen olettaa, että mikäli yritykset kokisivat alueen kaavaan vaikuttamisen riittävän tärkeäksi, olisi heillä käytössään muitakin vaikutuskanavia kuin mielipiteiden lähettely.

Liberaalin kieliopin ja julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaisten mielipiteiden välistä eroa voi lähestyä myös tarkastelemalla niitä asioita, jotka ovat suotavia liberaalin kieliopin mukaisissa mielipiteissä, mutta eivät sallittuja julkiseen oikeuttamiseen osallistuvissa mielipiteissä. Julkisen oikeuttamisen kielioppiin ei kuulu kirjoittajan itsensä ja oman edun yhteen kietoutuminen ajetun asian kanssa – tai ainakaan sen tuominen julki. Julkisen oikeuttamisen kieliopissa olennaista on nimenomaan nousta omien henkilökohtaisten pyrkimyksien ja tarpeiden yläpuolelle. (Thevenot 2011). Liberaali kielioppi toimii toisin: argumentin painoarvo lisääntyy, mikäli kirjoittaja on todella itse sen taustalla. Se on rehellistä.

Tämä käy hyvin ilmi seuraavasta mielipiteestä. Siinä kirjoittaja nimenomaan positioi itsensä tapahtumien keskipisteeseen, tuo ilmi yleisen tason alueen kehityksestä seuraavan ongelman ja paljastaa itse nimenomaan kärsivänsä siitä.

Autoja on usein niin paljon, että tuolla kapeammalla reitillä asuintalojen välissä auto seisovat jonossa odottaen pääsyä Isonnevantielle. Pakokaasut tulevat viereisten talojen ikkunoista sisään. **Asun itse toisessa näistä taloista ja olen tämän haistanut vuosien ajan.** Jos näin tapahtuu, on kauhistuttavaa ajatella sitä liikenteen määrää, joka talojemme välissä seisoisi ja kulkisi! Tämän kaiken keskellä sitten oppilaat menisivät jalkaisin koulun alueelle. (39 yksityinen, korostus lisätty)

Vaikka mukana on myös kodin ja teollisuuden maailmoihin vetoava huoli lasten turvallisuudesta, on painoa kuitenkin laitettu liberaalille itseensä vetoamiselle. Tuntuu siltä, että nimenomaan asuinpaikkaan liittyvissä asioissa asiantuntijuutta rakennetaan osoittamalla, että mielipiteen jättäjä itse asuu lähellä. Kirjoittaja antaa melko vahvasti ymmärtää, että hänen oman asuntonsa pakokaasutilanne kehittyisi ”kauhistuttavasti”, mikäli autojen määrä lähitiellä lisääntyisi.

Tämä argumentti olisi ollut mahdollista esittää vetoamatta ollenkaan mielipiteenjättäjän omaan henkilöön ja tilanteeseen. Olisi ollut mahdollista ajatella kyseessä olevan oman omaisuuden ja taloudellisen edun suojele tai ylipäättään ihmisten oikeus asua ilman pakokaasuja olohuoneessaan – tai esittää argumentti vedoten pelkästään lasten

turvallisuuteen tai alueen saasteiden lisääntymiseen. Kirjoittaja kuitenkin tietoisesti valitsee nostaa esiin itsensä kokemat hankaluudet ja ikävyydet tehdäkseen argumentistaan vakuuttavamman.

Myös aineiston ainoa rakentamiseen varauksettoman positiivisesti suhtautuva mielipide noudatteli liberaalin kieliopin rakennelmaa. Tässä mielipiteessä korostetaan nimenomaan, että jättäjät haluaisivat itse asua alueella ja sen takia toivovat, että heille rakennetaan siihen mahdollisuuksia:

Luimme äskettäin Vartti-lehdestä jutun Haagan Isonnevan alueen rakennussuunnitelmista sekä siitä että alueen asukkaat vastustavat Haagan urheilukentän rakentamista. Olemme täysin eri mieltä. Olemme haagalainen perhe ja etsimme alueeltamme suurempaa perheasuntoa, esim. rivitaloa, jota ei tunnu löytyvän. Poikamme on aloittamassa koulua ensi syksynä ja haluaisimme hänen aloittavan tutussa koulussa, jossa hän käy jo esikoulua. Haluaisimme siksi jäädä Haagan alueelle asumaan, jossa muutenkin viihdymme. Kannatamme erittäin lämpimästi kaikenlaisten suurempien perheasuntojen rakentamista Haagaan, myös nykyiselle urheilukentälle. (107, yksityinen)

Poliittisen vaikuttamisen keinoja ja repertuaareja analysoitaessa on olennaista miettiä myös, millä eri tasoilla toimijat toimivat. Kaavaan osallistumisen mahdollisuus nostaa periaatteessa yksittäiset kaupunkilaiset tasavertaisiksi toimijoiksi asukasseurojen, yritysten ja toisten virastojen kanssa. Jokaisella on samanlainen oikeus jättää kirjallisia mielipiteitä ja siten vaikuttaa kaavoituksen etenemiseen.

Tämän periaatteen keskeisyyttä liberaalissa kieliopissa havainnollistaa Thévenot'n käyttämä esimerkki Indonesiasta. Koska ”neuvottelu” on keskeinen kielioppia jäsentävä periaate, on neuvotteluun osallistuvien osapuolien oltava edes jollakin tavalla yhdenvertaisia. Kun WWF rakensi Kestävän palmuöljyn yhdistystä (Roundtable for Sustainable Palm Oil, RSPO), eivät indonesialaiset viljelijät ja paikallisen kulttuurin puolustajat päässet aluksi edes mukaan edustamaan itseään – heitä ei pidetty sopivana neuvotteluosapuolena. Vasta yhdistysten ja ammattiyhdistysten perustamisen jälkeen heidät voitiin katsoa soveliaan tasoiseksi keskusteluosapuoliksi – vasta silloin heidän katsottiin voivan nousta ”kaikkein henkilökohtaisimpien” tilanteidensa yläpuolelle ja kykenevän osallistumaan neuvotteluihin niin kuin niihin kuuluu osallistua. (Thévenot 2011).

Tämä toki synnyttää jännitteen myös haagalaisten mielipiteisiin. Kaupunki ja sen suunnittelukoneisto ovat asiantuntijuuteen nojaavia suuria kollektiivisia toimijoita, joiden toimintaa säännellään monenlaisilla laeilla ja asetuksilla. Yksittäiset kaupunkilaiset puolestaan saavat ja voivat toimia tähän verrattuna varsin vapaasti, mutta heidän tarkasteluhorisonttinsa on toki myös huomattavasti rajoittuneempi.

6.2 Läheisten sidosten kielioppi

Myös Thévenot'n kolmas yhteiselämän rakentamisen kielioppi esiintyy aineistossa. Haagalaiset ovat muodostaneet erittäin tiiviitä suhteita alueeseen ja haagalaiseen traditioon. Tuttuuden regiimiille (tarkemmin Thévenot 2007) perustuvassa läheisten sidosten kieliopissa nimenomaan nämä siteet luovat pohjan vaateiden esittämiselle. (Thévenot 2011.)

Liberaalin kieliopin mukaan esitettyjen vaatimuksien pitäisi ideaalitapauksessa olla muotoiltavissa kenen tahansa kaupunkilaisen esitettäväksi. Kenen tahansa pitäisi voida omalla alueellaan esittää vastaavia vaatimuksia, ja kenen tahansa Haagaan muuttavan pitäisi kyetä esittämään näitä samoja vaatimuksia. Tuttuuden regiimiin perustuvassa argumentaatiossa olennaisessa asemassa ovat vahvat siteet, joita kaupunkilaiset ovat muodostaneet nimenomaan Haagaan – muihin kaupunginosaan muodostetut siteet eivät ole tämän saman keskustelun osasia. Aineistossa tätä kielioppia noudatteleviksi olen laskenut sellaiset mielipiteet, joissa oma vaade oikeutetaan kertomalla tarinoita tai muuten todistamalla omasta syvästä suhteestaan nimenomaan tähän alueeseen. Sinänsähän kyllä kuka tahansa voi esittää samanlaista argumentaatiota vetoamalla syvään suhteeseen nimenomaan omaan kaupunginosaansa, mutta vaikkapa kivikkolaisuus ei ole haagalaisten näkökulmasta samalla tavalla olennaista. (Thévenot 2011).

Olemme asuneet Etelä-Haagassa 38 vuotta ja haluamme nyt tuoda esiin seuraavaa:

Haagan urheilukenttä on aikanaan tehty talkootyönä, joten entisten haagalaisten panosta "huvilakaupunkiin" olisi kunnioitettava, eikä sen tilalle tulisi rakentaa yli 20 talon rykelmää. Urheilukenttä on ollut paikallisten nuorten kokoontumispaikka kesäisin ja talvisin. siellä on pelannut koululaiset useissa ryhmissä päivittäin. Lisäksi siellä on ollut jalkapalloryhmiä (puulaakiotteluita) sekä talvella kiekko- ja kaukalopallonpelaajia.

(...)

Vastustamme ehdottomasti urheilukentän muuttamista asuinalueeksi. (86, yksityinen)

Edellä siteerattu mielipide perustelee vaatimustaan jättää urheilukenttä rakentamatta tarinoimalla siitä, miten alueen lapset ja nuoret pelaavat siellä ja viittaamalla sen syntyhistorian kietoutumiseen yhteen koko kaupunginosan yhteisyyden kanssa. Läheisten sidosten kieliopissa argumentit perustuvat yhteisiin alueisiin, joko konkreettisiin tai abstrakteihin. Haagan urheilukenttä maalataan tässä mielipiteessä varsin kouriintuntuvalla tavalla yhteiseksi alueeksi: se on asukkaiden työllä rakennettu, yhteisellä käytöllä tehty merkitykselliseksi paikaksi, osaksi asukkaiden identiteettiä ja kulttuuria.

Lonkila (2011) on kirjoittanut vuonna 2009 joukkoliikennekatua vastustaneesta Ei katua Kumpulanlaaksoon –liikkeestä todeten, että sen aktiivit pyrkivät tietoisesti välttämään nimbyksi leimautumista olemalla käyttämättä omaan etuun tai henkilökohtaisiin tarinoihin vetoavia argumentteja julkisuudessa. Liikkeen aktiivit siis ajattelivat liberaalin kieliopin tai vahvoihin yhteisiin alueisiin perustuvan argumentaation edesauttavan negatiivisen nimby-leiman syntymistä, ja pysyttelivät sen takia vahvasti julkisen oikeuttamisen kieliopin puolella – menestyksekkäästi. Katua ei tullut Kumpulanlaaksoon. Myös tämän tutkimuksen aineistossa tuttuuden regiimiin eli läheisten sidosten kielioppiin kuuluvat mielipiteet olivat selvässä vähemmistössä: ainoastaan 18 mielipiteessä argumentaatio vetosi vahvaan henkilökohtaiseen suhteeseen Isonnevan alueeseen.

Se on kuitenkin merkittävä määrä mielipiteitä, sillä nimenomaan julkisen oikeuttamisen vaatimus, julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaan toimiminen, asettaa läheisten sidosten kieliopin argumentaation kaikkein alistetuimpaan asemaan (Thévenot 2011). Tällä tavalla esitetyille mielipiteille ei anneta käytännössä laisinkaan arvoa, mikäli jokainen mielipide pitää oikeuttaa vetoamalla joihinkin yleisiin periaatteisiin. Huolimatta julkisen oikeuttamisen ylivallasta osa haagalaisista kuitenkin kokee tällaisen argumentaation läheisimmäksi, helppoiten hyödynnettäväksi ja riittävän hyödylliseksi.

Läheisten sidosten kielioppi operoi tuttuuden regiimin pohjalta, jossa olennaisen arvostuksen pätevyys syntyy nimenomaan tuttuuden, henkilökohtaisen vahvan suhteen perusteella. Lonkila (2011) havaitsi Venäjällä erään puiston rakentamista vastustaneen

liikkeen rakentavan sekä toimintansa, argumentaationsa että olemassaolon oikeutuksensa paljon Kumpulanaakson kadunvastustajia vahvemmin nimenomaan näiden henkilökohtaisten sidosten varaan. Venäjällä jokaisella puulla oli nimi. Luontoa ei mielletty vaikuttamisen kohteeksi, vaan yhdeksi yhteistyökumppaniksi. Samanlaisia havaintoja on tehnyt Olga Koveneva vertaillen ranskalaista ja venäläistä (esi)kaupunkipuistoa (Koveneva 2007; 2009a; 2009b, sit. Lonkila 2011, myös Thévenot 2011.)

Vastaavalta pohjalta kirjoitetuissa mielipiteissä olennaisiksi nousevat tarinat. Haagan asukkaat kertovat pieniä tarinoita, juttuja ja anekdootteja elämästään Haagassa, joiden tarkoituksena voidaan ajatella olevan nimenomaan läheisen suhteen todistaminen. Ylipäätään kielenkäyttö läheisten sidosten kieliopissa oli huomattavasti värikkäämpää ja tunteisiin vetoavampaa kuin muissa mielipiteissä. Muulla tavoin sen todistaminen ei oikeastaan tällaisen mielipiteen formaatissa voikaan onnistua. Seuraavassa pitkäkössä lainauksessa käy hyvin ilmi tämä rikas kielenkäyttö, tarinallisuus ja vahva sitoutuminen nimenomaan Haagaan ja tiettyihin paikkoihin siellä.

Huomioimme suunnitelmasta seuraavaa:

* Sitten suunnittelun HELMI: Strömsandin puiston rakentaminen suunnilleen sillä perusteella, että se on niin ryvettynyt eikä siellä koirankakan vuoksi voi edes päiväkodin lapset leikkiä. Kuinkahan moni suunnittelujoista on nähnyt ko puiston ennen senioritalopäiväkoti-yhdistelmän rakentamista? Puisto oli huolella hoidettu pääosin mäntymetsä, jossa oli lukuisia lintulajeja, mm. punavarpuen. Talon rakentamisen jälkeen loppuosa puistosta jätettiin oman onnensa nojaa ja siistimmänkin kulmauksen hoito on ollut vähän niin ja näin. Mutta syy ei ole haagalaisten. **Vastustamme myös tämän puiston rakentamista, sillä silloin, kun puolet metsiköstä laitettiin maan tasalle, loppu luvattiin säilyttää jo historiallisenkin syyn takia. Ehdotamme, että Strömsandin puisto kunnostetaan, siistitään, laitetaan vaikka koirankieltoaulut, niin päiväkodin lapset pääsevät sinne seikkailemaan. Samalla säilyy linnunlaulu ja lähiluonto.**

Lopuksi toteamme, että meille jäi keskustelutilaisuudesta sellainen valitettava kuva, että meidän mielipiteillemme ei anneta mitään arvoa. Kovat arvot, rahaan ja talouteen perustuvat, jylläävät viihtyisän ympäristön arvot ja jos suunnitelmat toteutuvat, ne tulvat muuttamaan ikuisiksi ajoiksi Etelä-Haagan identiteetin. (51, yksityinen, korostus alkuperäinen)

Mikä sitten erottaa toisistaan julkisen oikeuttamisen kieliopin mukaisen kodin maailmaan perustuvan argumentaation ja läheisten sidosten kieliopin? Läheiset sidokset perustuvat tuttuuden regiimille, jossa olennaiset siteet ovat nimenomaan yksilön luomat

siteet paikkaan. Tämä siteen vaatimus ulottuu syvemmälle kuin pelkästään kvantifioitaviin ja kenen tahansa saavutettavissa oleviin asumisvuosiin. Tämän takia tuttuuden regiimin mukaan jäsentyneissä mielipiteissä ei pelkästään vedota alueella asuttuihin vuosiin, vaan myös kerrotaan tarinoita ja kuvaillaan nimenomaan sitä omaa, henkilökohtaista suhdetta alueeseen. Pelkkä alueella asuminen ei vielä takaa, että siihen on välttämättä muodostettu samanlainen välittymätön suhde, että asuja on osallistunut yhteisen alueen tuottamiseen. Lisäksi kodin maailmassa on aina olemassa mittatikki, kodin isäntää tai emäntää vastaava auktoriteetin mitta. Läheisten sidosten kieliopissa tällaista ei tarvitse olla, vaan se perustuu aina henkilökohtaiseen suhteeseen. (Thévenot 2011).

Eri toimijat ovat eri tavoin päteviä toimimaan eri oikeuttamisen maailmoissa. Toimija, tai Boltanskin ja Thévenot'n termin ”olento” pätevytyy toimimaan kussakin oikeuttamisen maailmassa ominaisuuksiensa ja materiaalisesta maailmasta muokkaamiensa järjestelmien mukaan. Esimerkiksi insinöörin koulutus tuo ehdottomasti henkilölle lisää pätevyyttä ja kyvykkyyttä, ”arvoa” toimia teollisuuden maailmassa. (Boltanski ja Thévenot 2006, 142.)

Nimenomaan kodin maailmassa ja alueella asuttujen vuosien määrän korostamisessa pätevyyden²⁹ hakeminen mielipiteissä selvästi. Kaikkein yleisimmässä kodin maailmassa kaikkein pätevimpinä kannanottajina alueen kehitykseen voidaan todella pitää niitä asukkaita, jotka ovat asuneet alueella kaikkein pisimpään tai joilla muuten on merkityksellisin suhde alueeseen. Mielipiteenjättäjistä moni ilmaisi hyvin selkeästi, kuinka kauan oli asunut alueella.

Olen asunut asunnossani 22 vuotta. Asuntoni on pieni parvekkeeton yksiö, mutta olen silti viihtynyt siinä hyvin. (yksityinen, 58.)

Haluan vielä lopuksi sanoa, että olen itse paluumuuttaja ja iloitsin kun pääsimme muuttamaan omien lasteni kanssa alueelle kuusivuotta sitten. Hartain toiveeni on, että alue säilyisi lapsiystävällisenä ja viihtyisänä alueena, jossa lapsillani olisi

---

²⁹ Käytän termiä kääntämään Boltanskin ja Thévenot käsitettä ”qualification”. Käännös ei ole aivan sanatarkka, qualification määritellään mm. seuraavilla tavoilla: ”one identifies a particular being by putting it into an equivalency class”, ”a process that corresponds fairly closely to what English speakers mean by ‘categorize’ or ‘label’”. Termi liitetään tiiviisti nimenomaan sen arviointiin, onko jokin argumentti, olento tai henkilö pätevä vetoamaan johonkin esitettyyn oikeuttamiesn maailmaan. (Boltanski ja Thévenot 2006, Thévenot 2011)

turvallista liikkua ja edes muutamia luonnonmakuisia alueita missä leikkiä.
(yksityinen, 78.)

Olemme asuneet alueella 38 vuotta ja haluamme tuoda esiin seuraavaa. (...)
(yksityinen, 86.)

Pätevöityminen ei ole laisinkaan tarpeetonta tai sivuseikka. Brita Koskiaho (2002) on nostanut esiin kysymyksen virkamieskoneiston ongelmista toimia yksilöiden kanssa. Hallinto osaa toimia yhdistysten kanssa paremmin kuin yksityisten henkilöiden kanssa ja hakeutuu sen takia luontevimmin kontaktiin nimenomaan niiden kanssa. Tämä on ymmärrettävää oikeuttamisen maailmojen kautta: suunnittelukoneisto toimii ainakin oletettavasti yhteistä hyvää tavoitellen ja asiantuntijuutta korostaen, eli se operoi pääosin kansalaisuuden, teollisuuden ja markkinoiden valtapiireissä. Teollisessa valtapiirissä relevantteja toimijoita ovat erilaiset asiantuntijat ja suunnittelijat, kansalaisuuden valtapiirissä viralliset tahot ja tunnustettujen yhteisöjen edustajat. Yksittäinen, ”tavallinen” kansalainen ei päädy ongelmattomasti legitimiiksi keskusteluosapuoleksi oikein yhdessäkään valtapiirissä. Kuitenkin juuri yksittäiset kansalaiset ja taloyhtiöt ovat se taho, jolla on keskeinen oikeus jättää mielipiteitä nykyisessä kaavoituskäytännössä. Varsinkin läheisten sidosten kieliopista kumpuava pätevyys on suunnitteluvirastolle selvästi hankala asia. Suunnittelijan perspektiivi maa-alueisiin on lähtökohtaisesti kovin toisenlainen – analyttinen, poliittisen tahdon määrittelemä.

6.3 Tekniset mielipiteet ja julkisen oikeuttamisen ylivalta

Aineistossa siis esiintyi sekä liberaalin kieliopin (46 kpl) että läheisten sidosten kieliopin (18) mukaisia mielipiteitä. Liberaalin kieliopin mukaisia mielipiteiden määrä oli jopa lähes yhtä suuri kuin julkisen oikeuttamisen mielipiteiden (52), ja yhteensä liberaali ja läheisten sidosten kielioppi ovat enemmistössä.

Kuitenkin on selvää, että mielipiteitä leimaa kuitenkin julkisen oikeuttamisen ylivalta. Myös liberaalit ja läheisten sidosten kieliopin mukaiset mielipiteet lähes poikkeuksetta viittaavat ainakin jollakin tavalla julkiseen oikeuttamiseen. Tämä tuntuu välillä jopa täysin pakotetulta – vaikka koko mielipide on muuten kirjoitettu liberaalin kieliopin mukaisesti omaa etua korostavasta näkökulmasta, tuodaan esiin myös jotkin yleisemmät periaatteet, koska niin kuuluu tehdä. Vastaavalla tavalla suomalaisessa julkisessa keskustelussa teollisuuden maailmalla on niin vahva asema, että alisteisessa asemassa

olevat toimijat joutuvat viittamaan siihen, vaikka tarjolla olisi tilanteeseen ja toimijalle paremminkin sopivia oikeuttamisen maailmoja (Luhtakallio 2010, 195-196). Vaikka liberaali kielioppi onkin todella usein käytetty (43% mielipiteistä), se esiintyy yksinään vain 25 % mielipiteistä.

Esitellyn kolmen kieliopin lisäksi mielipiteistä tuntuu kuitenkin eriytyvän omaksi ryhmäkseen myös neljäs mielipiteiden tyyppi.

Monet esitetyistä mielipiteistä eivät laisinkaan ottaneet kantaa alueen kehittämiseen yleisellä tasolla, vaan puuttuivat kokonaisuudessaan ainoastaan muutamaaan, yleensä hyvinkin tiettyyn pisteeseen osuvaan kaavassa olevaan ongelmaan. Näitä ongelmia ei esitetä mielipiteenjättäjän omana henkilökohtaisena ongelmana, vaan kaikille alueen asukkaille tavalla tai toisella koituvina hankaluuksina, eikä ongelmien esiin nostaminen perustu mitenkään erityisellä tavalla henkilön läheiseen *sidokseen* kyseiseen paikkaan. Usein taustalla on kyllä fyysinen läheisyys tavalla tai toisella, mutta sitä ei nosteta mielipiteen keskiöön.

Nämä mielipiteet eivät siis esitä argumenttejaan yleisten periaatteiden tasolla, kenenkään etuun erityisesti vedoten tai vahvaan siteeseen paikkaan perustuen. Ero on pääasiassa tekstuaalinen – samat argumentit voitaisiin esittää varsin pienin tekstimuutoksin myös selvemmin näiden kolmen kieliopin puitteissa.

Tällaisia mielipiteitä kutsun teknisiksi. Niissä ei yleensä vastusta ehdotettua kaavamutosta, päinvastoin. Monet tällaisten mielipiteiden jättäjät eivät tunnun olevan kiinnostuneita isommista linjoista (tai ainakaan eivät ole nähneet tarpeelliseksi lähteä antamaan niistä mielipidettä), vaan pikemminkin ovat huolissaan jostakin yksittäisestä yksityiskohdasta. Osa tällaisista mielipiteenjättäjistä jopa kannattaa suunnitelmia ja esittää tapoja, jolla Haagaan saataisiin mahtumaan enemmänkin asukkaita.

Mielipiteiden joukossa oli myös sellaisia ehdotuksia, jotka eivät oikeastaan tuntuneet lainkaan liittyvän konfliktiin, tai joista oli mahdotonta sanoa, että niissä olisi asetettu erilaisia jaettuina hyviä vastakkain, vedottu omaan oikeuteen vaatien jotakin tai pidetty tärkeänä omaa läheistä suhdetta paikkaan. Näitä mielipiteitä voisi kuvailla *rakentaviksi*: niissä esitettiin, että jokin kaavan yksityiskohta, yleensä tavalla tai toisella autoihin

liittyvä, pitäisi tehdä toisin kuin kaavassa oli suunniteltu. Lähes poikkeuksetta näissä mielipiteissä myös esitettiin tämä vaihtoehto.

Näiden mielipiteiden taakse olisi ollut mahdollista yrittää kurkistaa. Monet niistä ehdottavat esimerkiksi suunnittelualueen laajentamista johonkin suuntaan, tai autojen kulun järjestämistä hivenen toisesta paikasta. Tällöin lukijan mielessä automaattisesti herää epäily, miksi tällainen pieni siirros oikeastaan pitäisi tehdä? Halutessaan näihin mielipiteisiin voisi lukea taakse liberaalin kieliopin mukaista ajattelua ja vaatimuksien esittämistä.

Tämä ei kuitenkaan tuntunut mielekkäältä Tämän takia olen nimennyt nämä mielipiteet *teknisiksi*. Noin kuudesosa mielipiteistä kategorisoitui järkevästi teknisiksi. Näissä mielipiteissä panokset ovat liian matalia, jotta oikeuttamiseen pitäisi edes lähteä. Oikeuttaminen alkaa kriisistä, jossa toimija joutuu reflektointiaan muuttanutta sosiaalista järjestystä ja sen moraalisia perusteita. Teknisiä mielipiteitä on vaikea pitää kriisistä syntyneinä. Ne edustavat asioiden jatkumista normaalilla tavalla.

Mikäli panokset olisivat kovemmat, voitaisiin näitä mielipiteitä varmasti pitää teollisuuden maailmaan kuuluvina. Luhtakallion (2010, 197) mukaan suomalaisen poliittisen julkisuuden tukevin yhteinen alue löytyy nimenomaan ”rationaalisuudella , asiantuntemuksella ja tieteellisesti todistetulla tiedolla” operoivasta teollisuuden maailmasta. Osa haagalaisista siis ajattelee, että kaikkein tehokkainta vaikuttamista kaupunkisuunnitteluvirastoon on mahdollisimman arvoneutraali ja teknisiä faktoja korostava, konfliktin joko kokonaan tai suurimmilta osin pois siivoava parannusehdotus.

Tällaiset puhtaat parannusehdotukset toimintalogiikallaan sulkevat poliittisen keskustelun, keskustelun sekä erilaisista intresseistä että arvoista keskustelun ulkopuolelle. Teknillis-rationaaliset oikeutukset toimivat politiikkaa ”neutraloivasti” – ja tekniset mielipiteet niiden ääri-ilmentymänä vielä enemmän. (Luhtakallio 2010, 197).

7 Uusi nimby ja vastademokratia

7.1 Neljä nimbyä ja yhteinen hyvä

Voidaanko aagalaisten mielipiteiden ajatella olevan esimerkkejä nimby-puheesta? Mielestäni voidaan: asukkaat eivät selvästikään *sinänsä* vastusta suunnitelmia rakentaa lisää tavallisia kerrostaloja. Harva ihminen ylipäättään vastustaa perheasuntojen rakentamista, vaikka aineistosta muutama tällainenkin mielipide löytyi. Suurin osa mielipiteenjättäjistä kuitenkin halusi, että lisärakentaminen ei tapahtuisi *aivan juuri* suunnitellulla tavalla, tai ei sijoittuisi *juuri hänen ikkunansa eteen...* Samoin monet olivat *sinänsä* myös aivan Isonnevan alueelle suuntautuvan täydennysrakentamisen kannalla, kunhan sen seurauksena leikkipuistoa ei tarvitsisi siirtää tai tehdä muita muutoksia alueen palvelurakenteelle.

Alueen asukkaat siis hyväksyivät lisärakentamisen, mutta olisivat mielellään nähneet sen tapahtuvan joitakin satoja metrejä toisaalla. Useissa mielipiteissä myös ihmeteltiin, että eikö suunnittelualuetta oltaisi voitu hiukan laajentaa, koska toisaalla oli paljon hyvää tilaa?

Näin haagalaisten puhe vastaa oikein hyvin luvussa 3 esitettyä käsitystä nimbystä tilanteena, jossa hyväksytään rakennettava asia *sinänsä*, mutta ei hyväksytä sen sijoittamista juuri omaan kaupunginosaan tai juuri oman talon eteen. On huomattavaa, että tällainen tulkinta nimbystä tuntuisi hieman laajentavan käsitteen soveltamisen alaa: aikaisemmin nimbyä on käsitelty ennen kaikkea ”itsekkäänä ja lyhytnäköisenä” vaatimusten esittämisenä (mm. Botetzagias ja Karamichas 2009) ja tutkimuksessa käytännössä keskitytty vahvemmin polarisoiviin rakennusprojekteihin kuten asuntoloihin, ydinvoimaloihin ja kaatopaikkoihin. Tässä työssä nimbyä on käsitelty ilmiönä, joka esiintyy myös vähemmän kiistanalaisten projektien yhteydessä.

Mielipiteitä voidaan siis käsitellä nimby-puheena. Uudelleenmuotoillen voitaisiin sanoa, että mielipiteissä pääasiassa pyritään vähentämään alueen täydennysrakentamisesta

itselle koituvia negatiivisia ulkoisvaikutuksia³⁰ – tai ainakin siirtämään niitä pois juuri omalta takapihalta.

Mielipiteiden pohjalta voidaan rakentaa tarkennettuja käsityksiä siitä, miten nimby oikeastaan muodostuu. Freudenberg ja Pastor (1992) tunnistivat tutkimuskirjallisuudesta kolme erilaista tapaa käsitteellistää nimby: nimbyä pidettiin joko 1) irrationalisena ja valistumattomana, 2) itsekkäänä tapana vastata maankäytön kiistoihin tai 3) järkevänä (prudent) reaktiona, ”perusteltuna huolena uusien rakennushankkeiden vaikutuksista oman lähialueen kehitykseen.”

Vaikka heidän jaottelunsa onkin kohta kaksikymmentä vuotta vanha, tuntuu se edelleen pitävän paikkansa. Esimerkiksi Ei meidän takapihallemme! –artikkelikokoelman (Kopomaa ja Peltonen 2008) käsitykset nimbystä ovat pääosin näistä kolmesta vaihtoehdosta kahden ensimmäisen mukaisia. Kolmatta vaihtoehtoa harvoin tuodaan esiin.

Isonnevan alueen kaavamuutoksen mielipiteiden analyysin pohjalta on mahdollista kehittää uudenlainen typologia nimbystä asukkaiden oman argumentaation pohjalle. Tämä jaottelu keskittyy erilaisiin tapoihin, jolla mielipiteiden jättäjät rakentavat argumenttinsa ja niihin erilaisiin hyviin, joihin mielipiteiden jättäjät, siis tässä yhteydessä ”nimby”, vetoavat. Tässä typologiassa Freudenbergin ja Pastorin ensimmäinen vaihtoehto, irrationalisuus ja valistumattomuus, ei tule laisinkaan esille, sillä tarkoituksenani ei ole ollut peilata mielipiteenjättäjien argumentaatiota todellisuuteen tai kaupungin näkemykseen eikä erityisesti pyrkiä rakentamaan testejä esitetyille väitteille. Mielipiteenjättäjälle itselleen ei mielipide tietenkään näyttäydy irrationalisena ja valistumattomana.

Jonkin poliittisella kentällä toimivan toimijan toiminnan kutsuminen irrationaliseksi on aina poliittinen teko. Freudenbergin ja Pastorin jaottelun mukaan aiemmin esitelty Gibsonin (2005, luku 3.1 tässä työssä) nimby-kritiikki menettää osan pohjastaan. Yksinkertaistettua Gibson imoittaa aiemman, nimby-ongelmien hillitsemiseen

---

³⁰ Oikeastaan tämä termi on hivenen kyseenalainen nimbyn yhteydessä, sillä kaavoituksessa alueen asukkaat pääsevät osallistumaan päätöksentekoon, ja klassisimmassa muotoilussaan ulkoisvaikutuksissa on kyse nimenomaan vaikutuksista koko päätöksentekoprosessin ulkopuolisille ihmisille.

tähdänneen tutkimuksen kohdelleen nimby-argumentaatiota pelkästään irrationaalisena tai itsekkäänä. Gibson itse kuitenkin ehdottaa nimby-termin käytöstä luopumista – koska hänelle jo se mahdollisuus, että nimby-argumentaatio saattaisi ollakin kolmannen kategorian mukaista eli järkevää, painaa tarpeeksi. Myös tämä on todellisuutta liian yksisilmäisesti yksinkertaistava kuvaus nimbystä.

Nimby-termin julkisessa käytössä on ongelmana sen leimaava ja pejoratiivinen lataus. Tämä on joissakin tapauksissa ymmärrettävää – esimerkiksi marjaniemeläisten kehitysvammaisten asuntolan vastustamista on vaikeaa pitää erityisen avarakatseisena tai inklusiivisena oman kaupunginosan kehittämisenä. Sen ei kuitenkaan välttämättä tarvitsisi olla olennainen osa koko käsitteen käyttöä, ainakaan akateemisessa kontekstissa. Rakentaessani seuraavia määritelmiä olen pyrkinyt luonnostelevaan mukaan myös sen syyn, minkä takia nimenomaan sen tyyppinen nimby leimaa esittäjäänsä – miksi se on jollakin tavalla poikkipuolista julkisen keskustelun normien suhteen. Neljä nimbyn tyyppiä ovat

- 1. Nimby tiukasti paikkaan sidonnaisena ilmiönä ”paikallinen nimby”**
- 2. Nimby markkina-argumentaationa: ”markkinanimby”**
- 3. Nimby edustuksen ongelmana: ”edustusnimby”**
- 4. Nimby liberaalin demokratiakäsityksen määrittämänä vaikuttamisena ”liberaali nimby”**

Näistä neljästä nimbyn tyyppistä kaksi ensimmäistä perustuvat selvemmin sellaisiin yhteisen hyvän määritelmiin, joihin vedoten asukkaat tulevat leimatuiksi nimbyiksi. Nimby näyttäytyy tällaisessa katsantokannassa nimenomaan erilaisten yhteisen hyvän määritelmien välisen kamppailun tuotteena. Kolmas rakentuu yhteisen hyvän määritelmien ja läheisten sidosten väliin, ja neljäs liittyy kiinteästi liberaalin kieliopin mukaiseen politiikkakäsitykseen.

1) Nimby tiukasti paikkaan sidonnaisena ilmiönä: ”paikallinen nimby”

Paikallinen nimby liittää käsitteen tiiviisti nimenomaan siihen paikkaan, jossa rakennusprojektia toteutetaan. Etelä-haagalaiset mielipiteenjättäjät argumentoivat useiten kodin maailman keinoin. Myös läheisten sidosten kielioppi esiintyi melkein viidenneksessä mielipiteistä.

Nimbyn voidaankin siis ajatella johtuvan myös siitä nimenomaisesta paikasta, johon uusi rakennus rakennetaan – ei niinkään uudesta rakennuksesta, kuten tutkimuksessa aikaisemmin on tavattu ajatella. Esimerkiksi Kuparinen (2005) sivuuttaa melko rennolla kädellä marjaniemeläisten väitteet siitä, että nimenomaan se kohta, johon kehitysvammaisten asuntola on tulossa, voisi olla jotenkin erityisen merkityksellinen alueen asukkaille, ja kutsuu sitä ”jättömaaksi”.

Voi toki olla, että sidettä alueeseen käytetään ainoastaan strategisesti peittämään todelliset muut ennakkoluulot tai taloudelliset motiivit. Saattaa kuitenkin olla myös niin, että rakennusprojektin alle jäävä alue todella on Thévenot’n tarkoittamassa mielessä yhteinen alue.

Mikä paikallisessa nimbyssä saa aikaan voimakasta vastareaktiota? Ehkä se, että ainakaan suomalainen julkinen keskustelu ei kovinkaan herkästi kykene sulauttamaan vahvoja, pohjimmiltaan tunnepitoisia sidoksia – joista tällaisissa vahvoissa paikkaan sitoutumisissa kuitenkin pohjimmiltaan on kyse. Tuttuuden regiimi sidosten muodostamisen tapana joutuu poliittisessa kulttuurissamme tekemään tilaa julkisesti oikeutettaville sidoksille ja projekteihin sitoutumiselle.³¹

2) Nimby väärässä paikassa esitettynä markkina-argumentaationa – ”markkinanimby”

Nimbyä on rakennusprojektin vastustaminen tilanteessa, jossa rakennettavan alueen asukkaat kokevat heille koituvan todellista haittaa rakennusprojektista ja jossa asukkaat tuovat esiin huolen kohtaamistaan taloudellisista seurauksista. Tällaisia ovat tässä työssä esimerkiksi haagalaisten julkituodut huolet ikkunoidensa eteen rakennettavista taloista, jotka vievät näköalan laskien asunnon arvoa. Samoin monet marjaniemeläisten ja töölöläisten huolet kehitysvammaisista ja alkoholistien asuntoloista voidaan palauttaa tai palautuvat julkisestikin tähän ajatukseen.

---

³¹ Tätä ei suinkaan pidä pitää pelkästään negatiivisena asiana – vaihtokauppana saamme poliittisen kulttuurin, jossa on edes periaatteessa mahdollista vertailla eri ehdotuksia keskenään myös laajemmin kuin ainoastaan paikallisuuden suhteen.

Koska nimby-käsitettä käytetään lähes poikkeuksetta koskemaan sellaisia rakennusprojekteja, joista kaupunkilaiset myös itse tavalla tai toisella hyötyvät, voisi tämän tyyppisen nimbyn ytimen tiivistää kysymykseen ”Miksi meidän pitäisi kantaa naapureitamme suurempi vastuu yhteisten asioiden hoitamisesta?” Mikäli asukkaat vastustaisivat kovasti yksittäisen pohatan ökyhuvilaa, heitä tuskin pidettäisiin julkisessa keskustelussa nimbyinä.

Oikeuttamisen maailmoista ”markkinanimby” sitoutuu itseoikeutetusti markkinoiden maailmaan. Perustavana ajatuksena on, että kaupungin pitäisi pysyä mahdollisimman muuttumattomana. Tällainen nimby vaatii, että kaupunginosan pitäisi pysyä samanlaisena tai hänen kannaltaan parantua ostohetkestä eteenpäin. Mikäli kaupunki puuttuu tähän oikeuteen, se koetaan omaisuudensuojan loukkauksena.

Tämä hahmotus tulee hyvin lähellä Freudenbergin ja Pastorin järkevää (prudent) nimbyä. Tällaisessa nimbyssä on vaikea nähdä mitään lähtökohtaisesti väärää. Kyse on oman taloudellisen edun ajamisesta. Sen ärsyttävyyden syyksi voitaneen olettaa oman edun ajamisen tunkeutuminen sinne, missä sitä ei ole totuttu näkemään. Samoin varsinkin kun vastustus kohdistuu sosiaalisen asumisen palveluun tai muuhun yhteishyödylliseen laitokseen, näyttäytyy tällainen ajattelu hyvin itsekkäänä. Tämän takia ”markkinanimbyllä” on vahvoja yhteyksiä liberaaliin kielioppiin, ja selvästi osa liberaalin kieliopin mielipiteistä voidaan mieltää tämän tyyppin kautta.

Yksi syy tällaisen nimbyn ärsyttävyyteen saattaa löytyä Freudenbergin ja Pastorin toisesta nimby-hahmotuksesta. Oman etunsa ajaminen nähdään itsekkäänä taloudellisen edun tavoitteluna. Jotta tätä voitaisiin pitää ongelmana, on yleisen ilmapiirin oltava muunlaisia arvoja korostava.

Toinen olennainen ongelma ajatuksessa on kaupungin pysyminen muuttumattomana. Kaupunki oliona ja asiana elää ja muuttuu koko ajan, mutta sen muutos on niin hidasta ihmisen elämään nähden, että sitä voi olla vaikeaa hahmottaa. Niinpä muutokset voivat tuntua paitsi yhtäkkisiltä, myös yllättäviltä ja epäreiluilta.

Koska ”markkinanimby” edustaa käytännössä kansantaloustieteellistä ajattelua, olisi se todennäköisesti kokonaan poistettavissa rahallisilla korvauksilla. Merkittävästi kaupunginosan rakennetta muuttavia yksittäisiä projekteja varten on erilaisissa

keskusteluissa myös esitetty erilaisia korvausmenetelmiä. Esimerkiksi Inhaber (1992, 1998) on esittänyt, että erilaisille LULU:ille (Locally Unwanted Land Use) järjestettäisiin käänteinen huutokauppa, jossa epätoivottu rakennusprojekti rakennettaisiin sille aleelle, joka suostuisi ottamaan sen kaikkein pienimmällä korvauksella. Tämän korvauksen maksaisivat muut huutokauppaan osallistuneet alueet. Kansantaloustieteilijälle tällä tavoin saavutettaisiin optimaalinen sijoitusratkaisu. Kuten Inhaber (1992) asian ilmaisee, ”Mikä ikinä huutokaupan voittaneeksi hinnaksi muodostuukin, se on se hinta, joka meidän muiden pitää maksaa siitä, että jätteet eivät sijaitse meidän takapihallaamme.” Tällaisen ajatuksen toimiminen täydennysrakentamisen yhteydessä on tosin hieman kyseenalaista.

3) Nimby kollektiivisuuteen kätkeytyneenä oman edun ajamisena: ”edustusnimby”

Nimbyä on puhtaasti omaan etuun perustuva rakennusprojektin vastustaminen, joka kuitenkin pyritään vaikuttamisessa pukemaan kollektiivisen toiminnan muotoon. Tällaisen nimbyn tyyppisesimerkki on se haagalainen, joka kirjoittaa mielipiteeseensä: ”Olen keskustellut tästä asiasta useiden muiden alueen asukkaiden kanssa, ja kaikki ovat olleet samaa mieltä”.

Poliittisten kielioppien kielellä tällainen nimby on puutteellinen tai epäonnistunut yritys muotoilla liberaali tai markkinamaailman argumentti kansalaisuuden maailman kielelle. Se on siis kielioppivirhe.

Kansalaisuuden maailman kielenkäytön ja arvomaailman ominaisuuksia on (jopa) valtioiden rajat ylittävät solidaarisuus toisia ihmisiä kohtaan. ”Edustusnimbyn” mukainen argumentointi saa nimbyleimansa, koska argumenttien esittäjät ovat nojaavinaan ne solidaarisuuteen ja kollektiivisuuteen. Tämä solidaarisuus kuitenkin koskee todellisuudessa ainoastaan oman alueen sisällä olevaa tarkkarajaista yhteisöä.

Hyvin usein tällainen nimby esiintyy muotoiluissa ”me haagalaiset” tai ”me marjaniemeläiset” tai ”me töölöläiset”. Tällöin kyse on oikeastaan edustamisen ongelmasta: puhuja konstruoi taakseen yksimielisen kaupunginosan ja itsensä sen mielipiteen edustajaksi. Teoriassa näin voisi ollakin, mutta empiirinen näyttö tuntuisi

sanovan, että myös yksimieliseltä näyttävä kaupunginosa pitää todellisuudessa sisällään monenlaisia mielipiteitä (kts. 3.2 tässä työssä).

Tällainen nimby on mahdollista tulkita myös lähidemokratian vaatimukseksi. Osa mielipiteenjättäjistä selvästi olettaa, että kaupunginosalla pitäisi olla oikeus itse päättää alueensa kehityksestä jollakin tavalla autonomisena elimenä – tai että kaupunginosalla pitäisi ainakin olla veto-oikeus joihinkin päätöksiin.

Tämä ajatus saa tukea Agenda 21-ohjelmasta, Helsingin kaupungin toteuttamishjelmasta ja muista kansainvälisistä samansuuntaisista ajatuksista (luku 2.1). Tämentyypiseen nimbyyn yksi vastauksista voisikin olla kaupunginosa- ja hallinnon luominen. Toisaalta tämä ajatus sisältää myös nimby-toiminnan kaupunkirakenteen kehitykselle tuottaman ongelman kaikkein kärjistetyimpänä. Nimby-toimintaa on Suomessa esiintynyt paljolti koulutetuilla, vähintäänkin kohtalaisesti toimeentulevilla alueilla, joihin Etelä-Haaga kuuluu (esim. Vaattovaara ja Korttinen 2007 kartat 1 ja 2). Mikäli tällaiset kaupunginosat todella saisivat itse päättää alueensa rakentamisesta, lienee todennäköistä, ettei tällaisille alueille tulisi enää sijoittamaan sosiaalista asuntotuotantoa tai läheisesti epätoivottavia sosiaalipalveluita. Olihan yksi keskeisistä syistä sijoittaa asunnottomien alkoholistien asuntola nimenomaan Töölöön se, että siellä asiasta selvittiin ilman kaavamuutosta ja sen suoma mahdollisuutta pitkäkestoiseen valitusprosessiin (Mynttinen 2008, 1-2)

4) Nimby liberaalin demokratiakäsityksen määrittämänä vaikuttamisena: ”liberaali nimby”

Liberaalin demokratiakatsannon piirissä nimby-toiminta ei ole pelkästään hyväksyttävää, vaan jopa välttämätöntä yhteisen hyvän toteutumisen kannalta. Nimby-toimijat käyttävät yhteisen hyvän lisäksi argumentoinnissaan markkinoiden kategoriaa laskevien vuokrien muodossa.

Nimbyn voisi siis ajatella olevan erilaiseen demokratiakäsitykseen ja erilaiseen käsitykseen yhteisen hyvän optimaalisesta toteutumisesta perustuvaa vaikuttamista. Moody ja Thévenot esittävät karkean kahtiajaon kuvastamaan käsitystä yhteisen hyvän toteutumisesta Yhdysvalloissa ja Ranskassa. Yhdysvalloissa johtoajatuksena on nk. liberaali pluralismi, jossa erityisryhmät kamppailevat oman etunsa puolesta, ja yhteinen

hyvä löytyy prosessissa, jonka avulla näiden ryhmien intressit saatetaan tasapainoon. Ranskassa taas ajattelutapa noudattaa tasavaltalaista kollektivismia, jossa jokaisen toimijan tulisi ajatella yhteistä hyvää oman etunsa sijaan, ja jossa valtion kautta välittyvä yhteinen tahto on korkein yhteisen hyvän määrittäjä. (Moody ja Thévenot. 2000, 276).

Asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen. Myös Yhdysvalloissa useimmat toimijat kuitenkin yleensä argumentoivat pikemminkin yhteisen hyvän kuin suoraan oman etunsa kannalta. Tärkein ero onkin siinä, että Yhdysvalloissa pelkästään omaan etuun pohjautuva argumentointi on ylipäättään hyväksyttävää edes joissain tilanteissa. Ranskassa toimijan oman edun paljastaminen toimi pikemminkin tapana kaivaa maata vastustajan argumentin alta. Kirjoittajat epäilevät tämän saattavan johtua ainakin osittain markkinakategorian suuremmasta legitimitetistä Yhdysvalloissa. (mt 285, 291-292) Thévenot (2011) pitääkin amerikkalaista yhteiskunnallisuutta liberaalin kieliopin mallityyppinä.

Yhdysvalloissa kuitenkin nimby nähdään nimenomaan oikeutettuna ja jopa hyveenä, vaikka argumentit liittyisivät pelkästään oman asunnon arvoon tai omaan turvallisuuteen: on kunniakasta puolustaa omaa takapihaansa. ”Oman omaisuuden puolustaminen tuodaan selkeästi esiin, liitetään vahvasti toimijan omaan identiteettiin ja pohjataan yksityisomistamisen, omaisuuden suojan ja markkina-arvon periaatteisiin”. (Thévenot, Moody ja Lafaye 2000, 251-252) Myös Suomessa asunnon arvon lasku on ollut yksi tärkeä syy, jonka perusteella erilaisia sosiaalisia rakennushankkeita on vastustettu. Vaikka kyseessä on pohjimmiltaan pelkkä oman edun tavoittelu, se kuitenkin on perusteltavissa omistusoikeuden kautta, joka on useimpien jakama yleinen periaate.

Tästä näkökulmasta nimby on siis liberaalin kieliopin johdattelemaa, amerikkalaistyyppisen demokratiakäsityksen ohjaamaa vaikuttamista: jokainen kaupunginosa muodostaa oman intressiryhmänsä, ja jokainen ajaa omaa etuaan käytettävissä olevilla resursseilla.

* * *

Yhteenvetoa siis kolme ensimmäistä nimbyn muotoa saavat halventavat piirteensä kun ne tulkitaan Freudenbergin ja Pastorin kahden ensimmäisen nimby-tyypin, tietämättömyyden ja ahneuden läpi. Neljännessä nimby edustaa aidosti erilaista käsitystä demokratiasta ja yhteisen hyvän toteutumisesta.

7.2 Rosanvallon ja vastademokratia

Kaavoitus- ja maankäyttölaki on yksi harvoja lakeja Suomessa, jossa kansalaisille todella annetaan mahdollisuus vaikuttaa julkisen hallinnon päätösten sisältöön. Samoin merkittävää on, että siinä missä normaalisti viranomaisten päätöksistä saa valittaa ainoastaan, jos kokee tulleen itse epäoikeudenmukaisesti kohdelluksi, kaavoitusasioista kansalaisella on huomattavasti laajempi valitusoikeus.

Kun kansalaiset käyttävät tätä valtaansa, mielletään se hallinnan puolelta usein melko negatiiviseksi, kansalaisten katsotaan tahallaan hidastavan ja vaikeuttavan päätöksentekoa turhilla valituksilla (mm. Litmanen ja Peltonen 2008, 208). Syyttävä sormi kohdistuu usein nimenomaan nimbyyn. Tämä on kuitenkin vain yksi näkökulma kansalaisten käyttämään päätäntävaltaan tässä asiassa, ehkä ominaisin turhautuneelle byrokratialle. Deliberatiivisen demokratian ajatusten näkökulmasta ”nimbyilyn” vastustaminen ja demonisoiminen ei johda suinkaan kansalaisten nurkkakuntaisuuden ja suvaitsemattomuuden, vaan ylipäätään koko kansalaisten päätöksentekoprosessiin osallistumisen kritiikkiin.

Pierre Rosanvallon (2008) kirjoittaa perinteistä edustuksellista demokratiaa, äänestysdemokratiaa, täydentävästä poliittisen osallistumisen muodosta, vastademokratiasta. Tämä ajatus tuntuu tavoittavan ne demokraattisen osallistumisen tavat, joita nimby-tyyppiset liikkeet yhteiskunnassa toteuttavat. Vastademokratian kautta nähtynä nimbyn demokraattinen funktio tulee selvästi näkyviin.

Rosanvallonin vastademokratian ajatus lähtee liikkeelle demokraattisessa järjestelmässä alituisesti läsnä olevasta epäluulosta sekä valtaapitäviä että ylipäätään yhteisen hyvän toteutumista kohtaan. Rosanvallon erottelee kaksi erilaista epäluulon toteutumisen tapaa, liberaalin ja demokraattisen. Liberaali epäluulo kohdistuu suoraan itse edustuksellisen järjestelmän olemassaoloon ja kansan tahdon toteutumiseen sen piirissä. Tavoitteena on ”yksilön suojeleminen julkisen vallan loukkauksilta” (mt. 25) ja

perustavana ajatuksena on yleistahdon (eli yhteisen hyvän) ajatukseen perustuvan poliittisen järjestelmän erehtyväisyys. Käytännössä liberaali käsitys politiikasta ja sitä kautta myös äärimuodossaan nimby liberaalina poliittisen osallistumisen (”liberaali nimby”) tapana vastaa hyvin tarkasti tätä liberaalia epäluuloa.

Toinen epäluulon toteutumisen tapa on se, mitä Rosanvallon nimittää vastademokratiaksi. Tämän keskeinen ajatus on, että ”pyritään valvomaan, että vaaleilla valittu valta pysyy uskollisena sitoumuksilleen ja etsimään keinoja, joiden avulla voi pitää kiinni alkuperäisestä vaatimuksesta huolehtia yhteisestä hyvästä.” Rosanvallon erottaa tämäntyyppisen epäluulon kolmeksi erilaiseksi muodoksi, valvomiseksi, torjunnaksi ja arvostelulle alistamiseksi. Vastademokratia ei siis ole demokratialle vastainen ilmiö, vaan ”demokratian muoto, joka vastustaa toista, yhteiskunnan hajautuneen epäsuoran vallan demokratiaa; se on organisoitua epäluulon demokratiaa, joka asettuu vaalien legitimoimaa demokratiaa vastaan.” Se on siis osa samaa demokraattisen hallinnan kokonaisuutta, mutta toimii usein eri suuntaan. (mt. 26)

Maankäyttö- ja rakennuslakiin on kirjattu mahdollisuus kaikkiin kolmeen vastademokratian muotoon: kaavoitusprosessin aikana suunnittelusta on tiedotettava, kansalaisia on kuultava ja päätöksistä on voitava valittaa. Huomattavaa on, että ainakin toistaiseksi nimby-liikkeet ovat keskittyneet lähinnä erilaisten hankkeiden torjumiseen, proaktiivisen vaikuttamisen sijaan.

Rosanvallon kirjoittaa ”*veto-oikeutta käyttävän kansan* suvereeniudesta.”

Demokraattinen järjestelmä joutuu kohtaamaan erilaisia painostusryhmiä, joiden kautta kansalaiset ilmaisevat mielipiteensä. Kaupunginosan täydennysrakentamisen kontekstissa nimby-kamppailuun nouseva kaupunginosayhdistys tai kansalaisten yhteenliittymä on juuri tällainen veto-oikeutta käyttävä painostusryhmä. Nimby-liikkeiden ja ainakin yksittäisten etelä-haagalaisten mielipiteenjättäjien tavoitteena ei koskaan ole suurempi yhteiskunnallinen reformi eikä usein myöskään alueen laajempaan kehittämiseen vaikuttaminen. Käytännössä lähes aina kyseessä on yhteen kaavan yksityiskohtaan ja ainakin tämän työn aineistossa nimenomaan muutoksen vastustamiseen keskittyvää vaikuttamista.

Tällainen painostusryhmä saattaa syntyä melko spontaanisti, eikä varmastikaan ole sisäisesti homogeeninen. Rosanvallonin mukaan tämä onkin oikeastaan tällaisen

ryhmän toiminnan ehdoton edellytys, ja esittää ehdotuksen, miksi nimenomaan tämäntyyppinen toiminta on juuri nykyajalle tyypillinen:

Negatiiviset yhteenliittymät sietävät hyvin omia ristiriitojaan, ja itse asiassa niiden menestys ja vaivaton muodostuminen ovat juuri epäyhtenäisyyksien ansiota. Asioihin reagoivat enemmistöt voivat toimia tehtävässään, vaikka ne eivät olisi yhtenäisiä. Ne ovat sitä voimakkaampia, mitä kiihkeämmin niiden ilmentämiin ristiriitoihin suhtaudutaan. (...) Toimivia yhteiskunnallisia enemmistöjä sen sijaan on paljon vaikeampi muodostaa. (mt.31)

Käytännössähän nimby-liikkeiden ei laisinkaan tarvitse olla varsinaisia ”muodollisia” tai organisoituneita liikkeitä. Kollektiivisen toiminnan käsite (Ilmonen 1998, 15-16) tuntuu kuvaavan niitä paremmin.

Lisäksi Rosanvallon näkee negatiivisten liikkeiden olevan nykyajalle ominaisia myös sen takia, että ”[N]egatiiviset toimet tuottavat välittömiä tuloksia. Negatiivisen toiminnan pyrkimys toteutuu täysin. Sen tulos on kiistämätön, koska tuloksena pidetään yksinkertaista ja ymmärrettävää tosiasiaa tai päätöstä”. (Rosanvallon 2008, 147). Tämä varmasti osittain vastaa kysymykseen miksi juuri nimby on nostanut päätään suomalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa, ja miksi juuri nyt. Nimby-liike on muodoltaan sellainen, että se kykenee selviytymään muuten perinteiselle organisoitumiselle ja politiikalle mahdollisesti jopa vihamielisessä nykyajassa.

Nimby-liikkeiden voidaan siis nähdä edustavan yhtä modernille demokratialle ominaisen epäluulon muotoa. Julkisuuden ja poliittisen järjestelmän suhtautuminen ilmiöön onkin oudon kaksijakoista: toisaalta kansalaisille on annettu suoraan oikeus ja mahdollisuus ajaa nimenomaan omaa ja oman lähialueensa etua, mutta jos he erehtyvät niin tekemään, voidaan koko vastademokraattien osallistuminen mitätöidä kutsumalla sitä nimbyksi. Nimby-leiman käyttö voidaankin nähdä tapana, jolla perinteisempi, Suomessa virkamiesvetoinen kunnallinen demokratia pyrkii vähättelemään kansalaisten aktiivista poliittista osallistumista. Myös osa ilmiön suomalaisistakin tutkijoista on omaksunut nimenomaan tämän näkökulman erittäin vahvana:

”Erittäin yleinen nimby-ilmiö salpaa tehokkaasti modernin yhteiskunnan dynaamisen kehitystyön ja vaatii paljon voimavaroja hankkeiden edistämiseksi. Konfliktit viivästyttävät hankkeita ja nostavat niiden kustannuksia. kärjistyneet ristiriidat vaikeine neuvotteluineen ja näistä seuraavat valituskierteet hidastavat yhteiskunnallisesti tärkeinä pidettyjen asioiden edistämistä.” (Peltonen ja Litmanen 2008, 208)

Huomattavaa on myös, että vastademokraattisen, kriittisen yhteisön toimintalogiikka saa yhteisön nimenomaan vahvistumaan ulkoisen paineen edessä, ei suinkaan heikkenemään. Niiden, jotka mielivät murtaa nimby-liikkeitä tulisi muistaa tämä. Liikkeiden toiminta pikemminkin kiihtyy kuin lakkaa niitä kohtaan kohdistettujen vastatoimien seurauksena.

8 Yhteenveto

Kun nimby-ilmiotä tarkastelee sellaisen kaavamuutoksen yhteydessä, joka ei sisällä yksittäistä ”helppoa” kiistakohdetta (jätteenpolttolaitos, ydinvoimala), näyttäytyy ilmiö moniulotteisena ja tiukasti paikkaan sidottuna. Asukkaat vastustavat joitakin piirteitä kaavasta, suhtautuvat toisiin positiivisesti. Suurin osa ei reagoi mitenkään.

Etelä-haagalaiset kamppailivat alueensa ennallaan säilymisen puolesta – osa vedoten yhteisiin hyviin, osa tuoden julki oman etunsa ja ajaen sitä määrätietoisesti. Käytetyt argumentit ja puhettavat olivat jokseenkin samanlaisia kuin marjaniemeläisten käyttämät (Kuparinen 2005), huolimatta erilaisesta alueesta ja aivan erilaisesta kaavamuutoksesta.

Valitsin lähtökohdaksi yhden alueen yhdessä kaavamuutoksessa käytettyjen argumenttien ja poliittisten kielioppien selvittämisen. Näin oli mahdollista tehdä niistä tarkkaa ja aiemman kirjallisuuden kanssa hengittävää analyysiä – puretua nimby-ilmioon tutkimuksessakin tuoreesta näkökulmasta. Toisaalta valitusta näkökulmasta johtuen moni mielenkiintoinen asia rajautui tämän työn ulkopuolelle: en käsitellyt koko Isonnevan alueen kaavamuutoksen osallistumisprosessia asukastilaisuuksineen ja valituksineen, en käsitellyt kaupungin asukkaille antamia vastauksia, en selvittänyt perinpohjaisesti muutoksen taustoja.

En myöskään vertaillut tätä kaavamuutosta toisiin muutoksiin ja mielipiteisiin. Tämä luonnollisestikin rajoittaa tulosten yleistettävyyttä. Argumenttien samankaltaisuus Kuparisen (2005, 2008) esittelemien argumenttien kanssa antaa olettaa, että ainakin Helsingin mittakaavassa paremmin koulutetuilla ja toimeentulevilla alueilla on tietynlaisia yhteyksiä. Kuitenkin vasta vertailevalla asetelmalla voitaisiin selvittää, pätevätkö tehdyt havainnot yleisemminkin.

Toisaalta aineiston valinta mahdollisti ilmiön varsin kokonaisvaltaisen kuvaamisen. Aineistona oli jokainen kaupunkisuunnitteluviraston vastaanottama kirjallinen

mielipide. Niiden valikoinnissa ei siis ollut mahdollista tehdä virheitä tai tuottaa vääristymiä tutkimukseen.

Nimby näyttäytyi ”nimbyjen” näkökulmasta katsottuna kamppailuna yhteisestä hyvästä. Noin puolet (48%) mielipiteen jättäneistä haagalaisista katsoi, että yhteisen hyvän määrittelmistä kamppailemalla on mahdollista saavuttaa muutoksia kaavoitukseen. Näistä haagalaisista yli 70 % vetosi alueen perinteeseen, traditioon ja miljööseen. Heidän mielestään kaavamuutosta ja sen vaikutuksia tulisi arvioida ensisijaisesti tai ainakin nykyistä enemmän alueen perinteen ja tradition kannalta – j sen perusteella jättää osa rakentamisesta tekemättä.

On siis selvää, että ainakin haagalaiset kuvittelevat kaupunkisuunnitteluviraston olevan avoin tällaiselle argumentaatiolle. Aiemmasta nimby-tutkimuksesta poiketen väitän, että ihmisten kiintymisellä asuinpaikkaansa – täysin konkreettisesti mielessä nimenomaan kotinsa lähiympäristöön, jättömaineen päivineen – on suuri merkitys nimby-käyttäytymisen synnyssä. Tällainen vahvan kiintymys tuottaa suomalaisessa kulttuurissa ”paikallista nimbyä” ja enimmäkseen alueen historian varaan rakentuvaa yhteisen hyvän määrittelemistä – Venäjällä se saa ilmaisunsa vahvemmin läheisten sidosten kieliopin kautta, vaikka sitä esiintyi myös tässä aineistossa (Lonkila 2011). Tähän havaintoon olisi ollut vaikeampi päätyä jotakin toista teoreettista lähtökohtaa käyttämällä.

Toinen näkökulma nimbyyn on yksityisen edun ja yhteisen hyvän välinen ristiriita. ”Markkinanimby” ajaa käsitystä kaupungista, joka ei saisi muuttua asunnonomistajan kannalta negatiiviseen suuntaan. Tämän nimbyn arvottaminen on täysin tulkinnanvaraista. Se voidaan nähdä itsekkäänä ja lyhytnäköisenä toimintana – varsinkin tarkasteltaessa sitä yläpuolelta, kaupungin koneistosta käsin. Toisaalta se voidaan nähdä myös järkevänä ja yritteliäänä kaupunkilaisuutena.

Tämä johtaa kahteen seuraavan nimbyn tyyppiin. Suuri osa mielipiteistä, 43% ei panostanut niinkään kamppailuun yhteisen hyvän määrittelystä ja siitä, minkä hyvän mukaan muutosta pitäisi arvioida, vaan enemmän oman edun esiintuomiseen. Liberaalin kieliopin mukaiset, puhtaasti oman ryhmän etua ilman yhteisen hyvän ajattelemista esitetyt mielipiteet jakoutuivat ”edustusnimbyyn” jossa tämä yritettiin kuitenkin pukea

solidaarisuuden ja kollektiivin kielelle, ja ”liberaaliin nimbyyn”, jossa toimittiin puhtaasti omista lähtökohdista käsin.

Tältä nimby siis näyttää ”nimbyn” silmistä katsottuna. Edellä esitetty typologia nimbyn tyypeistä edustaa niitä vaikuttamisen keinoja, joiden etelä-haagalaiset uskovat olevan tehokkaita, niitä argumentteja, joita he uskovat kaupunkisuunnitteluviraston kuuntelevan. Yllättävää tässä oli, miten vahvasti paikallisuus ja kodin maailman oikeutukset korostuivat (vrt. Luhtakallio 2010, Ylä-Anttila 2010), mutta se saattaa selittyä konfliktin paikallisella luonteella ja sillä, että aineisto ei ole median kautta suodattunutta. Samoin on yllättävää, miten moni katsoi suoranaisten omaan etuun vetoamisen olevan täysin sallittua. Tämän omaan etuun vetoamisen legitimiys suomalaisessa poliittisessa kulttuurissa olisi kiinnostava paikka jatkotutkimukselle.

Haagalaiset tuntuvat kuitenkin osuneen intuitiivisesti oikeaan. Alueen arkkitehti Päivi Sarmaja totesi haastattelussa jättäneensä yhden talon eteen avoimen kentän suunnitellun kerrostalon sijaan, sillä hän pelkäsi talon asukkaiden valituksilla ja oikeusjutuilla viivästyttävän koko alueen rakentamista vuosilla. Samoin hänen mukaansa leikkipaikkaa ei siirretty asukkaiden vahvan vastustuksen seurauksena. Sarmaja ei sanonut vakuuttuneensa haagalaisten periaatteellisesta argumentaatiosta tai jakaneensa heidän määrittelemiä yhteisiä hyviä, vaan (parafraaseeraten) pelänneensä niitä oikeuksia, joita maankäyttö- ja rakennuslaki on asukkaille suonut.

Maankäyttö- ja rakennuslaki on siis antanut ”liberaalille nimbylle” ennennäkemättömiä keinoja ja valtaa. Totta kai kaupunki voisi halutessaan olla kokonaan välittämättä tällaisesta vaikuttamisesta – mahdollisesti nousevat oikeusvalitukset kaavoista päättyvät suurella todennäköisyydellä kaupungin hyväksi, mikäli ainoa argumentti niiden tueksi on oman näköalan menetys. Kaupungille on kuitenkin yksinkertaisempaa, halvempaa ja nopeampaa muuttaa suunnitelmia hiukan, jos oikeusprosessi voidaan välttää.

Näin voidaan ajatella, että alueiden suunnitelmat on alistettu kansanäänestykselle, jossa riittävän aktiivisella melunpitämisellä riittävän pienestä asiasta voidaan todella saada aikaan kaavaan toivottu muutos. Tämä toki pätee ainoastaan riittävän pieniin asioihin, isompia kaavamuutoksen periaatteita ei voi ”liberaalin nimbyn” keinoin muuttaa. Vaikka moni haagalainen olisi mielellään nähnyt koko täydennysrakennusajatuksen jäävän toteutumatta, sellaiseen ei mielipiteiden voima riittänyt.

Ainakin näissä rajoitetuissa puitteissa suomalainen kaavoitusjärjestelmä siis antaa liberaalin kieliopin mukaiselle vaikuttamiselle tilaa. Olisiko löydettävissä muita poliittisen elämän osa-alueita, joissa myös Suomessa liberaali kielioppi nostaa päätään julkisen oikeuttamisen ylitse?

Rosanvallon kirjoittaa vastademokratian perversoitumisesta populismiin (2008, 210-216) ja epäpolitisoitumisesta. ”Populismi voidaan tulkita poliittiseksi ilmaisutavaksi, jossa vastademokratia ahmaisee demokratian ja imee sen kuiviin. Kysymyksessä on antipolitiikan äärimmäinen muoto” (mt, 215). Mikäli ”liberaali nimby” strategiana on tarpeeksi väkevä ja mikäli sen soveltamisen ala lisääntyy, voidaan Suomessakin päätyä yhdysvaltalaisen keskustelun kuvaaman ”nimby ympäristörasismina” –tyyppisen tilanteen suuntaan. Todennäköisesti kuitenkin Suomessa kyseessä olisi pikemminkin ”nimby sosiaalihygieniana”, jossa keskitytään pitämään oma asuinalue puhtaana epätoivottavasta väestä. Tätä esiintyy toki jo, mutta ainakin töölöläiset ja marjaniemeläiset (Kuparinen 2005, Mynttinen 2008), epäonnistuivat omissa projekteissaan.

Nimbystä ei saa tyhjentävää kuvaa luokittelemalla sitä ainoastaan ”ylhäältäpäin”, suunnittelijan tai valtaapitävän näkökulmasta. Silloin asukkaiden aidot huolet muuttuvat ”irrationaalisiksi” ja ”valistumattomiksi” tai ”ahneiksi”. Tämä aiheuttaa osittain nimbyn leimaavan luonteen. Toisaalta, ei pidä myöskään hairautua katsomaan nimbyä ainoastaan asukkaiden näkökulmasta. Silloin kaikkein nurkkakuntaisinkin ja harhaisinkin omien etujen suojele näyttäytyy jalona ja oikeutettuna.

Nimby sisältää väistämättä molemmat puolet. Nimby on aktiivista kansalaisuutta, nimby on lähiympäristöön vaikuttamista ja poliittista osallistumista, nimby on lain suomien oikeuksien hyödyntämistä. Näinä laskevien äänestysprosenttien aikoina tätä pidetään hyveenä. Toisaalta nimby on usein lähtökohtaisesti omaan etuun sitoutuvaa ajattelua, ääritapauksessa omien etujen ajamista toisten etuja vastaan. Nimbyllä voi olla kokonaisuuden kannalta positiivisia vaikutuksia tai negatiivisia vaikutuksia.

Selvää kuitenkin on, että nimby on olemassa oleva ilmiö. Termi saattaa olla jokseenkin hankala, mutta sen kanssa joutunemme elämään. Sen parjaamisen sijaan olisi vastaisuudessa keskityttävä nimbyn ja liberaalin kieliopin legitiimien merkityksen tutkimiseen.

9 Lähteet

- Boltanski, Luc ja Thévenot, Laurent (1999): The Sociology of Critical Capacity. *European Journal of Social Theory* 2(3), 359-377.
- Boltanski, Luc ja Thévenot, Laurent (2006[1991]): On Justification. *Economies of Worth*. Princeton University Press, Princeton ja Oxford.
- Botetzagias, Iosif ja Karamichas, John (2009): Grassroots mobilisations against waste disposal sites in Greece. *Environmental Politics* 18(6), 939 -959.
- Bourdieu, Pierre (1984): *Distinction. A Social Critique on the Judgement of Taste*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- Bullard, Rorbert. D (1990): *Dumping in Dixie: Race, class, and environmental quality*. Westview Press, Boulder.
- Burningham, K (2000): Using the language of NIMBY: a topic for research, not an activity for researchers. *Local Environment*, 5 (1), 55–67.
- Bäcklund, Pia, Jouni Häkli ja Harry Schulman (toim.) (2002): *Osalliset ja osaajat – Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*. Gaudeamus / Oy Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.
- Engelhaupt, Erika (2008): Happy Birthday, Love Canal. *Environmental Science & Technology* 42(1), 46-53.
- Euroopan Unioni (1992): Maastrichtin sopimus Euroopan unionista (EYVL C 191, 29.7.1992). Saatavilla <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>.
- Eriksson, Kai (2010): Yhteistuotanto poliittisena muotona. *Politiikka* 52(2), 83–92.
- Freudenberg, W. & Pastor, S. (1992): NIMBYs and LULUs, stalking the syndromes, *Journal of Social Issues* 48(4), 39-61.
- Føllesdal, Andreas (1998): *The Journal of Political Philosophy*: 6(2), 190-218.
- Gibson, Timothy A (2005): NIMBY and the Civic Good. *City & Community* 4(4), 381-401.
- Groothuis, Peter A, Groothuis, Jana D, Whitehead, John C (2008): “Green vs. green: Measuring the compensation required to site electrical generation windmills in a viewshed”. *Energy Policy* 36(4), 1545-1550.
- Haila, Anne (2002): *Suunnittelu ja kaupunkirakentaminen*. Teoksessa Bäcklund, Pia, Jouni Häkli ja Harry Schulman (toim.): *Osalliset ja osaajat – Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*. Gaudeamus / Oy Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki

Hamilton, James T. (1995) Testing for environmental racism: prejudice, profits, political power? *Journal of Policy Analysis and Management*, 14(1), 107-132.

Heiskala, Risto (2000): *Toiminta, tapa ja rakenne: Kohti konstruktionistista synteesiä yhteiskuntateoriassa*. Gaudeamus, Helsinki.

Helsingin kaupunki (2002): *Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelma*.

Paikallisagenda 21-projekti. Saatavilla

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/de565a804a174aeeb370fb3d8d1d4668/agenda-ohjelma.pdf?MOD=AJPERES>

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2011): *Kaava kulku*.

<http://www.hel.fi/hki/ksv/fi/Kaavoitus/Kaavankulku> (luettu 7.2.2011).

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2008): *Kuka on osallinen?*

http://www.hel.fi/wps/portal/Kaupunkisuunnitteluvirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Ksv/fi/Kaavoitus/Kuka_on_osallinen (Luettu 7.2.2011)

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2008): *Esikaupunkien renessanssi*.

Esikaupunkien kehittämisen toimintatapoja. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2008:16.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2006) *Esikaupunkien renessanssi*.

Täydennysrakentamisen yleissuunnitelman lähtökohtia. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2006:5.

Huikuri, Suvi (2010): *Kiista ilmastosta : pohjoisen ja etelän esittämät oikeutukset uutta ilmastopöytäkirjasta rakentavien kokousten julkisissa keskusteluissa*. Pro gradu-tutkielma, Sosiologian laitos, Helsingin yliopisto.

Ilmonen, Kai (1998) *Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet*. Teoksessa Kai Ilmonen ja Martti Siisiäinen (Toim.), *Uudet ja vanhat liikkeet*. (15-42). Vastapaino, Tampere.

Inhaber, Herbert (1992): *Of LULUs, NIMBYs, and NIMTOOs*. *The Public Interest* 107.

Inhaber, Herbert (1998) *Slaying the NIMBY Dragon*. Transaction Publishers, New Brunswick, NJ.

Jauhiainen, Jussi S. ja Vivi Niemenmaa (2006): *Alueellinen suunnittelu*. Vastapaino, Tampere.

Jordan, Andrew (2000): *The politics of multilevel environmental governance: Subsidiarity and environmental policy in the European Union*. *Environment and Planning A* (32), 1307-1324.

Kauppinen, Timo M. (2002): *The beginning of immigrant settlement in the Helsinki metropolitan area and the role of social housing*. *Journal of Housing and the Built Environment* 17(2), 173-197.

Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.) (2008): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Kopomaa, Timo (2008): Naapuruussuvaitsevuus. Tuetun asumisen ja palvelutoiminnan yhteys lähiympäristöön ja kaupunkisuunnitteluun. Teoksessa Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Kortteinen, Matti ja Vaattovaara, Mari (2007) Miten Helsingin käykään? Yhteiskuntapolitiikka 72(2), 137-145.

Kuparinen, Riitta (2005): Ei meidän naapuriin: tapaustutkimus asukasyhteisön suhtautumisesta kehitysvammaisten asuntolan rakentamiseen. Kehitysvammaliiton tutkimusyksikkö Kotu, Helsinki. Saatavilla <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/sospo/vk/kuparinen/>.

Kuparinen, Riitta (2008): Nimby-ilmiö "tapaus Marjaniemen" valossa. Teoksessa Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.) (2008): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Lamont, Michéle ja Thévenot, Laurent (toim.)(2000): Rethinking comparative cultural sociology: Repertoires of evaluation in France and the United States. Cambridge University Press.

Levendis , John, Block, Walter & Morrel, Joseph (2006): Nuclear power. Journal of Business Ethics 67(1) 37-49.

Lehtonen, Turo-Kimmo & Markku Lonkilan (2008): Laurent Thévenot ja yhteiselon oikeutukset. Sosiologia 45(4)

Litmanen, Tapio (2008): "Uraanikaivoksien vastustaminen. Paikallistason nimby-kiistoja vai transnationaalista liikehdintää geopolitiikan ja globalisoituneen talouden muutoksiin?" Teoksessa Teoksessa Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Litmanen, Tapio (2008) NIMBY. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, Jyväskylän yliopisto. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/nimby> (Luettu 13.2.2011).

Litmanen, Tapio ja Peltonen, Lasse (2008): Nimby-kiistojen ymmärtäminen ja selittäminen. Teoksessa Teoksessa Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Livezey, Emilie Travel (1980): The Christian Science Monitor, 6.marraskuuta 1980. Saatavilla <http://www.csmonitor.com/1980/1106/110653.html>, luettu 13.2.2011.

Luhtakallio, Eeva (2010): Local Politicizations. A Comparison of Finns and French Practicing Democracy. University of Helsinki Department of Social Research, Sociology Research Reports no. 265, Helsinki.

Luhtakallio, Eeva ja Ylä-Anttila, Tuomas (2011): Julkisen oikeuttamisen analyysi poliittisen sosiologian tutkimusmenetelmänä. *Ilmestyy Sosiologia* 48(1).

Lonkila, Markku (2011): Yhteisyyden kielioipit helsinkiläisessä ja pietarilaisessa kaupunkiaktivismissa. *Ilmestyy Sosiologia* 48(1).

Macey, Gregg, Her, Xee, Reibling, Thomas ja Ercson, Jonathon (2001): An Investigation of Environmental Racism Claims: Testing Environmental Management Approaches with a Geographic Information System. *Environmental Management* 27(6), 893-907.

Matejczyk, Anthony (2001): Why Not NIMBY? Reputation, Neighbourhood Organisations and Zoning Boards in a US Midwestern City. *Urban Studies* 38(3).

Moody, Michael, ja Thévenot, Laurent (2000): Comparing models of strategy, interests, and the public good in French and American disputes. Teoksessa Lamont, Michéle ja Thévenot, Laurent (toim.): Rethinking comparative cultural sociology: Repertoires of evaluation in France and the United States. Cambridge University Press.

Mynttinen, Eeva (2008): Asunnottomia Etu-Töölöön? Osallistumisen mahdollisuudet ja mahdottomuudet asunnottomien palvelukeskuksen sijoittamisessa. Pro gradu – tutkielma, sosiaalipolitiikan laitos, Helsingin yliopisto. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/18216/asunnott.pdf>

Noro, Arto (2000): Aikalaisdiagnoosi sosiologisen teorian kolmantena lajityyppinä. *Sosiologia*, 37(4). Saatavilla <http://elektra.helsinki.fi/se/s/0038-1640/37/4/aikalais.pdf>.

Peltonen, Lasse, & Litmanen, Tapio (2008): Nimby-kiistojen ratkaisumallit. Teoksessa Teoksessa Teoksessa Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Pro Haaga (2008) Etelä-Haagan historia. http://kaupunginosat.net/etelahaaga/index.php?option=com_content&task=view&id=46&Itemid=192 (luettu 7.2.2011)

Rosanvallon, Pierre (2008): Vastademokratia: politiikka epäluulon aikakaudella.. Vastapaino, Tampere.

Shumaway, J. M., & Jackson, R. H. (2008): Place Making, Hazardous Waste, and the Development of County, Utah. *Geographical Review* 98(4), 433-455.

Sihvola, Suvituuli (2008): “Ei meidän teollisuusalueellemme! Asunnottomien miesten asuntolan vastustus paikallisidentiteetin tiivistymisenä”. Teoksessa Teoksessa Teoksessa Kopomaa, Timo, Peltonen, Lasse ja Litmanen, Tapio (toim.): Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta. Gaudeamus Helsinki University Press Helsinki.

Smith, Eric ja Marquez, Marisela (2000): The Other Side of the NIMBY Syndrome. *Society & Natural Resources* 13, 273–280.

Soinio, Eero ja Kukkonen, Antti (2004): Tiivistelmä Sjäokullan historiasta. <http://www.sivariakeskus.fi/historia.php> luettu 11.2.2011.

Szasz, Andrew (1994): Ecopopulism. Toxic Waste and the Movement for Environmental Justice. University of Minnesota Press, Minnesota.

Teichner, P (2002): A history lesson in NIMBY. The Berkeley Daily Planet, Berkely. Saatavilla <http://www.berkeleydailyplanet.com/issue/2002-02-13/article/10136?headline=A-history-lesson-in-NIMBY>. (Luettu 13.2.2011)

Thévenot, Laurent, Michael Moody ja Claudette Lafaye (2000): Forms of Valuing Nature: Arguments and Models of Justification in French and American Environmental Disputes. Lamont, Michéle ja Thévenot, Laurent (toim.): Rethinking comparative cultural sociology: Repertoires of evaluation in France and the United States. Cambridge University Press.

Thévenot, Laurent (2007): The plurality of cognitive formats and engagements. Moving between the familiar and the public. European Journal of Social Theory 10(3), 413- 427.

Thévenot, Laurent (2011): Oikeutettavuuden rajat. Yhteiselämää koossapitävät sidokset ja niiden väärinkäyttö. Ilmestyy Sosiologia 48(1).

Tiihonen, Seppo (2006): Poliittisen hallinnan ja hallintopolitiikan muutoksia 1980- ja 1990-luvulla. Teoksessa Risto Heiskala & Eeva Luhtakallio (toim.): Uusi Jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta. Gaudeamus-kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.

Yhdistyneet Kansakunnat (1992): Agenda 21. Saatavilla <http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/>

Ylä-Anttila, Tuomas (2010): Poliitiikan paluu. Globalisaatioliike ja julkisuus. Vastapaino, Tampere.

Ympäristöministeriö (2010): Yleiskaava. Saatavilla <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=29058&lan=fi>. (Luettu 7.2.2011)

Vaattovaara, Mari (2006): Kompaktikaupunki haastaa reunakaupungin. Ympäristöministeriö: Asu ja rakenna.3/2006

Vaattovaara, Mari & Henrik Lönnqvist (2003): Helsingin asuntopolitiikka seudullisessa viitekehäyksessä. Helsingin kaupungin tietokeskuksen keskustelualoitteita 2003:1. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Vaattovaara, Mari ja Kortteinen, Matti (2003): Beyond Polarisation versus Professionalisation? A Case Study of the Development of the Helsinki region, Finland. Urban Studies 40(11), 2127 – 2145.

Vaattovaara, Mari ja Kortteinen, Matti (2007) Eriytyykö Helsingin metropolialue vai ei? Kvartti /07. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.46-62.

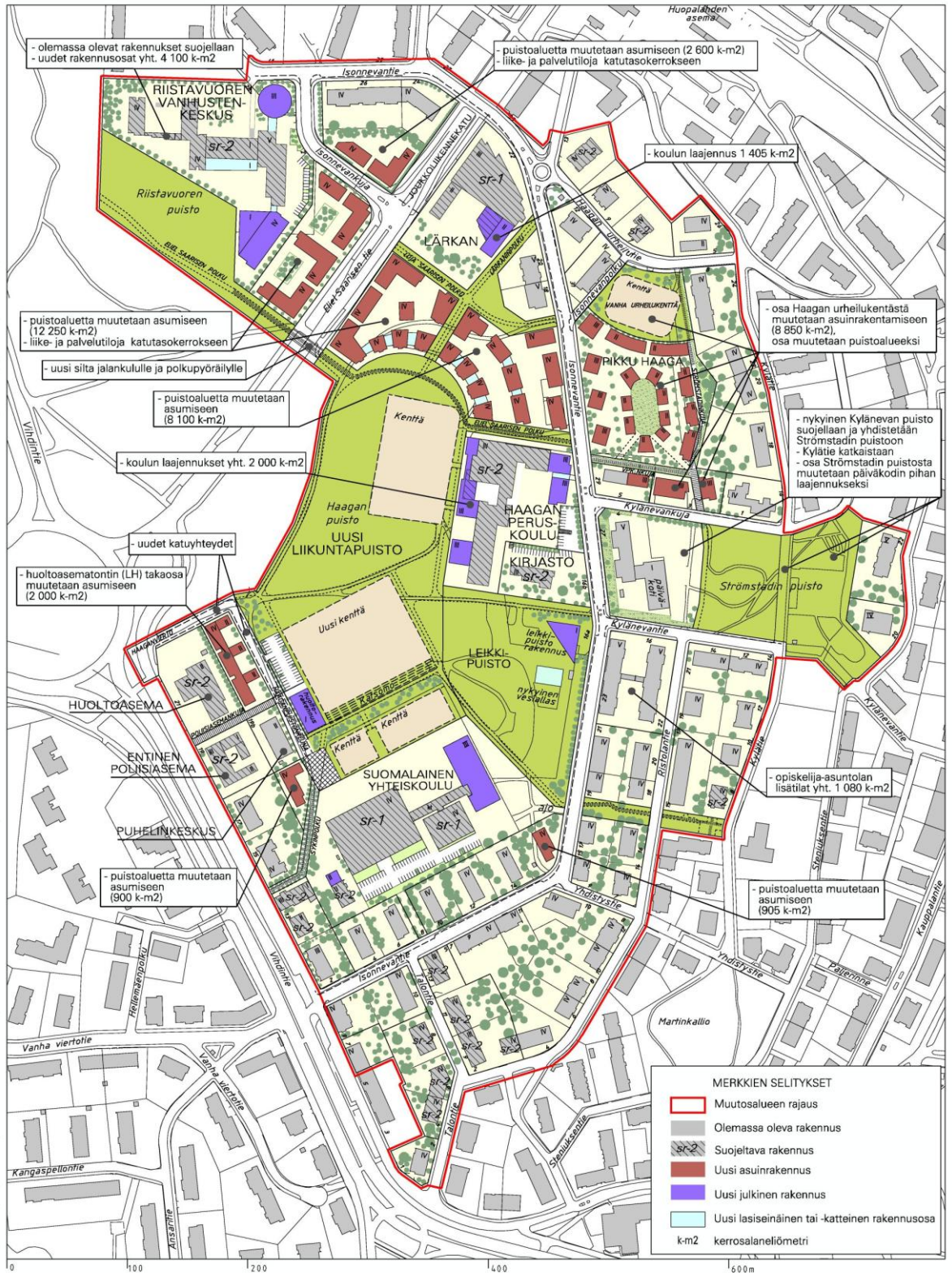
Wolsink, Maarten (2006): Invalid theory impedes our understanding: a critique on the persistence of the language of NIMBY. Transactions of the Institute of British Geographers 36(1), 85-91.

Wikipedia. Love Canal. http://en.wikipedia.org/wiki/Love_Canal. (Luettu 13.2.2011)

Wikipedia. NIMBY. <http://en.wikipedia.org/wiki/Nimby>. (Luettu 13.2.2011)

ISONNEVAN ALUE

Muutokset alueen maankäytössä
12.2.2009

